کتابخانهٔ
مجلس شورای
اسلامی
۱۵۲

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
۱۲۲۶۶
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران
کتاب مناسک حج و حجه الاجازه
مؤلف
مترجم
شمارهٔ قفسه ۱۵۳۳۴
شمارهٔ ثبت کتاب
۹۰۸۶۱

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
۱۲۲۶۶
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران
کتاب مناسک حج و حجه الاجازه
مؤلف
مترجم
شمارهٔ قفسه ۱۵۳۳۴
شمارهٔ ثبت کتاب
۹۰۸۶۱

مناسک حج و عمره اجازه
۵
۱۵۳۳۴
۹۰۸۶۵
۱۳۹۲

بسم الله الرحمن الرحيم وبه ثقتي

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على اشرف الموجودات محمد واله الاطهرين الانجبين صلوات الله وسلامه عليهم اجمعين **اما بعد** هذه صور الاجازات التي كتبها العلماء الاخيار كثر الله تعالى امثالهم بحق محمد واله الابرار للمولى المعظم والحبر المفخم والعالم المكرم والفقيه المسلم جامع الفضايل والكمالات صاحب الفواضل والمقامات ومظهر العجايب والكرامات سمي اشرف المخلوقات عليه وعلى ابنائه افضل التحيات واكمل الصلوات واجل التسليمات واحسن البركات ما دامت الارضون والسموات قبل التشرف بشرافة مكة زادها الله تعالى عزا وشرفا وبعد المراجعة عنها **صورت اجازة** سيما الاوايل والاواخر جامع الكمالات والمفاخر العلم الظاهر والبحر الزاخر والدر الفاخر الكوكب الدري الباهر الذي فجر ينابيع العلوم ماهر ومن جميع العيوب طاهر وبجميع الخصال المحمدة متجاهر سيف الله الشاهر سمي خاسر الائمة الملقب بالباقر عليهم الاف التحية من الله القاهر **بسم الله الرحمن الرحيم** وبه الالتجاء للنجاة من عذاب الجحيم ومنه الاعانة للفوز بما في جنات النعيم الحمد لله العليم الحكيم الكريم والحميد المجيد الكريم الفعال لما يريد والغفار لمن استغفره من شقي وسعيد والصلوة والسلام على سيد الاولين والاخرين الكشاف الكربات يوم الدين واله امناء رب العالمين عليه وعلى اله الاف التحية من رب العالمين **وبعد** فان اتصال اسانيد الاخبار الى سادتنا الائمة الاطهار لما كان مطلوبا عند مشايخنا الاخيار واسلافنا الاخيار الابرار **ولقد** حكى شيخنا النجاشي قال اخبرني ابن شاذان قال حدثنا احمد بن محمد بن يحيى عن سعد عن احمد بن محمد بن عيسى قال خرجت الى الكوفة فطلبت بها الحسن بن علي الوشاء فسالته ان يخرج

الي

الي كتاب العلاء بن رزين وابان بن عثمان الاحمر فاخرجهما الي فقلت له احب ان تجيزهما الي فقال يا احمد رحمك الله وما عجلتك اذهب فاكتبهما واسمع من بعد فقلت لا امن الحدثان فقال لو علمت ان هذا الحديث يكون له هذا الطلب لاستكثرت منه فهذا المسجد تسمانة شيخ كلهم يقول حدثني جعفر بن محمد عليهما السلام **استجازني** الكشاف الغوامض الدقايق والفتاح للطايف الحقايق العالم العامل الكامل والفاضل الفاضل الباذل الجامع لمحاسن السعادات والحايز لمكارم السعادات المتحلي بالمحاسن والمتخلي عن الخصال الرذيلة ذو قوة يتمكن بها من استنباط الاحكام الشرعية عن مدارکها المعلومة وتقيد بها من استخراج الاحكام الالهية من ماخذها الشرعية وكفاك زهدا المطلب ملاحظة مصانيفه الجليلة ويرشدك الى هذا المقصد مطالعة تاليفه الانيقة الرشيقة قرة عيني وحبيب قلبي **الا فاحمد** زيد فضله وتوفيقاته وكثر في الفرقة الناجية امثاله **فاجزت** له ان يروي عني مؤلفاتي ومصنوعاتي وما برزت عني من دقايق الافكار التي خلت عنها كتب علمائنا الاخيار وكلما يتجلى رواياته من الاخبار المروية عن ينابيع العلوم الربانية والقصيدة التجادية على منشئها الاف السلام والثناء والتحية وكتب علمائنا الابرار في التفسير والاكتاب والفقه والاصول والرجال سيما الاصول الاربعة **الكافي والفقيه والتهذيب والاستبصار** مكن الله تعالى مصنفيها جنات تجري تحت قصورها واشجارها الانهار التي عليها المدار في هذه الاعصار وما تولد منها ومن غيرها **كالوسايل والوافي والبحار** اسكن الله مؤلفيها منازل الاخيار عن اجله مشايخنا العظام اعلى الله مقامهم في دار السلام **منهم** شمس فلك العلم والافضال بدر معادن الدر والمرجان سيد المجتهدين مرجع العلماء والمعتمدين ناشر اثار اجداده الطاهرين مشيد شريعة **سيد المرسلين** عليه وعليهم الاف التحية من فاطر السموات والارضين سيدنا ومولانا واستادنا **الامير سيد علي الطباطبائي المحائري** مسكنا ومدفنا **ومنهم** مفخر العلماء المحققين مشيد الفضلاء المدققين قدوة اهل التحقيق والتدقيق ملجا ارباب التجويد والتوثيق مقتن فلك

الاصول واليقين مشيد مناهج الفروع بالبرهان المبين مولانا المكرم المعظم ميرزا ابو القاسم النجفي الجيلاني
نور الله تعالى مرقده عن المولى الساطع البرهان رافع الشك والريب عن وجه الحق بادفع البيان
ايد الله تعالى بين الامثال والاقران مجيد القواعد الشرعية بعدما كادت تنطمس ظهورها ذا الآثار
الدينية غب ما كانت شديد الذي من الله تعالى علينا بالاستفادة من خدمته في الاصول في اوائل
التحصيل صدقا قوله صلعم علماء امتي كانبياء بني اسرائيل مولانا استادنا بالاستاد الكل
مولانا آقا محمد باقر البهبهاني الاصفهاني الحائري رفع الله محله في الغرفات العالية عن والده الاجل
الاكمل مولانا محمد اكمل عن جملة من مشايخه العظام منهم السحاب الهامر والبحر الزاخر فتاح مناهج
الحقائق كشاف غوامض الدقائق مفرج الاوائل والاواخر مولانا محمد باقر المجلسي ومنهم نظم دائرة الفضل
والافضال نظم تلك العلم والكمال مولانا آقا جمال ومنهم كشاف الحقائق ومفتاح الدقائق ابحاث الزكي
مولانا ميرزا محمد الشيرواني نور الله تعالى مراقدهم عن مشايخهم المسطورة في الاجازات
وستقف على بعض الطرق من بعضهم ح وعن الاستاد الاعظم وشيخه الاكرم العالم العامل
قدوة المتقين نخبة المتبحرين السيد السند السيد ابا القاسم بن السيد حسين الحسيني الانصاري
عن شيخه شيخه واستاده العالم الكامل والفاضل العامل الفقيه الباذل الحاذق مولانا
محمد صادق عن والده الشيخ الورع الفقيه العلامة مولانا عبد الفتاح التنكابني المشهور بالسراب
عن شيخنا العلامة الفهامة قدوة العلماء المحققين نخبة الفقهاء والمتكلمين مولانا محمد
باقر السبزواري صاحب الذخيرة والكفاية عن علامة عصره وزبدة دهره صاحب المقامات
العالية العالم الرباني مولانا محمد تقي المجلسي نور الله تعالى مرقده عن مشايخه الاستيح وعن
الشيخ الرفيع الشان المشار اليه بكل لسان المتخلي بمجامع الاخلاق والمتحلي بمحامد الصفات المحدث
الفقيه النبيه الشيخ محمد مهدي الفتوني عن شيخه رئيس المحدثين في عصره قدوة الفقهاء في
دهره مولانا ابو الحسن الشريف العاملي النجفي عن عدة من المشايخ العظام منهم فتاح الحقائق

كشاف

كشاف الدقائق العلامة التي الحلي عن مشايخه الاثنين منهم الشيخ عبد الواحد بن محمد الترابي
عن الشيخ صفي الدين عن والده الشيخ فخر الدين الطريحي مولف كتاب مجمع البحرين عن الشيخين
الاكرمين السيد شرف الدين علي الحسيني والشيخ محمد بن الشيخ جابر جابر عن والده
الشيخ عباس النجفي صاحب المولفات الفائقة عن الشيخ عبد النبي شارح نهج الاصول
عن سيد الشارحين السيد محمد صاحب المدارك عن الشيخ المعتمد الشيخ حسين بن عبد الصمد
والد شيخنا البهائي عن الشيخنا الشهيد الثاني عن مشايخه الذين ستقف على
بعضهم ومنهم مشيخنا المعظم الشيخ سليمان بن الشيخ عبد العزيز العاملي عن المحدث
المتبحر ذي اليد الطولى في ظواهر الاخبار العترة الطاهرة عليهم الاف السلام والتحية شيخنا الشيخ
يوسف البحراني الحائري صاحب الحدائق عن مشايخه العظام منهم الفاضل المحقق المنيع مولانا محمد
رفيع المجاور في المشهد الرضوي على مشرفه الاف السلام من الكريم الرحيم الباري عن مفخر
الاوائل والاواخر مولانا محمد باقر المجلسي عن مشايخه الاثنين ومنهم سيدنا الفقيه الوفي الفاضل
العالم الزكي قدوة العباد والزهاد والنساك مولانا العماد السيد الجليل السيد النبيل سيدنا
السيد بحر العلوم البغدادي عن المولى المكرم المعظم ميرزا ابو القاسم القمي وشيخنا المكرم الشيخ سليمان
المقدم ذكرهما ومنهم شيخنا المكرم المعظم ملاذ العرب والعجم مظهر الفضائل الجليلة ناهج المناهج
السوية ناشر الاثار الجعفرية شيخنا وعمادنا الشيخ جعفر النجفي مسكنا ومدفنا اثابه الله تعالى على
مرقده المراحم الربانية عن مربي الاوائل والاواخر مولانا آقا محمد باقر البهبهاني عن والده المعظم
عن مشايخه السالفين ومنهم عن قدوة العلماء المحدثين وعمدة الفضلاء المتبحرين اعلم علماء الزمان
مربي علماء الاعيان سلطان العلماء العاملين برهان اهل الحق والدين ناموس شريعة جده سيد المرسلين
مولانا وسيدنا واستادنا السيد محمد مهدي الطباطبائي النجفي مسكنا ومدفنا عن نجيب شريعة سيد المرسلين
مولانا آقا محمد باقر البهبهاني عن والده عن مشايخه السالفين ح وعن المحدث السالف قدوة المحدثين والمفسرين

الشيخ يوسف البحراني سنده السالف الى مولانا المجلسي نور الله روحه فقد علم مما بينا طرق مشايخنا
الاربعة مولانا المعظم ميرزا ابو القاسم القمي وشيخنا الشيخ سليمان العاملي وسيدنا السيد بحر
البغدادي وشيخنا الشيخ جعفر النجفي الى مولانا العلامة المجلسي بطريق سيدنا استاد المجتهدين
سيدنا ميرسيد علي قدس الله تعالى روحه اليه فاجزناه لان يشرف هذه الاجازة بذكر طريق واحد
متصلا الى ينابيع العلوم الالهية لئلا يخلو هذه الاجازة عن هذه المزية مقتصرا بالطريق
الذي صرح العلامة السيد المجلسي بانها اوثقها واخصرها واعلاها نذكرها بعين عبارته الى محمد بن
يعقوب الكليني فيقول روى سيدنا الاستاد رفع الله تعالى مقامه مكانه في المعاد عن السيد الجليل
ذي الشرف الاصيل العالي مير عبد الباقي الاصبهاني امام الجمعة والجماعة عن والده المرحوم المغفور
مير محمد حسين عن جده من مشايخه زين الاوائل والاواخر مولانا محمد باقر المجلسي عن عدة من الافاضل
الكرام وجم غفير من العلماء الاعلام منهم والده العلامة وشيخه الاكمل الافضل المولى حسن
علي بن اوحد الاعلم الانقى مولانا عبد الله التستري وسيد الحكماء المتالهين الامير رفيع الدين
محمد النائيني انا ضرائح الله على مراقدهم المطهرة بشآبيب الرحمة والغفران بحق رواتهم جميعا عن شيخ
الاسلام والمسلمين فخر الملة والحق والدين محمد العاملي طيب الله رمسه عن والده الفقيه النبيه
عز الدين الحسين بن عبد الصمد الحارثي برد الله مضجعه عن افضل العلماء المتاخرين واكمل الفقهاء
المتبحرين زين الملة والدين ابن علي بن احمد الشامي رفع الله في الجنة درجته كاشرق بالشهادة خاتمته
عن شيخه الجليل النبيل نور الدين علي بن عبد العالي الميسي قدس الله نفسه عن الشيخ شمس الدين
محمد بن المؤذن الجزيني رحمه الله عن الشيخ الاجل ضياء الدين علي روح الله روحه عن والده فقيه اهل
البيت عليهم السلام في زمانه الشيخ سعيد الشهيد محمد بن مكي جزاه الله تعالى عن الاسلام واهله خير
جزاء السابقين عن الشيخ الارشد الاسعد الامجد فخر الدين ابي طالب محمد عن والده العلامة
ايد الله في العالمين جمال الملة والحق والدين الحسن بن يوسف بن المطهر الحلي حشرهما الله تعالى مع

الائمة

الائمة الطاهرين عن والده الفقيه وشيخه المدقق المحقق نجم الملة والدين ابي القاسم جعفر بن
الحسن بن يحيى بن سعيد نور الله مرقدهما عن السيد الشريف شمس الدين فخار بن معد الموسوي
طيب الله روحه عن الشيخ الكبير ابي الفضل شاذان بن جبرئيل القمي رحمة الله عليه عن الشيخ
الفقيه العماد ابي جعفر محمد بن ابي القاسم الطبري رفع الله مقامه عن الشيخ الافخم الاعظم
ابي علي الحسن احسن الله اليه عن والده الجليل شيخ الطائفة المحقة وملاذها ابي جعفر
محمد بن الحسن الطوسي طيب الله روحه القدوسي عن شيخ المحققين وقدوة المدققين الشيخ المفيد
محمد بن محمد بن النعمان رفع الله درجته في روضات الجنان عن الشيخ الثقة النبيل ابي القاسم
جعفر بن محمد بن قولويه لا برئه عن الشيخ الجليل ثقة الاسلام محمد بن يعقوب الكليني سقى الله
تربته الزكية صوب الانعام عن اسانيده المسطورة في كتابه الكافي اصوله وفروعه وروضته
منها ما رواه في باب التعبير عن القول بغير علم في اوائل اصول الكافي عن محمد بن يحيى عن احمد بن
محمد بن عيسى عن الحسن بن محبوب عن علي بن رئاب عن ابي عبيدة الحذاء عن ابي جعفر عليه السلام
قال من افتى الناس بغير علم ولا هدى لعنته ملائكة الرحمة وملائكة العذاب ولحقه
وزر من عمل بفتياه ورواه في باب ان المفتي ضامن في كتاب القضاء والاحكام في اواخر فروع
الكافي بالسند المذكور عن ابي عبيدة قال قال ابو جعفر عليه السلام من افتى الناس بغير علم ولا هدى
لعنته ملائكة الرحمة وملائكة العذاب ولحقه وزر من عمل بفتياه وبالاسناد
السالف عن شيخنا فتاق الرتوق كشاف الوعود شيخنا المفيد قدس الله تعالى روحه السعيد عن
رئيس المحدثين المتولد بدعاء خاتم الاوصياء المرضيين عليه وعلى ابائه الاف التحية من رب
العالمين شيخنا ابي جعفر محمد بن علي بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي باسانيده المذكورة في الفقيه
والخصال والعيون والتوحيد والخصال ومعاني الاخبار وغيرها من كتبه نور الله تعالى مرقده منها
ما رواه في الفقيه عن والده علي بن بابويه عن سعد بن عبد الله عن ابراهيم بن هاشم عن محمد بن ابي عمير

عن هشام بن سالم عن سليمان بن خالد البجلي عن ابي عبد الله عليه السلام قال اتقوا الحكومة فان
الحكومة انما هي للامام العالم بالقضاء العادل في المسلمين لنبي صلى الله عليه وآله او وصي
نبي صلعم وهذه صورة اجازة شيخنا واستاذنا ومولانا العالم الفاضل
العامل الكامل الفقيه الثقة الجليل الورع الحبر النبيل المحقق المدقق الحبر القمقام نادرة
الزمان شيخنا وشيخ مشايخ الاسلام شرقا وغربا مفتي طوايف الانام قربا وبعدا خاتمة
المجتهدين عز الملة والدين افضل المتقدمين والمتاخرين سمي خليل رب العالمين خير الحاج
والمعتمرين الحاج محمد ابراهيم ابن الحاج محمد حسن الخراساني عاملهما الله باللطف الخفي والجلي
بسم الله الرحمن الرحيم اجزت ولدي وقرة عيني محمدا وفقه الله سبحانه لما يحب
ويرضى جميع ما لي من الطرق المذكورة في مشايخي كالاشارات وغيرها عن جماعة من الفضلاء
المتبحرين والمشايخ المشهورين الذين يجل الزمان باسمائهم مكاتبة فمنهم شيخنا الاعظم
واستاذنا الاكرم الامام الهمام والحبر القمقام والبحر الاذخر الشيخ جعفر النجفي مسكنا
ومدفنا فقد اجازني ان اروي عنه عن شيخه واستاده بل استاد الكل خاتم المجتهدين
وعلامة المتاخرين محيي شريعة سيد المرسلين ذي الفضل الباهر والفخر الزاهر محمد المهدي
الاثني عشري في المائة الثانية بعد الالف انا محمد باقر البهبهاني عن مشايخه عن شيخه
ايضا واستاده وحيد العصر وفريد الدهر وتاج الفخر وناموس الدهر الحبر الماهر ذي الفهم
الباهر السيد محمد مهدي الطباطبائي وقد ادركتهما وتلمذ لهما ولا سيما ثانيهما فقد صار
بهجة من الزمان والظلم اقمارا كانا لم يجيزا لي ان كنت استجزتهما ولكني ما استجزتهما عن مشايخه
الاثناء المتقدم ذكره والشيخ الفتوني والشيخ يوسف البحراني عن جمع بسبقهم من المشايخ الاعلام
حتى تنتهي السلسلة بالصادقين عليهم السلام من الاخبار المسطورة في الكتب المشهورة من الكافي
والاستبصار والتهذيب والفقيه وكذا ما تضمنته كالوسايل والنجاة ومنهم الفاضل العالم العامل

الكامل

الكامل الامام المحقق المدقق الفقام المنزه عن الشين المبري عن الميز والمفاخر والمعالي
ميرزا ابو القاسم القمي فاجازني ان اروي عنه كل ما يصح له اجازته ويحق عليه روايته من
الزبر الدينية والكتب الاسلامية من الاحاديث والادعية والكتب الفقهية والكلامية
والعربية والاصولية سيما الصحيفة السجادية والكتب السالفة بزيادة الوافي بطرقه
عن مشايخه فمنها ما عن شيخه الاثناء المتقدم ذكره عن والده مولانا محمد اكمل عن جلة من
مشايخه العظام واساتيذه الكرام المشتغلين عن ذكر المحامد والمناقب المشهورين في المشارق
والمغارب مولانا ميرزا محمد الشيرواني والشيخ جعفر القاضي والمولى محمد شفيع الاسترابادي بل
العلامة المجلسي جمال الملة والدين الخوانساري عن مشايخهم المشهورين ومنها ما عن شيخه
السيد الاجل والحبر الاكمل السيد حسين بن السيد ابي القاسم عن شيخه محمد صادق بن العالم
الرباني مولانا محمد بن عبد الفتاح التنكابني الشهير بالسراب عن شيخه البارع استاد العلماء
المحققين محمد باقر بن المولى محمد مومن السبزواري عن شيخه الفقيه الخبير الشريف شيخ الاسلام
والمسلمين بهاء الملة والدين عن مشايخه العظام وكذا عن المولى محمد صادق عن الفاضل
المجلسي عن والده عن شيخنا البهائي ومنها ما عن شيخه الاعلم الافضل المحدث الفقيه المتبحر
الشيخ محمد مهدي الفتوني النجفي عن شيخه الجليل المحدث النبيل المولى ابي الحسن الشريف العاملي النجفي
عن شيخه الاعظم العلامة المجلسي ومنها ما عن شيخه الاجل الاكرم الحائز لفنون الفضايل
آقا محمد باقر بن محمد باقر الخراجريني وقد رايته ولا ينتفع عنه عن عدة من مشايخه عن
الشيخ المحقق المدقق الحاج شيخ محمد بن الحاج محمد زمان الاصفهاني والشيخ الجليل الميرزا ابو القاسم
القاضي فيه عن السيد السند شيخ الاسلام ومعاذ المسلمين الامير محمد حسين بن الامير
محمد صالح الخاتوني والشيخ الفقيه الحاج محمد طاهر بن الحاج مقصود علي الاصفهاني عن
الشيخ الفاضل مولانا محمد تقي بن محمد رضا الخراجريني عن العلامة المجلسي ومنهم

استاذنا الاعظم وشيخنا الافخم العالم العامل الفاضل الكامل المحقق المدقق الحسيب
النسيب الاديب الاريب السيد الاجل والحبر الاكمل ذو النفس القدسية والسجية الملكية
الامير السيد علي روح الله روحه وكثر من عدده فتوحه فقد اجازني ان اروي عنه ما سمعته
منه وحققته من تاليفاته وتصنيفاته ورسايله وما اخذته منه شفاها بشرط مراعاة الاحتياط
في النقل والقول والعمل عن شيخه الاثناء المتقدم ذكره ومنهم الفاضل الوحيد الجامع بين المعقول
والمنقول الزاهد الورع موضح الحقيقة في الطريقة بل مجليها في الحقيقة الشيخ احمد بن
زين الدين الاحسائي فقد اجازني ان اروي عنه جميع مفرداته ومسموعاته وما صح له روايته
بجميع انحاء التحمل عن مشايخه الاماثل واساتيذه الافاضل من صنيفه في العلوم الالهية والامتية
والفرعية الشرعية والعربية والحكمية وبالعلوم الالية لسائر العلوم وغيرها من التفسير و
السير والتواريخ بل كلما هو منسوخ او مقول من المعقول والمنقول في الفروع والاصول
وجميع ما هو مسطور من منظوم ومنثور بالاسانيد المتصلة الى مصنفيها ومؤلفيها من
الخاصة والعامة سيما الكتب الاربعة القديمة والثلثة الجديدة وما جرى به قلمه و
حرره كلمة من مقدمات ورسايل وحواشي واجوبة مسايل وخطب ودلايل وسايرها وصل
اليه من العلوم من بادو مكثوم بطريقة المتصلة بارباب ما الف في ساير العلوم منها
ما رواه عن الفضلاء المتقدم ذكرهم ومنهم السيد محمد مهدي والشيخ جعفر والامير سيد علي
ومنهم الشيخ احمد بن عصفور البحراني والامير آقا محمد مهدي الشهرستاني والشيخ احمد
ابن الشيخ حسن بن علي بن خلف بن ابراهيم بن حنيف الدمستاني البحراني والشيخ محمد بن الشيخ
حسين بن احمد بن عبد الجبار القطيفي عن مشايخهم فذكر للاول من تقدم وزاد له اخر فقد
وعن شيخه بالاجازة السيد العالم العامل الامير السيد حسين نجل ابيه السيد ابراهيم القزويني
وللثاني من الاثناء المتقدم ذكره وعن شيخه السيد محمد مهدي الطباطبائي عن مشايخه

المذكورين

٦

الماضين وللثالث من خاله الاثناء سابق الذكر عن والده عن مشايخه المتقدم ذكرهم عن الشيخ
محمد تقي المجلسي عن البهائي فوالده عن الشهيد الثاني واما الشيخ احمد فعن شيخه وعمه
الشيخ يوسف بن احمد البحراني وللشيخ عبد علي بن احمد البحراني وعن ابيه الشيخ محمد بن الشيخ
احمد البحراني بحق رواياتهم وطرقهم الى شيخهم الشيخ حسين بن الشيخ محمد بن جعفر البحراني وعن
شيخهم الشيخ عبد الله بن الشيخ علي بن احمد البلادي وعن شيخهم الشيخ احمد بن عبد الله بن حسن بجميع
كتبهم ومقروآتهم واما الامير آقا محمد مهدي فله طرق منها ما رواه عن الشيخ يوسف صاحب
الحدائق واما الشيخ احمد فعن الشيخ يوسف المذكور وعن ابيه عن الشيخ عبد الله بن علي البلادي
عن شيخه الشيخ سليمان بن عبد الله الماحوزي وعن الشيخ عبد علي بن الشيخ احمد قراءة واجازة
عن الشيخ حسين الماحوزي وعنه اجازة بغير واسطة وبواسطة بجميع كتبهم وحقوق رواياتهم عن
الشيخ سليمان وعن الشيخ محمد نجل ابيه عن الشيخ عبد علي السابق ذكره وللشيخ حسين بن
الشيخ محمد بن جعفر الماحوزي والشيخ ناصر بن محمد الجارودي بحق رواياتهم عن الشيخ سليمان المتقدم
ذكره وعن الشيخ يحيى بن محمد بن عبد علي القطيفي عن الشيخ حسين المتقدم ذكره عن الشيخ سليمان
السابق ذكره ومنهم الشيخ عبد علي بن محمد بن عبد الله بن حسين الخطي البحراني فقد اجازني ان
اروي عنه كل ما اجاز له روايته وكل ما اجازه مشايخه واساتيذه قال وهم جمة لا اراني اقتصر
من ذلك على اعلامهم طريقا واشهرهم فرية العلم والفضل تحقيقا وتدقيقا وجعل منهم الشيخ
يحيى بن الشيخ محمد الموالي عن مشايخه الشيخ حسين بن محمد الماحوزي عن الشيخ سليمان بن عبد الله
الماحوزي البحراني والشيخ عبد علي بن الشيخ احمد بن ابراهيم عن الشيخ عبد الله بن علي عن الشيخ سليمان
المتقدم ذكره وعن ابيه الشيخ احمد بن ابراهيم بلا واسطة ومنهم الشيخ محمد بن الشيخ احمد بن ابراهيم
الشهير بابن عصفور عن الشيخ علي عن ابيه الشيخ عبد الله اخي الشيخ سليمان المذكور لابيه ومنهم
الشيخ حسين بن الشيخ محمد بن الشيخ احمد المذكور سابقا عن عميه الشيخ عبد علي والشيخ يوسف

البحرانی صاحب الحدائق وقد سبق لهم ومنهم السید محمد مهدی المذکور سابقا بطریقه المتقدمة
الا انه اقتصر من طریق الشیخ یوسف البحرانی باعلاه وهو ما رواه عن المولی محمد مهدی الجاورباء
الرضوی حیا ومیتا عن شیخه العلامة المجلسی عن ابیه عن الشیخ البهائی عن ابیه عن الشهید
الثانی ونحن قد اقتصرنا من الطرق الی ما انتهت الی اللؤلؤة وغیرها وان وفقنی الله تعالی
اکتب اجازة مفصلة ان شاء الله تعالی وساله الله تعالی ان یوفقه لما یحب ویرضی وارجو ان یکون
فی محله ومن اسباب ارتقائه الی درجات العلم والعمل وما فعله السید السند والوالد له ولا زاله الله
رفع الله تعالی محله فی الغرفات العالیة فاجازة مفصلة فی محله رحمة الله علیه بما یستحقه وبرحمة
علیه بما ینبغی له فاجازة التصرف فیه جائز له التصرف فیه والرد علیه کالرد علی الله وهما کالرد
علی الله تعالی جل جلاله وعظم شانه وهو فی حد الشرک بالله العلی کما ورد فی المقبولة المسلمة
بین الطائفة حررته فی الربع الثانی من الالف والمائتین وستین سنة ۱۲۶۰

وهذه صورة خط مبارک سرکار شریعت مدار مذکور است فی الحاشیه اعلام
برادران دینی واخلاء روحانی وایمانی وفقهم الله تعالی لمرضاته صیاد رکه بعالیجناب نور چشم فکر
قرة العین معظم اقا محمد زید توفیقه مواجهة گفتم راضی نیستم که ترک جماعت کرده باشید بالکلیه
مبالغه گفتم یک نماز بغیر جماعت کرده باشید اعلام قابله اهل قافله صیاد رکه از سعادت
قابله شما ابن است در زایچه بر صیه بان نور چشم معظم اقتدا نموده فضیلت جماعت را درک
کرده خواهید بود جماعت معقده ایشان را حجه در شریعت مطهره میدانم سعادت فهمه در این است خود
از فضیلت جماعت ایشان محروم نکرده باشید فی ۱۲۵۹ رجب محل خاتم الشریعه سمی خامس الائمة الشفعاء

وهذه صورة خط مبارک سرکار شریعت مدار کهف الفقراء ملاذ الامراء
خلیفة الله علی الانام محجة الاسلام سمی خامس ائمه هدی علیهم سلام الله الی یوم الجزاء
مولانا ومقتدانا الحاج السید محمد باقر طاب الله ثراه وجعل الجنة مکانه ومثواه است که نور

بر تر غیب

بر تر غیب وتحریص کافه اهل ایمان باقتدای بجناب مستطاب قطب دایره فضل وافضال شمس فلک علم
وکمال جامع جمیع فقه واصول حاوی مراتب معقول ومنقول سمی خاتم الانبیاء علیه الاف التحیة
والثناء وفقه الله لما یحب ویرضی واما مکرر ان جناب سلمه الله تعالی صورت خط حاجی محمد باقر
بر عامه اهل ایمان مخفی ومستور نماند که بعضی از اهل ایمان طالب این شده اند که اعتقاد این خادم شریعت
مطهره را در امامت مکرر ان واقتدا کردن مسلمانان بعالیجناب قدسی القاب فضایل مآب فواضل اکتساب
محامد صفات محاسن اخلاق علام فهام نور چشم مکرم اقا محمد زید توفیقه را مطلع شده
باشند لهذا اعلام قابله اهل ایمان میدارد که اقتدا کردن بان نور چشم معظم را بجا وبموقع وجا
منعقده بایشان را از جماعات مستحسنه در شریعت مطهره میدانم از سعادت اهل ایمان میدانم که
شرافت وسعادت اقتداء بایشان فایز شده باشند حرره خادم الشریعة فی ثامن شعبان ۱۲۴۹
محل خاتم شریعت سرکار شریعت مدار ملاذ الانام محجة الاسلام حضرت خلیفة اللهی نور الله مضجعه
این صورت استفتائی است که بعضی از مقتدیین بان سؤال از ان نیز کرده اند نقل است
سؤال بر حسب مقدس اعلی میرساند که چه میفرمایند در باب اجتهاد جناب محترم معظم اقا زاده
مکرم المحترم المفخم عالیجناب مقدس القاب فضایل وفواضل اکتساب المنصور المؤید المجید السدید اعنی
سرکار شریعت مدار اقا محمد محمد نبی زاده حضرت ظل رعیت سلیمان سطوت سلمان سیرت قبلة الانام
ملجا الخواص والعوام المجتهد المطلق المرجع احکام الحق المحقق المدقق من بلغ فی الکمال مدار مدحه
درجة المشتهر فی الافاق مالک الاعناق الوحید الفرید فرائد سمی خلیل الرحمن ادام الله سبحانه علی رؤس
العالمین جواب را بیان فرمایند که هر اینه عند الله وعند رسوله مثاب وماجور خواهند بود والسلام
علیکم جواب بحمد الله وتوفیقه وتاییده وارشاده وتسدیده متین لی شهادة جماعة من علیهم
کمال الاعتماد وان الفاضل المکرم والعالم المعظم قرة عینی قد ترقی من حضیض التقلید الی اوج الاجتهاد
وصعد لجده الانیق المرتبة الاستنباط للاحکام من مدارکها المعلومة ودرجه للارشاد رجوانه

تعالی ان یکثر امثاله فی الفرقة الناجیة ویجزی اسباب توفیقه لاقصی مراتب الکمال والسعادة حرره
خادم الشریعة فی الواحد والعشرین من شهر ذی القعدة سنة ۱۲۵۱

جواب دیگر امره اظهر من ان یحتاج الی السؤال وفضله ادام الله توفیقاته ابین
من ان یخفی علی اهل الکمال هو الفاضل المتبحر الجامع لجمیع الفضایل وقد کتبت قبل ذلک عدة
مدیدة یوجب الاجتهاد علیه وقد زاد فضله وعلمه وتصنیفاته وهو الفاضل بنهایة الکمال
والمجتهد بلا اشکال وجاز له التصرف مما جاز لسایر المجتهدین النواب لصاحبنا عجل الله فرجه
وافقاه لامره واحکامه اعانه الله فی جمیع الامور وافقاه لامره واحکامه ولقاه نضرة وسرورا
فی العاجل والاجل عبده وکرمه وهذه صورة اجازة اجازة التی کتبها شیخ مشایخ العظام
ملاذ العرب والعجم مظهر الفضایل والکمالات الجلیلة ناهج المناهج السویة ناشر الاثار الجعفریة
مولی الکل فی الکل الشیخ حسن النجفی مسکنا ومدفنا افاض الله تعالی علی مرقده المراحم
الربانیة بحق محمد وعترته الطاهرة صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین حین المراجعة من مکة
زادها الله عزا وشرفا وعند التشرف الخدمة فی النجف الاشرف بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین الذی ارسل الانبیاء ورفع قدر العلماء وفضل مدادهم علی دماء الشهداء
واتم بهم عمد الاسلام وجری علی ایدیهم سعادة الانام فهم النعمة التی عمت المسلمین واقامت منار
الشریعة والدین وصلی الله علی اشرف خلقه محمد وآله الطاهرین اما بعد فالمعلوم لدی
کل واقف علی هذه الکلمات وناظر الی هذه الفقرات ان العالم العامل والفاضل الکامل
الجامع للمعقول والمنقول والمحرز لقواعد الفروع والاصول سنام الشیعة ومروج
الشریعة بحر العلوم العقلیة وحبر العلوم النقلیة شمس فلک السیادة والارشاد وقرة عین
الفقاهة والاجتهاد علامة زمانه وفهامة دهره واوانه الاجل الامجد والفرد الاوحد
زبدة العلماء الاواخر والاوایل ونخبة الفضلاء الجهابذة الاماثل بحر الفایل علامة العلماء والمرجع

عن نظم الاجزاء المدونة فی العدد ۴

الذی

الذی لا ینتهی ولکل ساحل الاکرم المکرم حاج الحرمین الشریفین الحاج اقا محمد اطال الله
تعالی عمره وارشد لرایه واعلی قدره وقد نقلنا له سلمه الله علی تحریر ان خلت عنها زبر سلفنا
الصالحین وتحقیقات لم یات بمثلها اولوا البراعة من الاحقین انباء عن فطنة وقادة وذکره
نقاوة وفهم سلیم وذوق فی الفقاهة مستقیم یستخرج الاحکام من الدلایل ویمیز الحق ویصحح
النظر عن الباطل وانه ممن من الله تعالی علیه بالتوفیق وآوصله بنوره الی سواء الطریق ومنحه
القوة السنیة ورزقه الملکة القدسیة والقوة الاجتهادیة فی کل ما یحتاج الیه من استنباط
الاحکام الشرعیة فهو احری بالنیابة عن الامام والقیام بوظایف الاحکام والامر بالمعروف والنهی
عن المنکر بین الانام ورعایة الایتام وحین استجاز فی سلمه الله تعالی اجزت له ان یروی عنی جمیع
ما سمعه من فی درسه قلبی وما وصلنی من مشایخی الکرام وما اجیز لی روایته من العلماء الاعلام
لاسیما جناب الوالد الماجد الابر الاطهر الشیخ جعفر وجناب المرحوم اخی الشیخ موسی
قدس الله روحیهما المتصل سند روایتهما بالسلسلة المبارکة القیة الی الشیخ الاجل الکلینی
طاب ثراه وارجو منه ان لا ینسانی من الدعوات فی مظان الاجابة والخلوات کما انی لست انساه من ذلک
انشاء الله محل خاتمین شریفین الکبیر المربع والصغیر الداعی سرکار شریعت مدار ملاذ الانام حجة
حجة الاسلام حضرت خلیفة اللهی نور الله مضجعه بحق محمد وآله وهذه صورة ما کتبه
بعض مشایخ علماء النجف ادام الله تعالی توفیقاته
فی ظهر بعض الکتب العربیة المصنفة فی الارث بسم الله الرحمن الرحیم
وصلی الله علی حبیبه ونبیه الصادق الامین محمد وآله الطاهرین اما بعد فانی لما رایت کتب
مولانا وعمادنا ومقتدانا العالم العامل والفاضل الکامل سنام الشیعة ومروج الشریعة وناشر
الاحکام ومؤید دین الاسلام اقا محمد حفظه الله تعالی سرحت فیها نظری فی الفاظها
ومبانیها واطلت الفکر الثاقب فی استخراج دقایقها ومعانیها فوجدتها بحمد الله تعالی بحورا متلاطمة

الامواج بلا سواحل محتوية على غوامض الفقه ومشارد المسائل موضحة لها بالبراهين الساطعة و
والدلائل فكم من جوهرة وجدتها في مصنفاته مخزونة لم تعلق بها اكف الاوايل والاواخر وعها
فيها فكم مؤلفيها الوتاد وابرزها صافيه شرق نورها على الدنيا وبعيق نشر طيبها في كل محفل
وناد فيا لها من كتب جامعة لما شذ عن العلماء الاساطين ومانعة من زخرف المزخرفين و
تحريف المحرفين فدتك على طول باع مؤلفيها ايده الله وابهرتك بكثرة الطلاع مصنفها حفظه الله
والاعزاز اقول في حقه جامع اشتات علوم الورى فاستشهدن افاده فشهد لبير على الله
مستشكران يجمع العالم في واحد ويجب على كافة الانام من الخاص والعام من العارفين المقلدين
والاعوام ان يلقوا اليه الزمام ويأخذوا منه الاحكام من الواجب والمندوب والمكروه وا
والمباح والحرام ويدعوا بحياته ايده الله بالبقاء على الدوام عقيب الصلوات وعند الافطار
من الصيام وان يجزن ايام افادته بايام ظهور الامام عليه وعلى جده وابائه افضل التحية
واكمل السلام مستكثرا ستكثر الساعات والايام **وهذه صورة ما كتبه**
بعض افاضل الماضين كثر الله تعالى امثالهم على ظهور بعض الاجزاء المدونة **في الطهارة والصلوة**
بسم الله الرحمن الرحيم فلا نظرت الى تحقيقاتكم وتدقيقاتكم ادام الله عزكم وبقاكم حقيق ان يق قد سبق
افكار المحققين وانظار المدققين ادام الله توفيقاتكم وسايل من الله عز وجل ان يبلغكم الى اقصى
مراتب العلوم ومدارجها مع ان تدقيقكم اشرف واتقن مما كتبه الماضين والفقهاء المتجرين
وحقيق ان يقلد عليه جميع المومنين والصلوة على محمد واله الطاهرين ويلزم عليكم السعي في كل
ابواب الفقه لان من هذا شانه يشكل عليه الاكتفاء بتقليد الغير بل يجب عليه الاجتهاد في
الاحكام بنفسه لان يكون عمله على بصيرة من ربه اجليل وفكره العميق وينفع النظر بركته
وانكار بالتقليد لعلكم الله الى اقصى درجات العلم والعمل وحفظكم من الخطايا والذلل بحق سيد
البشر وان كان لا يحتاج فضلكم الى الذكر لانه ابين واظهر لان يحتاج الى الذكر لبروزه لكل احد

الحمد لله

الحمد لله رب العالمين ذو المن الجسيم والفضل العظيم والعاقبة للمتقين **وهذه صورة ما كتبه**
ايضا بعض افاضل الماضين كثر الله تعالى امثالهم على الاجزاء السابقة المدونة **في الطهارة**
والصلوة بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والسلام على افضل من
استفرغ وسعه في تبيين معالم الدين واكمل من بذل نفسه في تنقيح نهج الحق وتوضيح سبيل الهدى
وعلى اله ذوات القوى القدسية ومحال المعارف القدسية التامين في محبته المستحقين باتباع
الله تعالى بنابته في عيته وخلافته بين امته صلى الله عليهم ما دامت الافكار حائمة
في كلماتهم والانوار فائضة من لقاء مدن بركاتهم وسلم تسليما كثيرا **اما بعد**
فان الطف الله تعالى في بلاده وسنته التي خلت في عباده اي يبعث نفوسا لائقة لمرتبة الاحكام
ويرفع اعلاما لاعلاء الوية شريعة وان كرهت نفوس اقوام ليظهر على كل الاديان ولو كره
المشركين ويتم نوره في قاطبة الاصقاع والبلدان وان تم به المنافقون ولولا لهدمت صوامع
ومساجد يذكر فيها اسم الله كثيرا وليهلك من هلك عن بينة ويحيى من حي عن بينة وهذه
النفوس على ما شهد بها العقول ويؤيده المنصوص والمنقول ولساعده الاستقراء في تتبع
الاعصار واساطين الامصار محصورة دائما في ظلين مقصورة حدا على طايفة من مهذب الاخلاق و
النفسية الكاملين في قوتي النظرية والعلمية السابقين لاهل عصرهم الى مراصدهم الاشد
الناس في حفظ مقاصدهم ولولا لزم الترجيح بغير مرجح وترجيح المرجوح على الراجح واختل بذلك
امر الثواب وما يتبعها تعالى الله عن مثله علوا كبيرا ثم من جملة اولئك النفوس الزهر المشارق
العلم شموس ولخواتيم الفضل ضوص الامن الفاضل العالم الكامل المحقق المدقق التقي
المهذب البارع والبدر اللامع الفائق الاتقى الاتقى سيدي حبيب الله سبحانه صاحبنا الافضل الامجد
مولانا وابن مولانا **الافا محمد** وفقه الله للحفظ لاقصى معارج العلم ومدارج العمل وبلغه
بفضله اقصى ما يتمنى شامله من حسن الامل فقد طالما تعرض في انكاره وكثر الاستخراج

من ليال اجازه وراجعت مصنفاته في الفقه والاصول فاذا هي غاية المامول ونهاية السؤل ووجدت
مشحونة بتحقيقات فائقة محتوية على تدقيقات لائقة طابقة للاصول والقواعد بحيث يكشف
كل ذلك عما هو العمدة في الباب والعماد عند افاضل الاصحاب من استقامة السليقة وشرعه
الانتقال من المبادي الى المطالب التي هي الاصل في اصابة الطريقة مصادفة الى ما يكاد يحصر به
من فضل المهرة واحاطته بالاطراف بحيث شرعا ما يظن ان يتباعدونه البلغة والكفاف نسال الله
عينه وجوده ان يؤيده وايانا بايائه التوفيق ويسقينا بكاس من لدنه من مختوم الرحيق انه ولي
ذلك كله حرره احقر الطلبة وافقر السادات مع الاعتراف بقصور اللسان ونقصان البيان فقد فرغت
من هذه الاجازات على ايدي اقل الطلبة والخليقة بل لا شيء في الحقيقة ابن محمد حسن محمد حسين
عفى الله تعالى عن جرائمهما من شهر رمضان المبارك من شهور سنة ثمانية وستين وما تين
هذه بعد الالف من الهجرة النبوية على هاجرها الف سلام **رسالة**
مناسك الحج والعمرة وتحية من كلام فخر المحققين **الحاج آقا محمد المحقق**
بسم الله الرحمن الرحيم وبه نثق
الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على اشرف الاولين والاخرين محمد واله الطيبين الطاهرين
المعصومين صلوات الله وسلامه عليهم اجمعين **اما بعد** چنين كويد اذل عباد الله محمد بن الحاج
محمد ابراهيم الاصفهاني مولدا ومسكنا ومدفنا ابن الحاج محمد حسن اخر اسافي مولدا والاصفهاني
مسكنا ومدفنا كه چون در سنه هزار و دويست و شصت و يك هجري جناب والد معظم در يك ساعت
و نيم شب كذشته از شب پنجشنبه هشتم شهر جمادي الاولى بجوار رحمت ايزدي پيوستند لهذا
مستقر شد بر ذمه اين عبد عاصي دركاه الهي مشرف شدن بشرف عتبه بوسي بيت الله الحرام اگر چه در سابق
تعلق كرفته بود لهذا و بحضور مشايخ بنابر قول جمعي از علماء كه شرط نمودند وجود مال يا صنعتي از براي شخص
بعد از رجوع از مكه كه بان زندكاني خود را بكذراند ولكن چون كه ممكن نميشد اين حج چند تا خير شد

تا باين

تا باين سال و چون كه بحمد الله نعمتم الحمد لله نعم سالهاي متمادي است كه عالي جناب شمس فلك العلم والافضال
بدر معادن الدر والمرجان سيد المجتهدين مرجع العلماء والمعتمدين ناشر آثار اجداده الائمة الطاهرين
مشيد شريعة سيد المرسلين عليه وعليهم الاف التحية من فاطر السموات والارضين سيدنا ومولانا
واستادنا السيد السند السيد محمد باقر المشهور في الافاق اسما ورسما الرشتي مولدا والاصفهاني
مسكنا ومدفنا حكم بصحت اجتهاد حقير فقير بوده بودند سهل است اجازه مفصله هم نوشتند و لطف
فرمودند و بنظر حقير انور مفخر العلماء المحققين مشيد الفضلاء المدققين قدوة اهل التحقيق و
التدقيق مولى التمجيد والتوفيق مؤسس قواعد الاصول والدين مبين مناهج الفروع بالبرهان
المبين خاتمة المجتهدين وخلاصة المتقدمين مولانا المكرم المعظم جناب **الوالد الماجد**
لي ولجميع ارباب العلوم بل لجميع الخلق اجمعين چون رسيد و حكم بصحت آن فرمودند و بعد ايشان هم
اعلى الله مقامه في اعلى عرفات ايمان اجازه مفصله مشتمله بر اجازات و طرق چندي كه در اسناد
از اساتيد نظام حوزه اعلى الله درجاتهم في الجنان لطف فرمودند هم كتابا و هم قولا لهذا بر حقير
لازم شد كه استنباط اين كونه مسايل را خود كرده باشم از ادله شرعيه مقرره ثابته در مجال خود
و چون كه نوشتن بلغت فرس انفع بود و راسخوتت از جهاتي لهذا اختيار آن شد بر لغت عربي اميد هست
كه نفع او عام باشد بملكه و ورثيت كه اين باعث زيادتي توفيقات عليه حقير كردد لهذا عرض
ميشود بعد متعارف دران ديني كه هر وقت كه جمع شد از براي ايشان شرايط وجوب و صحت و بخصوص
شرط استطاعت و لكن بنظر بملكه هر كا حاصل شد بحيثيتي كه ميباند بعد از رجوع از مكه معظمه حج بكه
بتواند بان بكذراند زندكاني خود را بنابر اظهر و اشهر و اقوى نظر بوجوب ادله قويه معتبره مرجحه بوجوب
اند حجات ثابته در مشافهاي ما رضوان الله عليهم بايت بيد اند بامور چند كه ذكر ميشود و رضوان
بلي مقدمه و دو باب و يك خاتمه **مقدمه** در بيان امور چند است كه لازم است تنبيه بانها در اين مقام
اول در تنبيه بر اصل فضيلت حج و جمعه و عقاب تارك آن است بدانكه در حديث نبوي وارد شده است

در بيان امور چند

که حجه مقبول است از دنیا و آنچه در دنیاست و حجه مبروره نیست از برای آن اجر مگر بهشت و حجه مبروره عبارت است
از حجه که مخلوط بچیزی از گناهان نشود و احتمال هم داده اند که عمره بیان حجه مقبوله باشد و در بعضی
دیگر هست که حجه مقبوله ثوابش بهشت است و عمره کفاره هر گناهیست و در حدیث صحیح است از حضرت صادق ع
از آباء کرام خود که رسول خدا ص وصیت عبادات خود را بیان مختصر کرد و فرمود نظر کن بکوه ابو قبیس پس اگر کوه
از میان از برای تو طلای احمر شود و صرف نمائی آن را در راه خدا نخواهی رسید بثواب آنچه در راه میرسد بحج کننده
و بعبادات حضرت فرمود بدرستیکه شخصیکه اراده حج کند هر گاه شروع در نیت سفر کند پس بمنادی ندا میکند
و میگذارد او را مگر آنکه میشنود جناب رب العزة از برای او ده حسنه و محو مینماید از او ده سیئه و بلند
میکند از برای او ده درجه پس هر گاه سوار شد حق سبحانه و تعالی میگذارد او را مگر آنکه میشنود
حق تعالی از برای او مثل آنچه را که ذکر شد پس هر گاه طواف کند بخانه کعبه بیرون میرود از گناهان خود پس
هر گاه وقوف نماید بعرفات بیرون میرود از گناهان خود و هر گاه وقوف نمود بمشعر الحرام بیرون میرود از
گناهان خود پس هر گاه رمی جمار نمود بیرون میرود از گناهان خود بیشتر بدرستیکه رسول خدا ص موافق چیزی که
هر گاه وقوف نمود بمل بیاورد آن موافق را حاج بیرون میرود از گناهان خود پس بعد از آن فرمودند که جایست
از برای تو اسیکه برسی چیزی را که میرسد حاج و در حدیث دیگر حضرت صادق ع فرموده اند که نوشته
میشود گناهان او در حج تا ما و نوشته میشود از برای او حسنات مگر آنکه بجهل او در کبیره را و در حدیث صحیح
دیگر است که حج و عمره بر طرف میکند فقر را و گناهان را چنانکه بر طرف میکند کوره چرک را از آهن و در حدیث
صحیح دیگر است که اهل بیت ما ندمیکنند که کاش کل دنیا و ما فیها از ما میبود و میدادیم و این حج تحصیل
میکردیم و در حدیث دیگر وارد شده است که حج کنید تا غنی و توانگر شوید و در حدیث صحیح دیگر است از حضرت
امام محمد باقر ع که آن حضرت فرمود در وقتیکه در مکه بود و حدیث مفصلی بود از جمله آن حضرت در مان که مردی از
انصار از رسول خدا ص سلام نمود از جهت سؤال پس رسول خدا ص فرمود که اگر خواهی تو سؤال کن و اگر خواهی من
خبر دهم تو را که چه سؤال میخواهی بکنی پس آن انصاری گفت یا رسول الله تو را خبر ده پس حضرت فرمود که آمده

ملا فات خود شخصی را عرض
پس گفت از برای احتیاج
یا رسول الله بدرستیکه
من بیرون آمدم اراده
حج را داشتم پس مرا
از من و من مردی هستم
مالدار پس امر میفرما
مرا که بکنم در مال
آنچه برسم بآن مثل
ثواب حج کننده را پس
رسول خدا صلعم
ع

که سؤال

کردم نفرمودند یا دو هزار تصدق قسم ما بین الصفا و المروة میباشد عرض کردم بفرمودند یا دو هزار تصدق
که میکنی و قوت بعیال میباشد عرض کردم نه فرمودند یا دو هزار تصدق قسم جبال میباشد عرض کردم نه
فرمودند یا دو هزار تصدق تا عالج هست عرض کردم نه فرمود پس حج افضل است و در حدیث دیگر است
که در یکی که عرض شود در حج بهتر است از هزار درهم که صرف شود در غیر حج از راههای دیگر و در حدیث صحیح است
که این حجه افضل است از نفقه نوزده و در حدیث دیگر است که اهل بیت دارند و میکنند که کاش کل دنیا و ما فیها
از ما میبود و میدادیم و این حج تحصیل میکردیم و در حدیث صحیح است که هر گاه شخصی بمیرد و ترک نماید حجة الاسلام
در حالتیکه مانع نشده باشد او را حاجتی که طاقت آن را نداشته باشد یا مرضی که توانائی نداشته باشد یا آن حج کرده
یا سلطانی که منع نماید او را از حج پس چه بمیرد از یهود محسوب شود یا از نصاری خالصه در قرآن و اخبار فضیلت
حج و عقاب تارکان بسیار است اگر انصاف کوشش باشد همین هم دلیل است بلکه زیادت

امر دویم در آداب سفر حج بلکه مطلق سفر

بعضی از آداب حج است بلکه مطلق سفر آنکه مستحب است از برای کسیکه اراده حج مینماید اول قلع علائق میان خود
و میان ارباب معاملات خود بکند و برساند هر صاحب حقی را بحق خود پس مرهون نزد او آنچه تملک او
نموده است شرعا که اگر خود را داده است و الا دیگر کسی نخواهد داد و هم چنین سایر حقوق دیگران را با اعتبار
آنکه این سفر نماند سفر موت است بایت تمام امور خود را تحصیر خود پس شرکت کند و اعتماد بدیگری نکند که
هیچکس از برای کسی کاری نخواهد کرد الا من شاء الله و مستحب است هر گاه اراده سفر حج بکند با تحصیر وصیت
بکند و تفویض بکند امور و مهمه خود را بشخص متدینی در جدی که اگر موتی در حق این شخص واقع شود دیگر
در مسافت و مساحت نداشته باشد سفر سفر است بغایة خطیر و حیوة امریست بغایت بی اعتبار و متعلق با مور
دنیا در نهایت سریع الزوال است و مستحب است اختیار نمودن روز پنجشنبه را از برای روز بیرون رفتن که صلاحیت
باشد از برای سفر مثل آنکه در روز شنبه باشد یا سه شنبه یا پنج شنبه و هر گاه سه شنبه باشد دیگر بهتر
و مستحب است رفیق صالح پیدا کردن و مستحب است نیکو نمودن خلق خود را زیاده بر حد و نیکو نمودن کلام خود را و العلم
نمودن بر رفقای سفر و غیر ایشان و توسعه بر ایشان دادن و مستحب است در وقت سفر کردن تصدق نمودن و احادیث
معتبره در نهایت از وارد شده است در کتب معتبره و در حدیث صحیح وارد است که تصدق بکن و هر روز که خواسته باشی

انشاء

که سؤال آنکه چه ثواب حاصل میشود از جهت تو در حج و عمره پس بدرستیکه چون متوجه راه حج میشوی در راه
خود سوار میشوی پس میگوئی بسم الله و الحمد لله و لا حول و لا قوة الا بالله میگذارد گامی و بر عبادت گامی
مگر آنکه مینویسند از برای تو حسنه و محو میکنند از تو سیئه پس چون احرام میبندی و تلبیه میگوئی بعد
هر تلبیه که میگوئی ده حسنه در نامه عمل تو مینویسند و ده سیئه محو میکنند پس چون هفت نوبت بگرد
بیت الله احرام میکردی از جهت طواف پس بیان نزد حق سبحانه و تعالی عمره و ذخیره حاصل میشود که شهر
میآید خداوند عالمیان را که معباذان تو را عذاب کند هرگز پس چون دو رکعت نماز طواف در عقب مقام
ابراهیم گذاردی تو را بسبب این دو رکعت ثواب ده هزار حج مقبول عطا میکند پس چون سعی میان صفا
و مروه کردی تو را عطا میکند ثواب یکسیکه از شهر خود حج پیاده کرده باشد پس چون وقوف در عرفات میکنی
تا غروب آفتاب پس اگر بر تو گناهان مثل ریگ بیابان باشد یا مثل دستاره کان آسمان باشد یا مثل قطرات
باران باشد که همه را حق سبحانه و تعالی خواهد آمرزید پس چون سنگریزه ها را میاندازی تو را عطا کند
بعدد هر سنگ ریزه ده حسنه که نوشته میشود از جهت منقل عرفه پس چون سر میتراشی تو را بعدد هر موئی
حسنه مینویسند از جهت آمده عرفه پس چون هدی خود را میکشی باشد خود را عوض میکنی بعدد هر قطره آن
از حسنه نوشته میشود از جهت آمده عرفه تو پس زیارت خانه میکنی و دو رکعت نماز در عقب مقام میکنی ملائکه
در سینه و دوشهای تو میزنند و میگویند خداوند عالمیان گناهان گذشته تو را آمرزید و آینده را نیز تا صد
روز آمرزید و در حدیث وارد شده است که هر که حج نماید یکدرهم در حج بهتر است از برای او از خرج نمودن
صد هزار درهم در غیر این از راه خدا و در حدیث دیگر است از حضرت صادق ع که شخصی که ابراهیم بن میمون باشد
عرض کرد خدمت آنجناب که ما در شهر یکم این سال میحج میشویم و سال دیگر شهر یمن حضرت فرمود چه چیز
مانع تو است از حج ای ابراهیم عرض کردم خداوند عالم را بعد ای تو بگردانند و نظر مشاغلی که دارم ممکن نمیشود
هر سال مشرف شوم لکن در سالیکه مشرف نمیشوم پانصد درهم یا پانصد دینار صدقه میکنم بعد خرج آن
حضرت فرمودند که حج افضل است عرض کردم هزار درهم یا هزار دینار صدقه میکنم فرمودند حج افضل است
عرض کردم دو هزار درهم یا دو هزار دینار خرج میکنم فرمودند آیا در دو هزار تصدق طواف بیت الله هست

کرم نفرمودند یا دو هزار تصدق قسم ما بین الصفا و المروة میباشد عرض کردم بفرمودند یا دو هزار تصدق
که میکنی و قوت بعیال میباشد عرض کردم نه فرمودند یا دو هزار تصدق قسم جبال میباشد عرض کردم نه
فرمودند یا دو هزار تصدق تا عالج هست عرض کردم نه فرمود پس حج افضل است و در حدیث دیگر است
که در یکی که عرض شود در حج بهتر است از هزار درهم که صرف شود در غیر حج از راههای دیگر و در حدیث صحیح است
که این حجه افضل است از نفقه نوزده و در حدیث دیگر است که اهل بیت دارند و میکنند که کاش کل دنیا و ما فیها
از ما میبود و میدادیم و این حج تحصیل میکردیم و در حدیث صحیح است که هر گاه شخصی بمیرد و ترک نماید حجة الاسلام
در حالتیکه مانع نشده باشد او را حاجتی که طاقت آن را نداشته باشد یا مرضی که توانائی نداشته باشد یا آن حج کرده
یا سلطانی که منع نماید او را از حج پس چه بمیرد از یهود محسوب شود یا از نصاری خالصه در قرآن و اخبار فضیلت
حج و عقاب تارکان بسیار است اگر انصاف کوشش باشد همین هم دلیل است بلکه زیادت

امر دویم در آداب سفر حج بلکه مطلق سفر

بعضی از آداب حج است بلکه مطلق سفر آنکه مستحب است از برای کسیکه اراده حج مینماید اول قلع علائق میان خود
و میان ارباب معاملات خود بکند و برساند هر صاحب حقی را بحق خود پس مرهون نزد او آنچه تملک او
نموده است شرعا که اگر خود را داده است و الا دیگر کسی نخواهد داد و هم چنین سایر حقوق دیگران را با اعتبار
آنکه این سفر نماند سفر موت است بایت تمام امور خود را تحصیر خود پس شرکت کند و اعتماد بدیگری نکند که
هیچکس از برای کسی کاری نخواهد کرد الا من شاء الله و مستحب است هر گاه اراده سفر حج بکند با تحصیر وصیت
بکند و تفویض بکند امور و مهمه خود را بشخص متدینی در جدی که اگر موتی در حق این شخص واقع شود دیگر
در مسافت و مساحت نداشته باشد سفر سفر است بغایة خطیر و حیوة امریست بغایت بی اعتبار و متعلق با مور
دنیا در نهایت سریع الزوال است و مستحب است اختیار نمودن روز پنجشنبه را از برای روز بیرون رفتن که صلاحیت
باشد از برای سفر مثل آنکه در روز شنبه باشد یا سه شنبه یا پنج شنبه و هر گاه سه شنبه باشد دیگر بهتر
و مستحب است رفیق صالح پیدا کردن و مستحب است نیکو نمودن خلق خود را زیاده بر حد و نیکو نمودن کلام خود را و العلم
نمودن بر رفقای سفر و غیر ایشان و توسعه بر ایشان دادن و مستحب است در وقت سفر کردن تصدق نمودن و احادیث
معتبره در نهایت از وارد شده است در کتب معتبره و در حدیث صحیح وارد است که تصدق بکن و هر روز که خواسته باشی

انشاء

انشاء سفر بکن مراد این است که تصدق قدری نمودن است یا اینکه سفر در آن مذموم است میگوید ظاهر اینست که
کفایت میکند تصدق نمودن خواه قبل از دو رکعت نماز بوده باشد که خواهد بعد استاره بآن یا بعد از آن چون
خروج از خانه باشد قبل از وصول بدر خانه یا بعد از وصول قبل از سوار شدن باشد یا حین سوار شدن در
گذاشتن پا در رکاب بوده باشد یا بعد از آن و در روایت که وقتیکه پا بر رکاب بگذارد افضل باشد و لکن جمع ما بین
همه اطیب خواهد بود هر گاه میسر شود و مستحب است نیز در هر روزی چه در سفر باشد چه در حضر که در صبح تصدق بکند
هر چه باشد هر چه بدهد لقمه نان باشد خداوند عالم از آن مختصر بحوشان روز زیاد میدارد و هر گاه برسد امین
تصدقات را نفرستد خوب است و دیگر اختیار کردن صلحا و متدینین البته اولی خواهد بود و مستحب است غسل کردن و خواندن
این عا را در نزد غسل بسم الله و بالله و لا حول و لا قوة الا بالله و علی ملة رسول الله صلی الله علیه و آله و آله و صلی
عن الله صلوات الله علیهم اجمعین اللهم طهر بدنی و اشرح بدنی و نور بدنی اللهم احمله لی نورا و طهورا
و حرزا و شفاء من کل داء و آفة و عاهة و سوء تمام الخاف و احذر و طهر بقلبی و جوارحی و عظامی و دمی و شعری
و بشری و عقلی و عصبی و ما اظلت الارض منی اللهم احمله لی شاهدا یوم حاجتی و فقری و فاقتی الیک یا رب العالمین
آنگاه کلمات مذکوره هم چیز مستحب است دو رکعت نماز کند هر گاه اراده بیرون رفتن کرد و هر سوره که خواهد
بخواند میتواند و لکن هر گاه در رکعت ثانیه بعد از حمد اختیار سوره توحید و در رفتن در عقب امور مهمه خود نماید
آنست و مستحب است که بعد از فراغ از نماز یا در رفتن نماز این دعا را بخواند اللهم اذا استودعتک نفسی و اهلی و مالی
و دینی و دنیای و آخرتی و اماتتی و خاتمة عملی و در حدیث است که نقیه ع که چنین کند مگر آنکه مر او را عالم
میکند او را هر چه را که سؤال نموده است و حاصل آنها هر یعنی اینست که جنان که بعضی از ما سلف ذکر نموده اند
که خداوند عظیم من امانت میسپارم تو را نفس خود و اهل و فرزند و زید خود و مال و دنیای خود و آخرت خود و خاتمه
عمل خود را از امر بیرون آمدن اهل و عیال ظاهر است یعنی اینها را بتو میسپارم که از بدیه برکت محافظت تو افراد نسل و اهل را
محافظت فرموده باشی و صحیح آن در وقوع باشد و از برای بیرون آمدن آخرت کوبا این باشد که در جائیکه از الفاظ و حرمت خود
بحجه تو نمی بینی طاعات و اعمال حسنه مجیه من مقرر فرموده بنزد من فرشتگان مجیه از کتاب مساوی اعمال از افعال و بیرون شوم

صاید و امان امانت دهنده باشد که امانت است از خداوند عالم و امانت خانه حواسیتر ان این بوده باشد که خانه
عمل خود را بتوسیم که محافظت و نمائی از شیطان که در اخر عمر از تیر از ان ملعون بیرون نرسد و از بعضی از اسباب نقل
شده است روایتی از جابر سید الاوصیا علیه الاف التحیة والثناء که روزی عمر بن لشکر را ملاحظه میفرمودند
بدو دیدند بیاستیه بیکدیگر نظر نمودند ملاحظه شد شباهت فرمودند امیر بدیدن عمر کرد بعد
از استعبا المشرین بتعجب از ان سر و که یا امیر المومنین عجب تر از این قصه دارم بعد از سه روز حضرت از ان
در اطفا طلب نمودن عمر کرد و فتح عازم بودم که در رکاب قرکا بنا یک سلم در سر چهار در رفته باشم این پسر
که ملاحظه میفرمائی در ان وقت در حال مادر خود بود در اوان حرکت بسفر عمر کردم خداوندا این فرزند که در
مادر است او را بتو سپردم و استعانی بر این است که او را اسلام بنده خود در فرمائی و بسفر رفتم و بعد از
مراجعت از سفر جهاد دیدم که عمر فوت شده بود و طفل را با خود بکوه برده بود و مدتی بر من گذشت از غیبت
ان طفل که به و نزاده میفرمودم تا شبی در خواب دیدم که نوری از قبر ان ضعیف به بیرون امد بسوی اسمان
بلند شد بعد بیدار شدم از این خواب و تعجب نمودم تا سر قبر ان ضعیف رفتم صدای کودکی بگوشم رسید سر
قبر را باز کردم دیدم ماه فرزند بیتان مادر خود چیده شیر میخورد فرزند را گرفته از گور بیرون آوردم و
گفتم خداوندا چه میشد که مادر این طفل زنده میشد ندائی شنیدم که اجر و انچه با سیره بودی ما نیز
بتو دادیم و مستحب است نیز هرگاه اراده بیرون رفتن کرد در حالیکه جمع موزه باشد عیال خود را در حجره بگیرد
اللهم انی استودعک العدة نفسی و مالی و اهلی و ولدی الشاهد منها والغایب اللهم احفظنا واحفظ عیالنا
اللهم اجعلنا فی جوارک اللهم لا تسلبنا نعمتک ولا تغیر ما بنا من عافیتک و فضلک و مستحب است هرگاه بست رخت
سفر را چهار رکعت نماز کند در حجره خود بدو سلام و در هر رکعت حمد و توحید بخواند و بگوید بعد از نماز اللهم انی
اقربالیک فاجعلهم طریقی الیک و مالی و مستحب است در سفر بلکه در حضر هم داشتن عصای چوب بادام تلخ
در حدیث است از رسول خدا صلعم که هرگاه کسی بیرون رود با عصای بادام تلخ باشد و بخواند ابی که میبیند این
میکرداند او را از درنده که مزر رسانده باشد و از هر دزدی که آزار رسانده باشد و از هر حیوان صاحب

زهری

زهری تا انکه رجوع نماید بسوی اهل و منزل خود و با او خواهد بود هفتاد و هفت ملک استغفار میکنند از برای او
تا برگردد و بگذارد عصا را بر زمین و بر طرف میکند فقر را و محاو و رمیشود او را شیطان و ایات این است و لما توجه
تلقاء مدین قال عسی ربی ان یهدینی سواء السبیل و لما ورد ماء مدین وجد علیه امة من الناس یسقون
و وجد من دونهم امراتین تذودان قال ما خطبکما قالتا لا نسقی حتی یصدر الرعاء و ابونا شیخ کبیر فسقی لهما
ثم تولی الی الظل فقال رب انی لما انزلت الی من خیر فقیر فجاءته احدیهما تمشی علی استحیاء قالت ان ابی یدعوک
لیجزیک اجر ما سقیت لنا فلما جاءه و قص علیه القصص قال لا تخف نجوت من القوم الظالمین قالت احدیهما یا ابت
استاجره ان خیر من استاجرت القوی الامین قال انی ارید ان انکحک احدی ابنتی هاتین علی ان تاجرنی ثمانی
حجج فان اتممت عشرا فمن عندک و ما ارید ان اشق علیک ستجدنی ان شاء الله من الصالحین قال ذلک بینی و بینک
ایما الاجلین قضیت فلا عدوان علی و الله علی ما نقول وکیل و مستحب است از برای کسیکه بیرون میرود بسفر
تخت انحنک کذاشتن با شیکه قدری از عمامه را بگرداند در زیر حنک در حدیث است که اگر تخت انحنک بگذارد
نخواهد رسید او را در سفر دزد و ندسوختن و نه مگر و هی و در حدیث دیگر است که دزدیدند حضرت صادق
که من ضامنم که هر که از خانه خود بیرون رود با تخت انحنک بسته باشد که بسلامت بخانه خود مراجعت نماید و در
حدیث دیگر است که هر که بسفر میرود تخت انحنک بسته باشد پس باید که ملامت نکند مگر خود را و مستحب است
همراه داشتن در سفر تربت حضرت امام حسین ع را و مستحب است هر وقت بر میدارد ان را بر دو چشم خود گذاشتن و این
دعا را بخواند اللهم ان اسئلک بحق هذه التربة و بحق صاحبها و بحق جده و ابیه و بحق امه و اخیه و بحق اولده
الطاهرین اجعلها شفاء من کل داء و امانا من کل خوف و حفظا من کل سوء و در حدیث است که هرگاه چنین بکند
و در بیت خود بگذارد دلی در صحرا است پس هیشه در اثنا خداوند عالم خواهد بود تا بصبح و هرگاه چنین بکند در شام
پس هیشه در اثنا خداوند عالم خواهد بود تا بصبح و هم چنین مستحب است همراه داشتن انگشتر و مستحب است از برای
مسافر هرگاه از ان سفر نماید بایستد در دروازه خانه خود مقابل سمتی که متوجه اقامت میشود پس بخواند حمد ایکبار
در پیش روی خود و در سمت راست خود یکبار نیز و در سمت چپ خود یکبار نیز و هم چنین انچه الکرسی را نیز بخواند

بخواند و هرگاه علاوه کند بعوذتان و سوره توحید را پیش ایة الکرسی خوب است پس بعد از ان بگوید اللهم احفظنی و
ما معه و سلمنی و سلم ما معه و تقبلنی و بلغ ما معه ببلاغک الحسن الجمیل هرگاه چنین نماید خداوند عالم محافظت
میفرماید او را و انچه با او است و سالم میدارد او را و انچه را که با او است و میرساند او را و انچه را که با او است
و ممکن است گفته شود در بیان تفرقه مابین این سه عبارت مراد از محافظت محافظت نمودن از امور خارجیه
باشد مثل قطاع الطریق و دزد و مراد از سلامت سلامت مزاج است از اخوش و مراد از سلامت سلامت
از عوض و سلامت از ملامت ضایع شدن و شکستن از دوران و مراد به تبلیغ رسانیدن بمقصود است ظاهرا و باطنا
مثل رسانیدن حج و قبول ان و رسانیدن زاد و عمره و برکت در انها و مستحب است نیز بخواند اللهم ارزقنا
و احسن بسرنا و اعظم عافیتنا و مستحب است نیز بگوید اعوذ بالله من شر هذا الیوم و من شر الشیطان و من شر
من نصب لاولیاء الله و من شر الجن و الانس و من شر السباع و الهوام و من شر کوب الحمام کلها اجیر نفسی بالله
من کل شر پس بعد از این قنوت کند و علاوه است در وجوب این نیت را استحباب ان و انچه از بعضی بنیت بر مسئله است
که مشهور است در میان علما و مقاصد واجب و اجب است باید در نظر این ضعیف دلایل وجوب قوی نماید
و لیکن بیشتر احتیاط در این است که نیت را بکند و چنین نیت بکند که متوجه بیت الله الحرام و مشاعر عظام
میشوم از برای ادای عمره اسلام عمره تمتع انجهت رضای حق سبحانه و تعالی بلکه بهتر این است که از هر نزل که متوجه
راه میشود این نیت را بکند بلکه در کلام این معاد ملحوظ ان نباشد مشابه خواهد بود و باید که تعیین نیت
بکند به عمره تمتع رضای الهی باشد و الماعات حق سبحانه و تعالی بوده باشد نه ثواب و حق تعالی ثواب و حق تعالی خداوند دین
خلق که او را حاجی بگویند یا مبارک بگویند فلان از این قدر مال دارد و بحج میرود و بعمره میرود و حق او را یهود
و نصاری است و هم چنین سایر خیالات دیگر و هم چنین در حال پیاده رفتن انها باید عمره تمتع رضای الهی باشد
نه انکه مردم بگویند که او تمام حج را اکثر پیاده رفت و از برای شیطان در این امور کیدها عظیم است باید
مومن مراقب احوال خود را و اخلاص خود در جمیع امور بوده باشد و در پیاده راه رفتن خود اش استراحت جایز
و رضای بکاری نباشد مگر انکه اخلاص خود را از برای رضای خدا یا قصد پیاده رفتن مقصر سازد خلاصه باید مهما امکن

سه

سه نماید که کاملا از برای هوای نفس و متابعت شیطان نباشد بلکه عزم ان شخص همین امتثال و اطاعت مولای
حقیقی خود بوده باشد اگر چه مولای او او را مستحب دارد همیشه و این معنی را باید مواظب باشد اگر چنین شخص
که ممکن است در اوقات دنیا خود همیشه با چنین حال باشد در جمیع افعال و حرکات و هرگاه ندارد باید تحصیل
بکند هر چند بکلفت زیاد باشد و هرگاه درست شد نیت او و دیگر در حرکات و افعال او و نظر وی نیت مگر
رضای الهی باید خود را از خانه بیرون بگذارد و بگوید بسم الله امنت بالله و توکلت علی الله ما شاء الله
لا حول و لا قوة الا بالله و مستحب است نیز بگوید کلمات فرج را و ان اینست لا اله الا الله الحلیم الکریم لا اله الا الله
العلی العظیم سبحان الله رب السموات و الارض السبع و رب الارضین السبع و رب العرش العظیم و الحمد لله رب
العالمین و بعد از ان بگوید اللهم کن لی جارا من کل جبار عنید و من کل شیطان رجیم و بعد از ان بگوید بسم الله
دخلت و بسم الله خرجت و فی سبیل الله اللهم انی اقدم بین یدی مسیری و مجیئی بسم الله و ما شاء الله و
هذا ذکر بعد از نسیه اللهم انت المستعان علی الامور کلها و انت الصاحب فی السفر و الخلیفة فی الاهل اللهم
علینا سفرنا و اطو لنا الارض و سیر لنا فیها طاعتک و طاعة رسولک اللهم اصلح لنا ظهرنا و ارزقنا
رغبتنا و رزقنا و متعنا بالنا اللهم انی اعوذ بک من وعثاء السفر و کابة المنقلب و سوء المنظر و الاهل
و المال و الولد اللهم انت عضدی و ناصری بک احل و بک اسیر اللهم انی اسئلک فی سفری هذا السرور و العمل
بما یرضیک علی اللهم اقطع عنی بعده و مشقته و اصحبنی فیه و اخلفنی فی اهلی بخیر و لا حول و لا قوة الا بالله
اللهم انی عبدک و هذا حملانک و الوجه وجهک و السفر الیک و قد اطلعت علی ما لم یطلع علیه احد فاجعل
سفری هذا کفارة لما قبله من ذنوبی و کن عونا لی علیه و اکفنی وعثه و مشقته و اقنعنی من القول و العمل برضاک
فانما انا عبدک و بک و لک و منک و ان است که در این وقت که وقت بیرون امدن است ملتفت در هذا احوال سفر
فقر الله باجماعهای کهنه و ذلیل و مو باشد و بر سیکه بهتر بزمین حاج ان است که چنین باشد مذکور است که میگوید
حق سبحانه و تعالی تشکر خود که نظر کنید بزیارت کننده کان خانه من که امده اند از راههای دور و ژولیده مو و گرد
الود گرد باشید امر بدیم ایشان را و مستحب است هرگاه پای خود را در رکاب گذارد بگوید بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله

وبالله والله اکبر سبحانا الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وهم چنین هفت نوبت سبحان الله بگوید وهم چنین
هفت نوبت الحمد لله بگوید وهم چنین هفت نوبت لا اله الا الله بگوید وعبارات این ایات را بخواند که
ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام ثم استوی علی العرش یغشی اللیل والنهار یطلبه حثیثا
والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره الا له الخلق والامر تبارک الله رب العالمین ادعوا ربکم تضرعا وخفیة
انه لا یحب المعتدین ولا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحها وادعوه خوفا وطمعا ان رحمة الله قریب من المحسنین
استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه اللهم اغفر لی ذنوبی کلها انه لا یغفر الذنوب الا
انت وهر گاه که از خانه بیرون آید خود بگوید الحمد لله الذی هدانا للاسلام وعلمنا القرآن ومن علینا
بمحمد صلعم سبحان الله الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وانا الی ربنا لمنقلبون
والحمد لله رب العالمین اللهم انت الصاحب فی السفر والخلیفة فی الاهل والمال والولد اللهم انت صحبنی وناصری اللهم بلغنا بلاغا یبلغ الی مغفرتک وجنتک
اللهم لا تجعل لی الا خیرا ولا تجعل لی الا خیرا ولا تحافظ عورتی وهر گاه که بیرون آید وهر گاه که بیرون آید
خرجت بحول الله وقوته بغیر حول منی وقوة ولکن بحول الله وقوته برئت الیک یا رب من الحول والقوة
اللهم انی اسئلک برکة سفری هذا وبرکة اهله اللهم انی اسئلک من فضلک الواسع رزقا حلالا طیبا
وسعة فی الدنیا وعافیة فی عافیتک وقدرتک اللهم انی نسئلک فی سفری هذا بلاغة تبلغنی خیرا ولا تجعل
سوءک فارزقنی فی ذلک شکرک وعافیتک ووفقنی لطاعتک وعبادتک حتی ترضی وبعد الرضا وهر گاه که
سر بالا برد لا اله الا الله بگوید وهر گاه که سر اشیب میرود سبحان الله بگوید وهر گاه که بلندی
جستن دیگر رسد بگوید بسم الله وهر گاه که وارد منزلی میشود بگوید اللهم انزلنی منزلا مبارکا وانت
خیر المنزلین بلکه مستحب است در هر منزل که وارد منزل میشود بخواند این دعا را تا آنکه حیوان منزل را بیابد وشر
آن منزل از آن دور شود ومستحب است هر گاه که وارد بلدی یا دهی بشود بگوید وقتیکه آن را به بیند اللهم انی اسئلک
خیرها واعوذ بک من شرها اللهم حببنا الی اهلها وحبب صالحی اهلها الینا ومستحب است هر گاه که منزل نماید

دعای

دعای که بشهد از روزه بگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له وله الملک وله الحمد یحیی ویمیت
بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر اللهم انی اعوذ بک من شر کل سبع ومستحب است که شخص در سفر با رفقای خود
در کمال حسن خلق ورفتار خوب ومروت بوده باشد وفکر زشتی همین امر خود نباشد بلکه تا تواند دستگیری
ایشان کند هم بتنی که تواند چه از دست باشد چه از زبان وچه از پای وچه از مال وچه از غیر اینها در حدیث
از پیغمبر خدا که هر که یاری ومدد کند شیعه اثنی عشری مسافر غریب را خداوند عالم بر دارنده هفتاد وسه فرشته را
معین کند او را در دنیا واخرت از غمها اشکه سبیش را بلند واز غمهائی که سبیش را اندک ودور کند از او غمهای
عظیم تا در روز قیامت در روزی که تمام تنها در کلوها گرفته شده باشد از غم ودر وقتیکه همه کس بحال خود
درمانده باشد ودر حدیث دیگر است که با هر کس که مخلطه کند باید چنان کند که تو را احتیاج بروی زیاد نباشد
باشی ودر حدیث دیگر است که هر دو کسی که باید دیگر مصاحبت کنند از این دو کس کسی اجرش عظیم تر است
ونزد حق تعالی محبوب تر است که رفیق ومدارای او با این دیگری بیشتر باشد ودر حدیث است که حضرت امام جعفر
صادق ع فرمود که با کسی مصاحبت کن که تو را بر زینت سوی وباکی مصاحبت مکن که او بتو زینت شود یعنی علم
وفضل وصلح وعقل او مصاحبت کن تا سبب زیادتی علم وفضل وصلاح وعقل تو شود وهم نشینی با جهال
وفساق واحمقان مکن که سبب زیادتی جهل وعبارت وفسق وحماقت میشود وهر بلائی تاثیرش بیشتر است در
سفر مثل سفر مکه معظمه البته در این مقام بیشتر باید ملاحظه این امور را بکند که خوب هر بلائی بدهد بلا
میماند سالهای سال ودر میان بلاد هم میماند نه بلدی دون بلدی ومیباید شخص در سفر توسعه کند در خود
رفقای خود ولکن میباید بطریقی باشد که مثل روی باشد نه آنکه اسراف کند بحیثیتی که محتاج شود ونه آنکه
بخل کند بحیثیتی که خود را در دنیا در موضع هلاکت در آورد حضرت صادق ع بخل را سکاری چنانکه در حدیث است که
در کل راه مکه معظمه مضایقه نمیباید کرد واز حمله کرایه است لوازم کرایه ولعام دادن واحسان نمودن بمکاریان
ومیباید در این سفر توشه بسیار بردارند وسیکو بردارند وهیچ کس بذل نمایند مادامیکه در جاده اسلام رسد
در حدیث است از حضرت امام زین العابدین علیه السلام که چون بسفر مکه معظمه میرفتند از خیمه که بیرون
میرفتند

توشها بر میداشتند مانند بار لحم وشکر وارد بوده مزه شیرین کرده ومستحب است بلکه مستحب است که در این
سفر بلکه مطلقا آنچه لقمان به پسرش نصیحت کرد ودستور العمل او چنان کند که عمل بان خیر دنیا واخرت شخص است
وان چند چیز است اول آن است که هر گاه بسفر روی با قوی دنیا مشورت کن با ایشان در امور خود واموری که ایشان
چون حوادث سفر بسیار است وبرای خود عمل نمودن خوب نیست بلکه علامت حماقت است چون حق جمانه تعالی
آخر الزمان صلوات الله وسلامه علیه الف فقره میفرماید با آنحضرت میفرماید برای ایشان از کلامات معنویه و
صوریه که مشورت کن با آنها بخود ومبادا از غم توکلی چنانکه اوند کنند دویم آن است که دنیا بتکبر کن در روی
ایشان هر چیز که مجرم باشی روی خود را کشاده بدار ومنقبض وکرفته رو مباش سیم آن است که توشه خود را
در منزل کنار با رفقا وغیر ایشان بخور چهارم آن است که چون تو را بخوانند بضیافت با صحبت قبول کن پنجم
آن است که اگر از تو یاری خواهند ایشان را مدد کن مثل آنکه هر گاه میخواهند چیزی بر پا کنند مدد کن ایشان
واگر خواهند چیزی را پاره کنند اعانت کن ایشان را ششم آن است که اگر بدست دشمن گرفتار شوند جز بار در
ایشان را رها مقدور نشود سعی کن در خلاصی ایشان اگر چه هر چه داشته باشی بدهی مگر آنکه خود هلاک
خود باشد در دادن هفتم آن است که تا توانی بعث بخود مکو هشتم آن است که دنیا نماز بکن با دعا یا صلوات بر محمد
وآل او دنیا بنیت مهمه مطلوبیت در آخرت که بیاد بکن آنها را نهم آن است که با آب حیوان روی که بهر چه
داشته باشی در مثل چارپا هر گاه تشنگی مانده باشد او را سیراب کنی وجوی یا چاه بروی واب دو تشنه با ایشان بدهی
وایشان را چند مقدم داری چنانکه منقول است که در جنگ احد تشنگی اب او در از جهت جمعی که از اسب افتاده
بودند ورفقه در ایشان ماندند بود ونشسته بودند چون باول شهید رسید ایشان اشاره بدیگری کرد وان دیگر
بدیگری اشاره کرد تا بدهین رسید اشاره باول کرد چون باول رسید دید متوجه عالم قدس شده است وبدیگر
روی نیز رفته بود تا بدهین رسید او نیز رفته بود دهم آن است که اگر تو را بکنار اهو بطلبند بر چیزی که اهو بر
یازدهم آن است که اگر با تو مشورت کنند در چیزی فی الحال جواب مده ونگر بکن در عواقب امر آن در وقتیکه تو
ایستاده باشی ودر وقتیکه نشسته باشی ودر وقت خواب ودر حالت اکل وشرب ودر حالت نماز چون در حالت نماز

هر چه

هر چه در خاطر میافتد غیر از وحدت وحیرت آن است که در بین مقدمات نماز وتعقیب نماز آن فکر را بکنی نه آنکه در اثناء
نماز ودر وقتیکه از جهت چیزی خواهی برادر مومن جایز باشد بیکراهت ومقصود این است که در جمیع احوال فکر کنی
در مشورت آن شخص در هر چه مصلحت او بنظر آید بر سانند باو وهر گاه که نرسانند باو آنچه خیر او باشد خون بجانب وهم
عقل وادراک را از او میگیرد وامانت او را از او زایل میکند دوازدهم آن است که چون به بینی که رفقای تو
پیاده شده اند تو نیز پیاده شوی واگر به بینی که ایشان کاری میکنند تو نیز آن کار را بکن واگر صدقه میکنند و
یا چیزی بفقرا میدهند تو نیز با ایشان همراهی کن وفرمان بده وصدقه بکن سیزدهم آن است که هر که از تو بزرگتر
باشد سخن او را بشنو چهاردهم آن است که چون کاری بتو فرمایند یا از تو چیزی طلبند بگو نه مگو نیز که نه
کفتن از نماز ومجالست چون خزینه الهی کمی ندارد ولی بخیلان است که اگر حق جمانه تعالی بدهد من بدهم
ونه این معنی دارد که خدا نمیدهد واگر بدهد من نمیدهم واین محض جهالت است وگوینده اش مستحق ملامت است
پانزدهم آن است که چون در راه حیران شوید فرود آیید واگر در راه باشید بدانید که راه شما کدام است
آنکه با آب بیند ومشورت کنید با یکدیگر واگر با یکی کسی به بینید از او بپرسید که راه کدام است وگفته او عمل کنید
که با یکی کسی در چاه این کسی را بتک میاندازد بدانید که جاسوس دزدان باشد یا شیطانی باشد که شما را
حیران کرده است یا کند واز او اجتناب کنید واز وکس اجتناب کنید وگفته ایشان عمل مکنید مگر آنکه قرائن چیزی
باشد که معلوم شود که دزد وشیطان نیستند مثل آنکه چیزی بر خود بار داشته باشد یا با او معاشرت کرده باشد
مزبلی که عاقل هر چه را میبیند حق را میبیند وبنده چه چند را می بیند حق را میبیند وهر که از آن چیز بیند او را
حاضر چیزی چند را می بیند که غایب نمی بیند شانزدهم آن است که اهل زند چون وقت نماز شود چیزی را مانع نماز
مکن ونماز را بکن وفارغ شو چون نماز غیر از دنیا است که در وقت شخص باشد واداء آن بکند از غم فارغ میشود وبراحت
میماند وهیچ چیز مثل غم دین نیست وهیچ راحت مثل راحت اداء دین نیست هفدهم آن است که اعتبار نماز را بجماعت
بجا آورد هر چه بر سر نیزه باشی ممکن است که مراد ایشان از این کلام این باشد که مراد ایشان نماز جماعت مبالغه باشد که در
حالت جماعت نماز ممکن شود نماز را بجماعت او در ممکن است که ظاهر لفظ مراد باشد بلکه دو کس را بر سر نیزه هر گاه باشند

باشد و وقت نماز نرسد یکی از ایشان بدیگری که پیر است یا ساوی افتتاح کردن مطلوب شارع مقدس است
و هم چنانکه اگر نماز را نکرده باشد واجب است که در آن حالت نماز را بر سر نزند بجا آورند و هم چنین
مستحب است که آن را بجماعت بجا بیاورند **هجدهم** آن است که بر بالای چاه یا خرابه مکن البته که نشاید
زخم میکند و دیر جوز میشود خصوصا در سفر و این خواب خواب مردمان عالم حقیقی نیست شاید باشد که بعید
در بخورد و قطع نظر کند از زخم و نفرت دیگران از این کسر و شاید باشد که در افتادن از خواب بیدار نشود و بمالد
تا هلاک شود مگر آنکه در تخت یا کجاوه باشد و ممکن باشد که پا را دراز کنند تا بندهای زانوی سست نشود
نوزدهم آن است که چون بمنزل آیند بدیشتری از حیوان بزیر آی و فتوت آن را مقدم دار بر فوت خود بدرستیکه
بمنزله تجارت است **بیستم** آن است که چون خواهید فرود آیید پس بزمین فرود آیید که خوشتر زمین باشد
و خاکش نرم تر باشد و در بعض احادیث هست که تا آن هم زیادتر باشد **بیست و یکم** آن است که چون خواهی
که بقضاء حاجت روی دور شو از بر ابر مردمان که کسی تو را نه بیند یا در کودی و کوه یا در آب خانه رو
که زده باشند **بیست و دویم** آن است که چون خواهی راه شوی از آن منزل دو رکعت نماز بکن و وداع کن
زمینی را که در آنجا فرود آمده بودی و سلام و وداع کن زمین را و اهل زمین را بدرستیکه در هر بقعه از
زمین چیزی از فرشته کار میباشند و سلام را چنین بگوید چنانکه در حدیث دیگر وارد است السلام علی
ملائکة الله المحافظین السلام علینا و علی عباد الله الصالحین و رحمة الله و برکاته **بیست و سیم** آن است
که تا توانی چیزی مخور تا اول آنان تصدق نکنی **بیست و چهارم** آن است که تا سوار باشی البته قرآن بخوان و تا مشغول
کاری باشی سبحان الله بسیار بگو و ممکن است که مراد از تسبیح مطلق ذکر باشد **بیست و پنجم** آن است که هر وقت
قادر بر خلوت باشد دعا بخوان **بیست و ششم** آن است که البته در راه شب بار مکن مگر آنکه خیلی دور باشد و
گرم **بیست و هفتم** آن است که البته در وقت راه رفتن آواز بلند مکن شاید که دزدی یا درندی در خواب باشد
و آنها از تو بیدار شوند و بوجوه دیگر ممکن است که داشته باشد **بیست و هشتم** در حدیث دیگر است که هر گاه
اراده کوچ نمودن از منزل نمایی بگو بسم الله آمنت بالله و توکلت علی الله ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله

بیست و نهم

بیست و نهم آن است که هر گاه راه را گم کنی بگو یا صالح او یا ابا صالح ارشدونا الی الطریق رحمکم الله و این امر
امری غیبی است که بتجربه رسیده است که کسی از عالم غیب پیدا میشود و او را راه نمائی میکند در حدیث است
از علی بن ابی حمزه که گفت همراه را گم کردیم پس بعضی از یاران را گفتیم که برو و فکر کن پس او بگوشه رفت و بدعا
کرد و نزد ما آمد و گفت آوازی بان یک ضعیف شنیدم که گفت براه از دست راست است آخر الامر ظاهر
که در دست راست بوده است و بتحقیق که بعضی از اجله اخباریین از علماء ما اعلی الله مقامه ذکر فرموده اند
که آنچه از مشایخ شنیدم آن است که ابو صالح کسیه حضرت صاحب الامر است و یکی از مشایخ گفت که من در مکه
معظمه مجاور بودم و حضرت تنها بمدینه مشرفه صلوات الله علیه راه را گم کردم و دیگر استر و ابیدم و اثری از راه
نیافتم و تشنه که بر من غلبه کرد و از حیات مایوس شدم پا بقبله دراز کردم بخواب رسید که آن حضرت را
باین کیفیت بخواب دیدم پرشته بالا رفتم تخیلا از وی سر راه سیاهی نمایان شد و بچشم هم زدنی بمن رسید و فرمود
که تشنه هستی پس شتر را خواباند و لکن من با خود داشتم یا او پس آن را از مشک پر از آب کردند و بمن داد
خوردم پس آب در لکن کردند و استرم را آب دادند و فرمودند که سوار شو سوار شدم و او پیش افتاده و من
از عقب او میرفتم تا راه را رسانید و ناپیدا شد بعد از آن یافتم که حضرت صاحب الامر علیه السلام بوده اند
و زیاد بدنیا و کریه و زاری کردم فایده نکرد و آنچه بر این ضعیف واقع شد این بود که چهل و پنج سال قبل از این
تقریبا دو فرسخ راجعت از شهد مقدس در شب تاری راه را گم کردیم و بر این معذور شد بعد فرود آمدیم بنده بر بعضی
آنحضرت فریاد کردم ناگاه عربی پیدا شد و ما را بر راه آورد و ناپیدا شد و کریه و زاری بسیار کردم و مایوس نگردیدم
حارث صحیح وارد است که شنیدم از حضرت امام محمد باقر که چهل از صالحان بسفری رفتند و راه را گم کردند و بسیار
تشنه شدند پس کنعانها پوشیدند و هر یک در پای درختی خوابیدند و پاها بجانب قبله کردند پس ناگاه مردی پیری
جامهای سفید پوشیده بود نزد ایشان آمد و گفت برخیزید و بعد فتنه نیست آب آورده آمد ایشان برخاسته آن آب
خوردند تا سیراب شدند پس ایشان گفتند تو کیستی حق سبحانه و تعالی تو را جزا خیر دهاد گفت من از جمله جنیان میباشم
که با حضرت سید المرسلین بیعت کردم و من از حضرت سید المرسلین شنیدم که مومن برادر مومن است و چشم او است

وراه نمای او است پس جایز نیست که مومن را بر آنچه او بیفتد و مکذارد تا شما ضایع و هلاک شوید خلاصه اخبار در این
مطلب بسیار است و تجربه رسیده است مقصود این است که با لیت آنی از ذکر خداوند عالم جل جلاله و عظم شانه
غافل نشد و قدرت خداوند عالم را در این نهایت و صعوبت نیز که هر گاه حیوانی گم شود یا چیزی دیگر اینده عادت بخواند
اللهم من فی السماء و الهم من فی الارض و عدل منهما و انت الهادی من الضلالة و ترد الضالة الضالة رد
علی ضالتی فانها من رزقک و عطیتک اللهم لا تفقدنها موضعا و لا تفقدنها کافرا اللهم صل علی محمد عبدک
و رسولک و علی اهل بیته و در حدیث دیگر است که دو رکعت نماز کن و بعد از آن این دعا را بخوان اللهم رد
الضالة هادیا من الضلالة رد علی ضالتی فانها من فضل الله و عطائه که هر گاه چیزی بشود پیدا خواهد شد
چنانکه در حدیث است که چیزی شد از برای کم شده و چنان شد در همان لحظه پیدا شد و مستحب است نیز که چون
بخانه خود رود شب زود و صبح بسیار چون بخانه رود هدیه از جهت ایشان ببرد و آن نیز از نفقه حج محسوب است
و نزد ایشان باران است و مکروه است فرود آمدن در وسط راه و اطراف آن و در شکمهای رود خانها مگر مکروه
فرود آمدن در رود خانها مطلقا چه در آخر شب باشد چه در غیر آن **امر سیم** در تنبیه بسیار است که
در حج و عمره میباشد بقدر وسع و طاقت خود بدان اولا اهم امور نسبت بقالب عبادات است که ملتفت احوال
خود بوده و اهتمام تمام نموده که ذمه خود را بقدر مقدور از حقوق الهیه جلت عظمته و حقوق ناس
در جمیع احوال بری نموده خصوصا در آن مسافرت و خصوصا در چنین عزم بسفر بیت الله العظیم حرم الله معظم
مسافر در آن شاء این سفر نیت مگر الطاعت و بندگی که مبعوث عن علمه مثقال ذرة فی السموات
و الارض و مستحب است که حقیقت بندگی با مخالفت پروردگار حقیقی لذیت غیر معقول و تمنا نیت در غایت
صعوبت پس بنابراین بایست تدبر نماید در تکالیف خود و بخصوص در اسرار حج بیش از اراده مسافرت و بعد از آن
و بیش از حرکت و بعد از حرکت تا باخر عمل که حکم و اسرار یکی در عبادات الهیه میباشد و بخصوص در حج بقدر
وسع خود از آن بهره مند گردد و مخالفت نورزد و مشقتهائی که میکشد در افعال بخصوص در مشقت سفر و اعمال
حج در آن اثری نماید که باطن و ظاهر او متحلی بانواع فضایل که میباید متحلی گردد متحلی شود مثل آنکه حج چنانچه

عبارت است

عبارت است از قصد و منتهی شود که قصد نماید بتوجه بجانب حق تعالی و سیر و سلوک نماید که بطی مقامات که این غایت را
بدست آورد و بعد از آن باحرام محرم شود از معاصی و خلع نماید از خود زیاد دنیا را و بشیل اجابت حق نماید در آنچه
خطاب باو فرموده اند و سیر در درجات قرب نماید تا اصل شود بمرتبه در قرب که در حق او استعدادی و شرید
بتربیه نشستن مرشد بدی خود تا آنکه چرک معاصی از او بالمره برود چنانچه در ظاهر یکی بغسل خود را میشوید
و فتاحرام و دو نعله دیگر از برای داخل شدن حرم و دو نعله دیگر از برای داخل شدن مکه و دو نعله دیگر از برای
داخل شدن مسجد الحرام و دو نعله دیگر از برای داخل شدن بکعبه تا آنکه خود را طواف دائم برضای حق ببیند و سعی
نماید در تکمیل استحصال رتبه قرب حق بسعی در میان صفا و مروه و مراتب معرفت و جمع جمیع آنچه باید در این
مراحل نماید بوقوف بعرفات و آنان شرق نماید و بمجاوز رسد که مرتبه نشر تر باشد که صاحب خود و مصیبت کرد
و هکذا هر خطا بآنچه تواند رسید از آنچه هست از اسرار رسید بر حالت فیوضات عینی و مناسب این مراحل و مقامات
در مصباح الشریعة و مفتاح الحقیقة من کلام الامام الصادق المفترض الطاعة علی سایر الانام علیه السلام
الا ان الحقیقة و السلام که ترجمه و نموده اند از احباب و الد ماجد فی الاوایل و الاواخر دار شاد و خواص
دعا فرموده اند از حجاج بیت الله الحرام معلوم است که هر که باین مقام میرسد و فراموش نمیکند ایشان را که
جمیع این مطالب از برکت ایشان میباشد و ترجمه این است که حضرت صادق فرمودند هر گاه اراده نمائی حج را پس خالی
نکن قلب خود را از برای خدا پیش از عزم تو بر حج از هر شاغلی و از حجاب هر حاجبی و واگذار امور خود را تمام بسوی
خالق خود و توکل نما بر او در جمیع آنچه ظاهر میشود از تو از حرکات و سکنات و راضی شو بقضا و حکم او و قدر او و
وداع نما دنیا و اهل دنیا و خلق او را بر دو راز حق تعالی که لازم میباشد تو را از جهت خلوت و اعتماد مکن بر زاد
خود و راحله خود و رفقا و خود و قوت و جواز خود و مال خود از خود زیرا که مکر خدا امور مذکوره دشمن و مهلک است
بدرستیکه هر کسیکه واگذارد رضا و خدا را و اعتماد نماید بر غیر او صیکه الله جناب احدیت آنچه را که اعتماد بر آن کرده
و با الله شرکا آنکه بداند که نیت از برای او قوت و رفیق و نفاد برای او و احدی غیر از او مکر بعصمت الهی و
توفیق او پس بعهده آنها خود را مهیا ساختن کسیکه امید زاد و رجوع را و نیکو کردن صحبت خود را در اعانت کردن او و آن

وابیض الهی و سنن نبوی را و آنچه واجب میشود بر تو از ادب و تحمل و صبر و شکر و شفقت و سخاوت و ایثار زاد
و انما معاد آن است که خالصه گناهان خود را و بیرون آیا طهر صدق و صفا و خضوع و خشوع را
و حرم شو از هر چیزیکه منع میکند تو را از ذکر خدا و واجب میشود تو را از طاعتها و تلبیه بگو بقصد اجابت
صادقه صافیه خالصه زاکیه بر جناب اقدس الهی را و در خواهش تو تقوا در حالتیکه چنان زنده باشی بعزوه
و تقوی و طواف کن بقلب خود با جلالیکه در حول هر شر مثل طواف کردن با مسلمین بنفس خود در دور خانه کعبه
و هرولهٔ کن که دور کننده باشد از هوای تو و بری دنیا خود را از حول خود و قوه خود و بیرون رو از غفلت
خود و لغزش خود به بیرون رفتن تو بسوی منی و تمنا مکن آنچه را که حلال نیست از برای تو و مستحق نیستی
تو او را و اعزاز نما کتابهای خود و نیات و تازه نما عهد خود را در نزد جناب احدیت بوحدانیت او و تقرب
بجوی بسوی مقدس الهی و بپرهیز او را در نزد لفه و صعود نما بر رجع خود بسوی ملاء اعلی بصعود نمودن نوادر
برکه مشروع در حج حجه هر روز و تمتع را از خود در نزد ذبح نمودن هدی و برای نما شهوات و خساست و
دنائت زمیه را در نزد مرجع جلالت و بترا از عیوب ظاهره و باطنه را بترا شدن سر خود و داخلش و اما
خدا را کنف و ستر او و کلاءت او را و تمتا بعنوان او خود بداخلش شدن حرم و زیارت نما خانه کعبه را در حالتیکه
مراعات نما بزه باشی تقدیم صاحب خانه را و عارف باشی بجلال او و سلطنت او و استلام نما حجر الاسود را در
حالتیکه راضی شده باشی بنصیحت الهی و خاضع باشی بحجت عزت او و وداع نما سوای جناب احدیت را طواف
وداع و تصفیه نما روح خود را از برای لقاء جناب اقدس الهی در روزیکه ملاقات میکنی او را در حال
وقوف خود بر صفا و باش مجلا بحضور از جناب احدیت پاکیزه در نزد مروه و سلفیم شو بر شرط حج خود که
مجلا بودی در بر نای عهد خود تا آنچنان عهدیکه باو پروردگار خود نمودی و واجب کردانیدی او را از جناب
احدیت تا روز قیامت و بدان که جناب احدیت واجب نکرد حج را و مخصوص نساخت او را از جمیع طاعات
با اضافه نفس خود بقول خود و لله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا و نه تشریع فرمود از برای
پیغمبر خود سنتی را در حلال نماسات بر تزیتی آنچه مشروع فرمود او را مگر از برای استعمار و اشاره بسوی صورت

و قرب بعث و قیامت و جنت و نار بشاهده مناسک حج از اول تا آخر از برای صاحبان عقول **امر چهارم** در بیان
اقسام حج و عمره است و بیان آنچه محل کلام است الان اما اول البته میگوئیم که حج بر سه قسم است حج تمتع و حج قران
و حج افراد و عمره منقسم میشود بدو قسم عمره عمره تمتع و عمره مفرده و کلام ما الان در عمره تمتع و حج تمتع است
و انید و افضل از سایر اقسام است و این دو واجب میشود بر هر کسیکه دور باشد منزل او از مکه بشانزده فرسخ که
عبارت است از چهار هشت میل یا زیادتر مثل امثال بلاد عالها و سه قسم دیگر واجب نیست بر کسیکه از اهل مکه
مقیم باشد یا خانه او بآن قدر که ذکر شد که دور نباشد و تفرقه در میان این سه قسم از چند راه است
آن است که عمره در حج تمتع باید مقدم باشد بر حج آن و در حج افراد و قران باید مؤخر باشد بر حج آن و **دویم** آن است
که عمره در حج تمتع لازم است در ماه شوال یا ذی القعده یا ذی الحجه واقع شود بخلاف آن دو قسم دیگر که عمرها
در غیر این سه ماه ممکن است واقع شود و جایز نیست از برای ارباب قسم اول عدول کردن از حج خود شان بحج افراد
و قران مگر در حالت ضرورت مثل اینکه بترسد از تنگ وقت که هرگاه اعمال عمره را تمام کند حج او فوت شود در آن
صورت بایست که نیت عمره را بگرداند به نیت حج و بعد از اتمام اعمال حج عمره بجا آورد و متحقق میشود و صیرورت
تنگ وقت باینکه بترسد بفوت شدن وقوف اختیاری در عرفه و هم چنین است حاضر نفسا که هرگاه منع نماید
انسان را از اتمام عمره و انشاء احرام بسبب تنگ وقت از انظار کشیدن طهر و پاکی و مدار در تنگ وقت
بر آن چیزیست که ذکر شد **باب اول** در اعمال عمره تمتع است و این نه چیز است **اول** احرام است **دویم**
طواف بیت الله است **سیم** دو رکعت نماز طواف است **چهارم** سعی ما بین الصفا و المروه است **پنجم** تقصیر
کلام در اینها در ضمن چند مبحث ذکر میشود **مبحث اول** در بیان احرام و در آن یک مقدمه و چند فصل است
مقدمه در تعیین مواقیت است که بایست از آنها احرام بست بدان که شارع مقدس از برای احرام مواضع چند
تعیین فرموده اند **اول** وادی عقیق است و اسم میقات اهل عراق است هرگاه از راه مدینه مشرفه مشرف نشوند
و لکن افضل از اول است که معروف است بمسلخ بالسین و انما المهملتین او السین و انحاء المعجمة و اعجوبه
بر که شریف است و اما از جهت عراق است و بیشتر از آن عرفه است بالعین المعجمة و المیم الساکنة و الراء المهملة

و آن در وسط راه یثرب و مشهور و اقوی این است که اخراز نیست بمحل معروف زات عرق است بعین مهمله مکسوره و راء مهمله
ساکنه و آن کوه کوچکیست اولا از دو افضل است از سیم و میم بعد از دو مرتبه سوال است و لکن احتیاط در این است که
از دویم ملکه از اول نگذارند و در شناختن این احرامگاه با صاف او و غیر آن از آنچه میاید بقول عربان و اهل بادیه
اعتماد حیران کرد **دویم** ذو الحلیفه است و تفسیر شده است در حدیث صحیح حلیفه بمسجد شجره و این میقات اهل
مدینه است و کسانیکه از آن میگذرند از قبیل اهل شام و احوط مکه اظهر عدم جواز در غیر مسجد است و مسجد
در این زمان مدینه است تقریبا در طرف چپ راه در حالتیکه بمکه میروند و زیاد است مکه و الوسیع عیقی که او را
بر محل میاسند و هرگاه کسی جنب یا حایض یا نفسا باشد بایست احرام ببندد در عبور و جایز نیست از برای آن
توقف نمودن و هرگاه تجاوز نمودند ذو الحلیفه و مسجد پس میقات ایشان جحفه است و آن در نزد مشهور
مخصوص است بمجاهد و آن احوط است **سیم** جحفه است و آن میقات اهل شام و مغرب و مصر است در حالت
اختیار **چهارم** یلملم و الملم است و اسم میقات اهل یمن و کسانیکه از راه دریا بروند و آن را سعدیه هم می گویند
پنجم قرن المنازل است و آن میقات اهل طایف است **ششم** خاطهای کسانیست که نخاها از راه است بمکه از
میقاتها پس هر کس بخواهد احرام ببندد باید از این منازل احرام ببندد و هم چنین است اهل مکه که اراده
نمایند حج را بنا بر مشهور و اقوی و اگر اراده نمایند عمره را پس میقات آنها ادنای حل است که آن نقره یا یک
فرسخ مانده بمکه است و هر که حج یا عمره نماید از میقاتی لازم است احرام ببندد از آن میقات هر چند از اهل آن
نباشد و مسئله محل خلاف نیست و جایز نیست از برای اهل حج تمتع که احرام ببندند پیش از رسیدن بمواقیت و
وجه آن واضح است و اجماع منقول در منتهی و اخبار مستفیضه دلالت بر آن دارد و جایز نیست نیز احرام بستن
بعد از گذشتن از آن مواقیت اختیارا و هرگاه کسی تجاوز نموده باشد احرام را در میقات بایست رجوع کند بمیقات
چه نزدیک باشد عمدا یا سهوا یا جهلا و جهل هم بحکم باشد چه بموضوع که آن عبارت است از خود میقات
و احرام نبستن باید در ماه شوال یا ذی القعده یا اول ذی الحجه باشد و جایز نیست از برای مکلفین مستطیعین و غیر
مستطیعین هرگاه اراده داشته باشند بجا آوردن نسک اینده را اینکه عبور نکنند از این مواقیت که گذشته بدون

احرام در حال اختیار و بایست رجوع بکنند بآنها هرگاه تجاوز شده باشد و متمکن باشند از رجوع کردن چه بطریق
عمد باشد چه بطریق سهو چه بطریق جهل بموضوع و هرگاه متمکن نیست او را بر کشتن پس کی عامد بوده است
پس نیست حج او صحیح اجماعا و اگر نبوده باشد سالم یا جاهل بمسئله بایست احرام ببندد از هر جا که بوده باشد
فصل اول در بیان اموریست که مستحب است پیش از شروع در احرام بجا آوردن بدان که مستحب است
از برای کسیکه اراده حج دارد چه تمتع باشد چه غیر تمتع هرگاه رسید بیکی از مواقیتی که گذشت هرگاه داخل اول ماه
ذی القعده شود باقی نگذارد موی سر و موی ریش خود را و دیگر از آن چیزی کم نکند نه تیز اشید نه با صلاح
کردن بنا بر اظهر و اشهر و احوط و هرگاه سر تراشید احتیاط در این است که کمی مقدار بکند چنانکه شیخ مفید و
و شیخ طوسی در بعضی کتب قایل بوجوب آن شده اند چنانکه بعضی حکایت کرده اند و مستحب است پاک نمودن بدن را
از چرک و مستحب است ازاله نمودن موی زهار و زیر بغل را بنوره بلکه مستحب است ازاله نمودن موی بدن را
مطلقا بنوره و مستحب است تنویر هر چند پانزده روز نگذشته باشد و مخیر است در موی زیر بغل میان کندن
و تراشیدن و بنوره بردن لکن تنویر افضل است از تراشیدن و کندن و تراشیدن افضل از کندن است و
مستحب است شارب گرفتن و ناخن چیدن و مسواک کردن و مستحب است غسل کردن از برای احرام بنا بر مشهور
و قول بوجوب آن ضعیف است و اگر بعد از غسل خواب رود یا محدث شود یا چیز بخورد یا بپوشد یا ببوید چیزی
که بر محرم خوردن و پوشیدن و بوی کردن آن حرام باشد غسل را مستحب است اعاده کند و مستحب نیست اعاده بجهت
غیر آنچه ذکر شد از سایر موجبات بر محرم که میاید و اگر بعد از غسل ناخن بگیرد مستحب است جای ناخن را آب رساند
چون ناخن را خارج گرفته اند و اظهر کراهت دارد و نوع کراهت آن بهم میشود و مستحب نیست اعاده نمودن غسل
و جایز است مقدم داشتن غسل را بر میقات اگر بترسد نیافتن آب را و مستحب است اعاده کردن آن را هرگاه ارباب
و هم چیزیست اگر غسل در روز نکند و تاخیر بکند احرام را تا بشب یا بالعکس و ظاهر این است در صورت عمد
ممکن از غسل یتیم بدل از غسل تواند نمود و هم چنین در جمیع موارد اغسال مستحب و مستحب است پیش از غسل
هرگاه موی درخته پوشیده باشد اظهار کند و بهتر آن است که نیت کند که جامهای دوخته را میکنم و نیت الله

ومستحب است پیش از غسل وضو بساند و بعد از آن غسل نماید و مستحب است در حال غسل چنین نیت کند که غسل
احرام عمره تمتع میکنم سنت قربة الی الله تعالی و بعد از آن غسل نماید و در وقت شروع در غسل تا وقت غسل
کردن مستحب است که این دعا را بخواند بسم الله و بالله اللهم اجعله لی نورا و طهورا و حرزا و اماما من کل سوء و شفاء
من کل داء و سقم اللهم طهرنی و طهر بی قلبی و اشرح لی صدری و اجر علی لسانی محبتک و مدحتک و الثناء علیک
فانه لا قوة لی الا بک و قد علمت ان قوام دینی التسلیم لامرک و الاتباع لسنة نبیک صلی الله علیه و آله و مستحب است
آنکه احرام بستر در عقب نماز باشد نیاز اقوی و احوط عدم ترک است و افضل آن است که عقیب فریضه باشد
و افضل آن است که بعد از فریضه ظهر باشد و اگر میسر نشود آن بعد از پنج نماز سایر و از بعض ادائیه باشد خوب است
و اگر بعد از قضاء فرایض نماز آن بوده باشد نیز خوب است و اگر اتفاق نیفتد فریضه شش رکعت بعد صلوة
بکند و بعد از آن احرام بندد و اگر در وقت فریضه باشد سنت است نیز شش رکعت بجا آورد و بعد از آن فریضه را
بجا آورد و بعد از آن احرام بندد و اکتفای بجا رکعت و دو رکعت نیز خوب است هر چند شش رکعت از چهار رکعت
و چهار رکعت دو رکعت افضل است و مستحب است هر گاه بدو رکعت اکتفا کند بعد از فاتحه بخواند در رکعت
سوره قل یا ایها الکافرون و در رکعت سوره توحید و افضل تقدیم توحید است در رکعت اول و تاخیر سوره
قل یا ایها الکافرون است در رکعت دویم و اگر شش رکعت را باین سور بخواند نیز خوب است و نیت هر دو رکعت را
چنین کند که دو رکعت نماز نافله احرام عمره تمتع بالحج تمتع اسلام بجا میآورم سنت قربة الی الله و هر گاه وضو
نداشته باشد غسل احرام تنها کفایت نکند و وضو برای نماز میباید و بهتر آن است که وضو اقبال غسل
بساند هر گاه از برای نماز واجب است به نیت وجوب و هر گاه از برای نماز سنت است به نیت ندب و مستحب است بعد
از فراغ از دو رکعت حمد کردن و ثناء بر جناب احدیت عزوجل و صلوات بر پیغمبر و آل طاهرین او فرستادن و آنچه
دعا را خواندن اللهم انی اسئلک ان تجعلنی ممن استجاب لک و امن بوعدک و اتبع امرک فانی عبدک و فی قبضتک
لا اقل الا ما وقیت و لا آخذ الا ما اعطیت و قد ذکرت الحج فاسئلک ان تعزم لی علیه علی کتابک و سنة نبیک
فان عزم لی شیء و قویتنی علی ما ضعفت عنه و تسلم منی مناسکی فی یسر منک و عافیة و اجعلنی من وفدک

الذی

الذی رضیت و ارتضیت و سمیت و کتبت اللهم فتقبل حجتی و عرفنی اللهم انی ارید التمتع بالعمرة الی الحج علی کتابک
و سنة نبیک فان عرض لی شیء یحبسنی فحلنی حیث حبستنی لقدرک الذی قدرت علی اللهم ان لم تکن حجة فعمرة
احرم لک شعری و بشری و لحمی و دمی و عظامی و مخی و عصبی من النساء و الثیاب و الطیب ابتغی بذلک وجهک
و الدار الآخرة و یجزیت در آن یک دفعه و اگر دو دفعه بخواند خوب است و اگر دعا را به تقدیر چهار رکعت یا شش
رکعت بخواند نیز خوب است **خاتمه** در احرام طهارت بر محرم شرط نیست پس هر گاه محرم زنده باشد و حاضر شده باشد
میتواند محرم نشود و غسل احرام و سایر آداب مذکوره را بعمل بیاورد مگر لواحق نماز احرام را بعضی گفته اند که جمیع
افعال عمره و حج را در حال حیض انسان میتواند نمود مگر لواحق و نمازهای آنها را و تفصیل احکام آن می آید ان شاء الله
رساله **فصل دویم** در بیان واجبات نیت که ذکر کرده اند از برای احرام و آن چند چیز است **اول** آن است
که بعد از فراغ از غسل و پوشیدن دو جامه که خواهد آمد و نماز و دعائیکه گذشت نیت احرام کند و احوط آن است
که اول پیش از همه اینها بعد از آنکه هر چیزی و دانستی که عمره تمتع عبارت است از امور پنج گانه که گذشت اشاره
باینها نیت چنین کند که ای معبود و پروردگار من چون که بر این بنده ذلیل عاصی روشا واجب فرموده عمره تمتع را
و در این وقت بتوفیق و اعانت توانای پروردگار من وارد مقام آگاه شدم شروع مینمایم بعمره تمتع بجهت اطاعت
و انقیاد و فرمان برداری تو ای خداوند و صاحب اختیار من عمره بجا میآورم عمره اسلام عمره تمتع واجب قربة
الی الله و چون که عمره تمتع مرتبط بحج تمتع است لهذا مناسب این است که در حال نیت بعمره تمتع التفات بحج نیز
نماید و چنین نیت کند که من اتیان بعمره تمتعی که معتبر است در حج بجهت امتثال امر خداوند عالم جل شانه مینمایم
قربة الی الله و هم چنین بعد از فراغ از عمره تمتع اتیان بحج تمتع خواهم نمود قربة الی الله و هر گاه باین تفصیل نیت
نماید که اتیان باحرام عمره تمتع و طواف کعبه و دو رکعت نماز سعی و تقصیر و احرام بحج و وقوف در عرفات
و وقوف در مشعر الحرام و رمی جمره عقبه و نحر یا ذبح و حلق یا تقصیر و طواف زیارت و دو رکعت نماز طواف
و سعی بین الصفا و المروه و طواف نساء و دو رکعت نماز آن و مبیت در منی در شب یازدهم و دوازدهم و رمی
جمرات ثلث در روز یازدهم و دوازدهم مینمایم قربة الی الله تعالی نیت احتیاط است و بعد از آن بخواند اللهم

که گذشت و بعد از آن شروع کند در آن مقدار که گذشت که تطهیر بدن از نجاسات و چرک و شارب و ناخن گرفتن و نوره
کشیدن بدن و وضو و غسل کردن بجهت احرام و پوشیدن دو لباس و نمازهائیکه گذشت باشد و بعد از همه
اینها نیت احرام میکند و اول احرام عمره است بکند باین نحو که قصد کند که بانمیدانم نفس خود را از امور یکه خدا
تعالی آنها را نموده است در حق محرم چنانکه خواهد آمد اشاره بآن مفصلا چه وفاق باشد چه خلاف و میپوشم
دو جامه احرام را که خواهد آمد اشاره بآن نیز در عمره اسلام عمره تمتع و چه تلبیه واجب که خواهد آمد اشاره
بآن نیز میکنیم بجهت آن واجب قربة الی الله و مستحب است در عقد احرام اینکه شرط کند با پروردگار خود که اگر او
مرا بسازد اگر مانعی رو دهد و تلفظ میکند باین شرط کردن و اکتفا به نیت آن نکند و هر لفظی که افاده آن
میکند مجزیست و متابعت آنچه در احادیث معتبره وارد شده است بهتر است و آن این است اللهم انی ارید التمتع
بالعمرة الی الحج علی کتابک و سنة نبیک صلی الله علیه و آله فان عرض لی شیء یحبسنی حیث حبستنی لقدرک
الذی قدرت علی و باید دانست که اعتبار نیت بآنچه تلفظ مینماید بآن قلب مراد برابر قلب است و میبایست
خالص نماید قلب خود را از شوائب خلل و نقصان پس باید سعی و تامل و جهد و جهد تمام نماید که انشاء این
سفر نشود مگر بجهت امتثال و فرمان برداری و الطاعت و بندگی خداوند عالم جل و علا له و عظم شانه پس
هر گاه نیت نماید در قلب آنچه را که بایست نیت نماید و لکن در زبان غیر آن را تلفظ نمود عمدا یا سهوا اعتبار
بر اول است و اگر در زبان نیت کند بدون شعور در قلب اعتبار ندارد و اگر فراموش نماید نیت را احرام باطل
میباشد و هم چنین استحکم هر گاه عمدا ترک نماید **دویم** گفتن چهار تلبیه است که اشاره شد بآن و منعقد
نمیشود احرام عمره و نه حج تمتع بدون آن پس شد هم واجب و هم شرط صحت در آن و اگر ترک کرد عمدا هم
فعل او کرده و هم حج او صحیح نخواهد بود و احوط مقارنه بودن آن است و هر گاه بعد از نیت احرام قدری
تامل نماید و نیت از برای تلبیه هم بکند باین طریق که من تلبیه میکنم در احرام عمره تمتع قربة الی الله تعالی
احتیاط کرده است و صورت آن تلبیات این است بنابر اظهر اقوال لبیک اللهم لبیک لبیک لا شریک لک
لبیک و احوط این است که بعد از این کلمات هم بگوید ان الحمد و النعمة لک و الملک لا شریک لک و قول مشهور

دیگر

دیگر هم در میان علما هست و احوط این است که همان را هم بگوید و صورت آن این است لبیک اللهم لبیک لبیک ان الحمد
و النعمة لک و الملک لا شریک لک لبیک و همزه آن را بکسر و فتح هر دو میتوان خواند و شاید بکسر بهتر باشد و
احوط آن است که هر دو را بگوید با قصد قربت و اگر بعد از این سه کیفیت که مذکور شد لفظ لک را بعد
از ملک نه بادغام و اعاده بکند کلی را کافی خواهد بود و واجب در تلبیه همان این بار است و لکن سنت است
تکرار کردن حضرت را در عقب نمازهای واجبه و سنتی در حدیث معتبر وارد شده است که هر کس در حال احرام خود
هفتاد مرتبه بگوید تلبیه قربة الی الله تعالی شاهد میگیرد خداوند عالم هزار هزار ملک را به بری بودن
از شعله آتش جهنم **سیم** پوشیدن دو جامه احرام است از برای مردان بعد از غسل کردن و وجوب او محل
ریب و اشکال نیست و لکن محل کلام است که آیا شرط صحت هم هست که اگر عریان احرام ببندد منعقد نمیشود
عمره یا حج شرط نیست پس هر گاه چنان بکند مخالفت او کرده است و لکن حج صحیح است و در مسئله و لکن
احوط اشتراط و اقوی عدم اشتراط است پس احتیاط در این است که هر وقت که میخواهد بپوشد از آن
ببندد و بعد از آن دو ثوب احرام را ببندد از برای احرام و هر گاه نیت بکند در حالیکه میخواهد بپوشد این دو
ثوب را بچنین نیت که دو جامه احرام را میپوشم بنیت عمره تمتع عمره اسلام واجب قربة الی الله علی احتیاط
کرده است و باید آن دو جامه از چیزی باشد که نماز در آن صحیح است پس هر گاه چیزی نباشد مثل آنکه از میته
باشد یا مغصوب و حریر باشد صحیح نیست احرام آن بلا اشکال و هم چنین است هر گاه بدن نما باشد هر گاه بجا
آن را آنات زاید بدهد نه رداء و هم چنین است حکم هر گاه تنگ باشد بنحوی است که نماز در آن معفو نباشد مثل
اخبار معتبره دلالت دارد که در سایر اوقات احرام هم باید پاک باشد و احوط این است که بدن را هم در جمیع اوقات
نگاه دارد بقدر مقدور و کیفیت پوشیدن آنها چنین است که بایست یکی از دو جامه را مثل لنگ ببندد که ستر
عورت و ما بین زانو و ناف باو بشود و این مقدار از آن چیزیست که باید بآن ستر شود و لکن اولی آنست که
تا بناگاه برسد و یکی دیگر را بر دوشها اندازد چه طریقه باشد که دو طرف آن را به پیش سینه مماس دارد یا
بطریق توشح چه تفسیر شده که بر این شانه بیندازند یا آنکه تفسیر شود باینکه داخل نمایند آن را در زیر دست

راست بیندازد و دیگر شانه چپ ولکن احوط اولست و بهتر آن است که رداء را بر دوش نزند و اگر ممکن شود لذت دا هم
کرده نزند بلکه طرفهای آن را از هم بگذراند و بعضی آنها را داخل در بعضی دیگر کنند و هرگاه بخواهد که بپوشد
بر دوی تنها بلکه عامه که نپوشند آن میتواند ولکن نکردن آن بهتر است و واجب نیست پوشیدن این دو لباس را
مستر او دلیل بر این مسئله اجماع منقولست که محکی در این است و این کفایت میکند در این علاوه صدق اسم
بر همین قدر در عرف در جمیع احوال احرام بلکه کفایت میکند همان پوشیدن در ابتداء و هرگاه مستر این پوشید
جایز است پوشیدن لباس دیگر زاده از این دو ثوب چه سر باشد یا چه نباشد و هم چنین جایز است بدل
کردن هر یک از دو ثوب را بدو ثوب دیگر در هر حالی که باشد ولکن بهتر آن است که در حال طواف طواف
دو ثوب اول را بپوشد و هرگاه بخواهد یا احدهما و طهر بگذرد و بپوشد بهتر است و مشروط است در دو جامه
آنکه دوخته باشیه بدوخته نباشد مثل کپنک و زنه و مثل آنها و جایز است از برای زنان در حال احرام
پوشیدن لباس دوخته و حریر هر چند احوط ترک حریر است **فصل سیم** در بیان مستحبات
که ذکر نموده اند از برای احرام بدانکه مستحبات دو ثوب احرام از پنبه باشد و سفید باشد و مستحب است
تاخیر نمودن مرد تلبیات را تا آنکه برسد به بیداء اگر از راه مدینه میرود بحج و اگر از راه عراق میرود
تا آنکه چند قدم راه برود و اگر احرام از مکه باشد مستحب است تاخیر نماید تلبیه را تا بر قطا که موصفیت
و مستحب است بعد از اتمام تلبیه واجب که ذکر شد این مضمون را بیاورد لبیک ذا المعارج لبیک لبیک
داعیا الی دار السلام لبیک لبیک غفار الذنوب لبیک لبیک اهل التلبیه لبیک لبیک ذی النعماء والآلاء
والاکرام لبیک لبیک هو ذا بین یدیک لبیک لبیک لبیک لبیک سیدی والمعاد الیک لبیک لبیک کشاف
الکرب العظام لبیک لبیک وابن عبدیک لبیک لبیک یا کریم لبیک و مستحب است مکرر کردن تلبیات را در
اکثر اوقات بقدریکه تواند خصوصا این تلبیه ذی المعارج را و خصوصا بعد از هر نماز خواه واجب باشد و خواه
سنت و در وقتیکه بر شتر سوار شود و شتر برخیزد و در وقتیکه بر بلندی یا پستی برود و وقتیکه بسواری
برسد و وقتیکه از خواب بیدار میشود و در سحرها و مستحب است در حق رجال گفتن این تلبیات را بلند و در حق

زنان

زنان مستحب است اخفات و لکن همه اینها خوبست و وقتیکه قلب را متوجه مخاطب نماید و بفهمد که شیء بجهت
او بجهت نماست و تصور بکند معنی لبیک را و آن این است که اجابت امر ترا میکنم ای امر و در کار عالم و ایستاده امر
در خدمت و بندگی تو بعضی چنانکه بر من واجب و نمودی حج و عمره را اختیار کردم بعد از اهل و عیال و فرزند
و مال را و متحمل جان و مشقت سفر شدم بجهت امتثال امر پروردگار خود پس تامل نما که کیست مخاطب تو
باید خطاب مبنائی و ملتفت عظمت معبود خود شو بدید حقارت و پستی خود را بنظر داور دید و خطاب نمودن
با عظمت قلب از معبود از امارات ظهور ساحت حضورات پس سعی نما شد که در وقت گفتن لبیک خاضع
و خاشع و حاضر و گریان بوده باشید و از جمله حکایات جکر سوز که دلیل اسباب غفلت از گوش شما غافلان
حکایت تلبیه فخر العالمین و اسوه العارفین جناب سید الساجدین صلوات الله و سلامه علیه میباشد که آن
جناب بعد از آنکه محرم شدند رنگ مبارک آن حضرت زرد شد و لرزه با عضای مبارکش ظاهر گردید بعد از
قدرت بر لبیک گفتن نداشتند عرض کردند چرا لبیک نمیگوئید فرمودند ترسم این را دارم که اگر لبیک
بگویم پروردگار عالم بفرماید لا لبیک و لا سعدیک بعد از آن که از زبان مبارک ایشان جاری شد لبیک
اللهم لبیک بیهوش شدند و از مرکب بزیر افتادند همواره حال آن سرور چنین بود که تا اعمال حج فارغ
شدند و مخفی نبوده باشد اما حاصل بیت الله العزیز الکریم که قلت و کثرت خوف و خشیت تابع قلت و
کثرت معاصی نیست بلکه تابع قلت و کثرت معرفت است هر کس معرفت او بخداوند عالم بیشتر است خوف و خشیت
او بیشتر خواهد بود چنانکه از جناب سید الساجدین مذکور است که در بعضی از مناجاتهای خود فرموده اند
باین مضمون که خائفین زمین در مان بتو ای پروردگار عالم آن کسی است که اعرف بتو بوده باشد از دیگران
لهذا انجناب با آنکه مبری و معوی از جمیع معاصی بودند مرتبه عبادت ایشان بحدی بود که در مرتبه اول و
اکثر اوقات نقل شده که در مدت پانزده سال نماز صبح را با وضوی نماز مغرب میخواندند این بود حال آن سرور
در حال لبیک گفتن پس تفکر در حال خود نمائید و تا بی با مام خود کنید و احتراز کنید از اینکه لبیک از زبان
شما حاجیان جاری شود و قلب شما از چنین معبودی غافل باشد و هرگاه خانهای مکه در نظر دارید باید قطع تلبیه

کند صاحب جمره تمتع **فصل چهارم** در مکروهات احرام است مکروه است محرم شدن در جامه سیاه بلکه مشهور
کراهت احرام است در جزء سفید از سرخ و نارنجی و زرد و تیره و هم چنین خوابیدن بر روی آنها و مکروه است
انشاد شعر از برای محرم و در حرم هر چند شعر بر حق باشد و مکروه است نیز محرم شدن در جامه چرکین
و معلم عبارتست از جامه که در وقت بافتن مختلف بافته شده باشد در رنگ یا بعد از بافتن چیزی
شده باشد و اولی کراهت آن کدورت و مکروه است نشستن در نزد عطارین و کسانیکه معطر کرده باشند
خود را هرگاه قصد بکدر بدن ایشان را و مکروه است مکروه کردن از پیش ایشان و نه واجبست دماغ گرفتن
آن و مکروه است تلبیه گفتن در جواب کسیکه او را بخواند بلکه باید گفت در جواب او یا سعد و یا سعدیک
و هم چنین مکروه است داخل شدن حمام و کیسه کشیدن در آن بلکه سر کیسه کشیدن مطلقا چه در حمام باشد
و چه در بیرون بلکه ترک کیسه کشیدن مطلقا خوبست هر چند بر چیز سر باشد و مکروه است شستن سر
بخطمی و مکروه نیست خاریدن بدن ما دامیکه خون نیفزاید و موی نکند و هم چنین است مسواک نمودن
هرگاه خون نیفزاید **فصل پنجم** در محرماتیست که ذکر کرده اند که در حال احرام بایست ترک شود
بدان ایقاعه بدیت الله الکریم که معلوم است که چنین میکند احدی که مرتکب شود چنین امور بزرگ را علما
نور الله مراقدهم میگویند حرام است پس مقتضای احتیاط در ورع این است که این امور ترک شود چه ثابت باشد
سند آنچه باشد اگر چه اکثر آنها ثابت است چنانکه رجحان اجتناب از آنها و از جمیع آنها محل ریب و شک نیست
پس بنا بر این لازم است که اشاره بشود بجمیع آنچه بنظر آمده است تا ترک شود کلا من باب الاحتیاط و آنها چند
چیز است **اول** دماغ خود را گرفتن است از رسیدن بوی بد بشامه او **دویم** نگاه نمودن بآینه است چه از برای
مرد و چه از برای زن هرگاه مقصود از نگاه کردن زینت باشد و اما هرگاه مقصود زینت نباشد احوط این است که
نگاه نکند نیز و هم چنین احوط در این است که اجتناب بکند از نگاه کردن در چیزیکه صورت در او ظاهر و نما
باشد اگر چه آب صاف باشد چه نباشد **سیم** دست زدن سلاح و آلات حرب است بغیر ضرورت و هرگاه خون دشمن باشد
جایز است بی اشکال **چهارم** دندان کندن است **پنجم** اظهار نمودن زینت است زیور خود را بغیر محرم بخواهد شوهر

او باشد و بخواهد سایر محارم او باشد و بخواهد غیر از اینها باشد **ششم** پوشیدن زنانست ملاء الازار و نه ملاء الا
و مانند آنها که عادت او نباشد بقصد زینت و اگر عادت او باشد مضرتی ندارد **هفتم** حنا و رنگ دیگر است بجهت
زینت چه از برای مردان و چه از برای زنان چه در حال احرام و چه پیش از احرام هرگاه رنگ آن بماند تا حال احرام
و لکن احتیاط آنست که مردان ظاهر نکنند خصوصا بشرهر ایشان و اما هرگاه مقصود مداوی شتر و نحو آن باشد
مضرتی ندارد **هشتم** غسل دادن میت محرم است بکافور و لکن با انواع طیب و هم چنین حنوط کردن با آنها **نهم**
آنکه شرط موذن است بجهت زینت و اما هرگاه بقصد استحباب باشد جایز است **دهم** تاخیر کردن استعمال
اختیار چه بعضی از آن باشد چه کلا از آن و چه از آنکه باشد که زیاد باشد و لکن مع ذلک احتیاط در ترک است
چنین نباشد و اگر خورد شکسته باشد و اذیت نماید بودن آن جایز است ازاله نمودن آن را بلکه جایز است ازاله
موذن از در حال مزبور مطلقا **یازدهم** طلب منی کردن است غیر محرمی که باشد چه بدست و چه بمال غیر و چه
بخیال نمودن و چه بغیر آن **دوازدهم** جدال است و آن گفتن لا والله و بلی والله است و بعضی واجب دانسته اند
موذن از هر قسمی که باشد و آن احوط است لیکن باید بقصد صورت باشد بلکه در طاعت الهی نباشد و
ظاهر کفایت یک صیغه قسم است در حرمت و جایز است قسم خوردن در دروغ و راست که کذب باشد و احوط
اجتناب است در جمیع و هرگاه کسی جدال کرد و عامد باشد و مطلب هم صادق باشد و سه دفعه هم واقع شود
بایست کفاره بدهد و هرگاه کمتر از سه دفعه باشد و مطلب هم صادق باشد نیز بر او چیزی نیست و هرگاه
کاذب باشد مطلب در دفعه اول کفاره بدهد یا بایست بدهد و در دفعه دویم گاو و در دفعه سیم شتر و فرق
نیست در شتر و گاو میان آنکه مرد باشد یا ماده **سیزدهم** دروغ گفتن است و بعضی علاوه نموده اند دشنام
دادن را و بعضی دیگر تعاقب موذن را و نزد جمیع احوط است و احوط از آن است که اجتناب نماید از آنچه ذکر
شد از هر لفظ شنیع و حدیث مهیج وارد شده است که هرگاه احرام ببندد بر او حرام است فتوی دیر هیز کاری
و ذکر حق بجهالت و کم حرف زدن مگر حرف خیر پس بدرستیکه از جمله تمام بودن حج و عمره آن است که زبان را
نگاه دارد مگر از خیر **چهارم** کشتن شپش و کیک و مانند اینها است از جانوران بدن مطلقا خواه از جامه باشد

نعوذ الله بدن و هم چیزیست کشتن مطلق حیوانات را مگر اذیت کنند و آن را نافع او هم چیزیست حرام است انداختن
جانوران بدن را چه در بدن باشد و چه در جامه و هرگاه کسی کشت یا انداخت شپش یا کیفزان لعام بدهد و لکن
در او بطریق وجوب و در ثانی بطریق اختیار او و جایز است برداشتن افعا را از موضع و بوضع دیگر نداشتن مگر
در موضعی که آن در معرض اذیت باشد قطعاً یا غالباً که جایز نیست و جایز است انداختن حیوانات غیر بدن را
مثل کنه و حلمه از بدن خود و حلمه عبارت است از کنه های شتر که او در شت است بقدر یک بند انگشت و
و جایز نیست افعا را از شر انداختن بخلاف کنه و مگس و عنکبوت که جایز است افعا را انداختن **پانزدهم** سرمه و دارو
در چشم کشیدن است چه آنرا برای زینت باشد و چه نباشد و هم چیزیست سرمه نمودن بچیزیکه خوش بوی باشد
در حال اختیار و هم چیزیست دارو کشیدن در چشم بچیزیکه خوش بو باشد در حال اختیار و هرگاه خوش بو
و شیاف باشد احوط اجتناب است نیز و جایز است سرمه نمودن با آنچه در آن چیز خوش بوئی باشد که بوی آن بر فرو
شده باشد **شانزدهم** بر خود مالیدن روغن است مطلقاً چه بوی خوش داشته باشد و چه نداشته باشد بلکه
حرام است پیش از احرام نیز مالیدن روغنی که بوی خوش داشته باشد و هرگاه بوی او بماند تا بعد از احرام بنا
بر مشهور و اقوی و جایز است خوردن روغن زنبق بوی خوش در حال اختیار و استعمال آن در حال اضطرار
هفدهم پوشیدن چیزیست که ساتر پشت پا و باشد مثل چکه و جوراب از برای مردان در حال اختیار
و جایز است پوشیدن چیزیکه بعض از پشت پا را بپوشد مثل نعل عربی و هم چیزیست جایز است پوشیدن پارا
بغیر ابطال هر چند بمالبس باشد و جایز است از برای زن آنچه پشت پا را بپوشد مطلقاً چه چکه باشد چه جوراب
چه غیر این و آن هر چیزیکه ساتر پشت پای باشد کلاً چنانچه جایز است از برای مردها پیهارا پوشیدن
در حال ضرورت و واجب نیست در این حال شق موزه پشت پای را و لکن احوط آن است که شق نماید و احوط در
ان نیست که ساقان را بپوشد چنانکه کسیکه برهنه کرد پشت پای او است ظاهر شود و از جانب اعلی شق نماید آنچه در
پشت پای است **هیجدهم** شکار کردن است هر چند با مر نمودن غیر نباشد و هم چیزیست در بر روی حیوان
شکاری بستن تا بمیرد یا آن را کشتن و خوردن چه شکار موذی باشد یا در حرم محل هر چند بدون امر کردن محرم

یا بدون

یا بدون راه نمائی او باشد یا بدون اعانت موذی او باشد یا بدون اشاره موذی او باشد و هر است نیز دلالت
و راه نمائی کردن از برای شکار کننده چه بلفظ باشد چه بنوشتن چه بغیر آن از سایر طرق دیگر و لکن اینها
حرام است بدو شرط **اول** آنکه آن حیوان حیوان صحرائی باشد نه دریائی نظر بآنکه شکار کردن حیوان
دریائی در حال احرام حرام نیست و مراد از حیوان صحرائی حیوانیست که در آب تخم و جوجه نکند هر چند در آب بسر
برد پس مثل قاز و اردک پس شکار کردن اینها و تخم اینها را که در خشکی تخم میکند حرام است و فرق نیست
در حیوان صحرائی یا دریائی میان حرام گوشت و حلال گوشت افعا نباید اطهر شرط **دوم** آنکه آن حیوان
از حیوان وحشی باشد در اصل یا آنکه اهلی باشد در اصل و وحشی شده باشد بعارض پس اگر حیوان اهلی باشد
مانند مرغ خانگی و گاو و گوسفند و شتر و مانند اینها و وحشی شدند حرام نیست صید آن چنانچه اگر
وحشی باشد و اهلی شود حرام است آنانچه گذشت از خوردن و کشتن و نخواندن و هم چیزیست حرام است تخم و
جوجه آنچه حرام است صید آن و هم چیزیست حرام است کشتن ملخ و خوردن آن و اگر شخصی در حال احرام شکار
کند آن حیوان ملخ او نمیشود چه در حل باشد چه در حرم و واجب است که آن را رها کند و هر شکاری را
که محرم بکشد حرام است خوردن گوشت آن بر خود شی و هر کسی که محرم باشد با غیر محرم بلکه جمعی تفریع موزه اند
که آن میته است و بعضی مشار میته دانسته اند و بعضی مثل ذبیحه مجوسی دانسته اند و اول اظهر است **نوزدهم**
جماع نمودن با زنان است و تقبیل نمودن ایشان است بشهوت و لمس نمودن ایشان است نیز بشهوت بلکه
نظر نمودن با ایشان است بشهوت بنا بر احوط هر چند اظهر عدم حرمت است و اولی از آن جواز است یکیکه
اراده نکاح او را دارد هر چند با شهوت باشد و هم چنین نظر بکنیزیکه اراده خریدن او را دارد و هم چیزیست حرام
عقد نمودن زنان را خواه از برای خود باشد و چه خود عقد نماید چه دیگری را وکیل نماید و خواه از برای
غیر چه بر وجه وکالت باشد چه فضولی پس اگر عقد کند نکاح او باطل است و هم چنین حرام است بر محرم
گواه شدن بر عقد نکاح خواه عقد از برای محل باشد خواه از برای محرم و اما اقامه شهادت بر وقوع عقد
پس اقوی عدم حرمت است حضور شاهد گاه بر تزک اقامه شهادت مفاسد صورت نشود و اگر عالم بوده باشد و محرم

بحر هنا الاحرام در عقد ازدواج بر او حرام مؤبد میشود و اگر جاهل باشد حرام مؤبد نمیشود بنا بر اقوی و این
موضع از زنان مواضع اربعه معروفه است که میگویند جاهل بحکم معذور است و جایز است مفارقت
زنان بطلاق و غیر آن و رجوع در طلاق چه طلاق در حال احرام واقع شده باشد یا در غیر حال
احرام واقع شده باشد و جایز است کنیز خریدن چه بقصد آنکه بعد از احرام مباشرت کند یا در حال احرام
و بیع هم فاسد نیست من دون ریب و اشکال بلکه اظهر آن است که بیع هم حرام نخواهد بود بعلت آنکه
نهی ندارد این در شرع با خصوص چیزی هم که باعث تعدی از آن بشود در جماع کردن نیست پس تحریم
ثانی مستلزم تحریم اول نخواهد بود و هرگاه مرتکب شود یکی از این محرمات را پس میگوییم خالی نیست از آنکه
که با جماع است یا غیر جماع پس اول باشد چه در قبل باشد چه در دبر بایست یک بدنه بکشد هرگاه
عامد و عالم بحرمت باشد و بیش از آن در آن محرمات و عرفان اگر بیش از شعر باشد و واجب است هرگاه
چنین شد حج را تمام کند و در رسالهٔ آینده باز حج کند چه حج واجب باشد یا مستحب و حج اول فاسد است
و دویم فرض نیست آنکه اول فرض باشد و مجزی باشد از آنچه کرده بود مثل حجة الاسلام و دویم عمره است
عمل و فایده این دو قول ظاهر میشود در نیت و در اجیر و نذر و مشابه آن **بیستم** استعمال نمودن
چیزهائیست که بوی خوش دارد چه بخوردن و چه ببوییدن و چه بمالیدن بدن یا رخت و نحو آن
لکن معتبر در افعا آن است که بوی افعا خوب باشد و معظم فایده افعا از برای خوش بوی نمودن و معطر
ساختن باشد مثل مشک و عنبر و زعفران و ورس بلکه کافور و عود و مورد است حرمت در خصوص
این شش که ذکر شد و در حج اول حکم اکید است و هم چنین حرام است روشی که معطر شده باشد با نوا
طیب فرش کردن و بر روی افعا نشستن و خواب کردن و لکن هرگاه بر روی این فرش و روشی کلفتی بنهایند
که منع بکند از رسانیدن بوی بدن و دماغ جایز است نشستن و خواب کردن بر آن و جایز است
پوشیدن ثوبی که عطر بآن مالیده شده باشد و شسته شده باشد عطر از آن بحیثیتی که بوی آن
بر طرف شده باشد و مثال آن است هرگاه بر طرف شود بوی آن بطول مدت یا بسبب غسل یا غیر اینها و حرام

بنا

بنا بر احوط بلکه اقوی بودن ریحان و جایز است خریدن انواع عطر و نظر بافعا موذن و خوردن ادویه طعام
مانند هل و زیره و اما الافعا و بوکردن حنا و اگر مضطر شود بخوردن چیزیکه بوی خوش داشته باشد یعنی
خود را بکیری که او را استشمام نکند و از آن جمله است استشمام بوی مشک و عنبر و مانند آن که بر خانه
کعبه میمالند بخلاف طوق کعبه که از خطمی و مشک مرکب از زعفران و غیر آن که کعبه را بآن معطر
مینموده اند جایز است بوی نمودن آن یا رسیدن آن بشوب احرام بلکه اقوی الحاق نمودن زعفران کعبه است
بخلوق در عدم وجوب اجتناب در حال اختیار و مقصود از زعفران کعبه زعفرانیست که بکعبه میمالند و
و هم چیز جایز است استشمام نمودن بوهای خوش که در بازار صفا و مروه است **بیست و یکم** از آلهٔ موذی
موذیست در حال اختیار چه کم باشد چه بسیار خواه بتر اشیدن باشد یا بکندن یا بنوره کشیدن یا غیر او و چه
از سر باشد چه از ریش چه از غیر اینها و هرگاه شخص محرم دست بمالد بسر خود در حال غسل کردن چه قلیل
باشد چه بسیار و یا بصورت خود در حال وضو و نیز مطلقاً و موی از سر و ریش و غیر ریش از سایر بدن او
ساقط شود بر او واجب نیست و جزئی نظر باصول و قواعد کلیه ثابته در دین و حضور حدیث صحیح مسلق
بقبول در میان اکثر از علماء طائفه و قول بوجوب دادن کف از طعام مر قلیل از آن دویم شاة در کشتن از آن
ضعیف است و مهجور است در میان طائفه لکن عمل کردن بآن استحباباً خوبست عن شبهة الخلاف و خالی از رجحان نیست
و فرق نیست در وضو در میان آنکه از برای نماز باشد یا غیر نماز و مثل وضو و غسلات تیمم و از آن جمله است
و جایز است ازاله موذی در حال احرام مثل آنکه رفع اذیت شپش موقوف باشد بآن یا بجماعت موقوف باشد
بآن یا حاجت بآنکه موی بروی بیفتد در چشم و غیر اینها و جایز نیست بر محرم ازاله نمودن موی محرم را بی اشکال
و نه محل بآنکه احوط و اقوی **بیست و دویم** پوشیدن رخت دوخته است از برای مردان بلکه هر چند حیلت
آن کم باشد بنا بر احوط مگر در حال ضرورت که جایز است در اینحال پوشیدن مثل پوشیدن زیر جامه در حالتی
که یافت نشود لنگ از برای مرد و هم چیز هر چه شبیه بدوخته باشد مثل کیسه و موزه و جایز است پوشیدن
سیاهی هرگاه بندد و نگه دارد لنگ بلکه ظاهر جواز است مطلقاً هر چند بند و نگه دارد اولی و ولی احوط اول

لما ورد فیه من النهی عن لبس الثوب لما المعین عن ولی عن علیه السلام کما فی وافت محرم

اهوالست واما زنان پس جایز است از برای ایشان پوشیدن رخت دوخته مگر قفازین که از دست کشاست و جایز است
کعب پای مگر که اندر زنان و مستور شده اند بحال سر وی هواء واحوط اجتناب ایشان است نیز از رخت
دوخته مطلقا ولکن جایز است پوشیدن غلاله از برای ایشان بدیهی غدفه وان جامه ایست که در زیر لباس
میپوشند بجهت محافظت از خون حیض بلکه نیز جامه نیز مثل ان است وجا در عدم دغدغه وجایز است تذکر
بستر همیشه پوشیدن خود را بالانکه محفوظ است غالبا وهم چنین جایز است کرسنبدی که نفقه او در انجاست نیتا سیم
پوشیدن راست از برای مردان هر چه باشد در حال اختیار چه از چیزهای باشد که معتاد باشد مثل کلاه و
وعامه یا معتاد نباشد مثل از پنبل وکاغذ وحنا وکل وغیر اینها وهرگاه چیزی بر سر بگذارد از لبق ومتاع
وغیر اینها نیز حرام است وزوجیت در حرمت میان تمام سر وبعض سر ومراد بسر در اینجا از سقف موی
میباشد واحوط بلکه اقرب ان است که کوش را هم بپوشانند هر چند هوا سرد باشد که ان داخل در حکم
وجایز است پوشانیدن سر با بعد یا متخذ یا بعض اعضاء دیگر از خود چنانچه مرضی است که بند خیاط را
بر سر اندازد وهم چنین عصابه که بجهت درد سر میبندند وجایز است صورت را پوشانیدن در حال اختیار
کردن هرگاه از تنبه یا ورسد از مگس ومخوان چه در شب وچه در روز وچه از برای مرد وچه از برای زن وهم چنین
جایز است سر بروی پشتی که اشتر وکرسهوا بپوشانند سر او اجلست که ان چیز را بنهاد از سر خود
هر وقت که صدق کرد وتلبیه بگوید بعد از ان وخلاف نیست در میان علماء در رجحان او ولکن محل خلاف
که واجبست یا مستحب وقول بوجوب خالی از قوت نیست هر چند اظهر قول باستحباب ان است نظر باصل
وقواعد کلیه ثابته در بین وبنودن چیزیکه معارض ان تواند شود مگر جمله حذریه وارده در بعض
اخبار معتبره واین نظر بمشهوریتی که دارد در بین ومخصوص در نزد متاخرین غالبه اقوی وهمین در اینجا
میباشد پس قول باستحباب خود متین ودر حکم سر پوشانیدن است وزیر بردن تمام سر در اب یا
نشستن سر زیر سر بخیمه واما زنان پس جایز است از برای ایشان پوشیدن سر ولیکن واجبست که مدی
خود را بکشانند وجایز نیست پوشانیدن روی خود را هر چه باشد چه با بروق باشد یا کاغذ باشد یا نحو

اینها

اینها وهرگاه محتاج بپوشانیدن شود مثل انکه ناخوش برا بصورت کند پس در این صورت جایز است از برای ایشان
او نیز قناع خود را یا غیر ان از شوب خود را از سر تا بطرف دماغ ودر بعضی از صحاح اخبار وارد شده است تا ناخ
ودر بعضی دیگر تا نحر هرگاه سوار باشد ودر بعضی دیگر تا نحر بدون تقیید بسواره واحوط ان است که مخوی
نماید که از چیزیکه او را بوجوده بصورت نخورد مثل انکه از چوب حایلی میان زند یا بهیت مانع شوند
هر چند ظاهر عدم وجوب است بهیت وچهارم در زیر سایه چیزی بودن در حال سواره راه رفتن از برای
مردان بنحویکه از چیز در بالای سر ایشان باشد نه در پهلوی ایشان مثل دیوار در حال اختیار پس جایز
نیست نشستن در رخت روان یا کجاوه یا محمل که بالای ان پوشیده شده باشد چه در شب باشد چه در روز
چه هوا صاف باشد یا ابر چه افتاب باشد در تمام روز چه نباشد واما در حال اضطرار مثل مرض یا
یا گرمای بسیار شدیدی یا بارش امدن ودر حال عزا سید نیز است وحرام نیست در هیچ یک از اینها
بودن وهم چنین جایز است در روی خانه وخیمه ودر زیر درخت سایه شدن وهم چنین جایز است مطلقا
چه مرد باشد چه نباشد وپیاده راه رفتن در زیر سایه چنانچه از برای زنان والطفال جایز است
مطلقا وجایز است با اشکال در حال سواری سایه بر خود انداختن بچیزیکه ان چیز بر شخص باشد مثل
انکه رخت خود را مجازی افتاب نگاه دارد که افتاب باو نتابد وهم چنین جایز است مستور شدن شخص
از افتاب ببعض از اعضای خود واگر دو نفر هم کجاوه شوند یکی مضطر ودیگری غیر مضطر یا یکی مرد ویکی
زن هر ایک تابع حکم خود خواهد بود بهیت وپنجم خون بیرون اوردن است از بدن بدون ضرورت چه بدن
خودش باشد چه بدن غیر چه انکه بدن او باشد وچه باختیار خودش وچه بطریق فصد باشد یا حجامت
بدون مالیدن تا خون بیرون بیاید یا بمسواک کردن بنحویکه خون بیاید یا بغیر از اینها ودر حال ضرورت
مراد چیزی نیست واما مالیدن بدن یا خاراندن بدن در خون امدن یا مسواک خون بنحویکه وهمین
خون نیفتد پس تمام انها حرام نیست ودر صورت عدم ضرورت هرگاه خون بیرون بیاید بیکی از انچه
واجب عیشود برای کفاره ولکن هرگاه احتیاط کند وبدهد یک شاة ودر خاراندن بدن الحمام مسکین

بنیا خوب است تذنیب نیست از برای محرم کندن از خود درخت میوه وخرما چه ادمی ان را کشته باشد چه
خود روئیده باشد وعلف را که ادمی کشته باشد نیز چنین است ودیگر باید دانست که قطع نمودن درخت
وگیاه حرم چه تر باشد چه خشک از جمله محرمات است ولکن دخل بمحرم ندارد هر کس بکند حرام کرده است
ومثل اینها است شکستن در بدن انها ودیگر بدانید که معلوم شد انچه گفته شد که این محرمات بعض
از اینها مخصوص مرد است وبعض از انها مخصوص زن وبعض از اینها مشترک است در میان هر دو پس لهذا
مباحات در حال نیت ملتفت باشد بعدم که چه چیز بر او حرام است تا او نیت کند نه انکه هر چه هست نیت
بکند وحرام بکند بر خود مبحث دویم در طواف بیت الله الکریم است ودر ان چند فصل است فصل اول
در اداب داخل شدن در حرم است بدانکه مستحب است از برای محرم چون بحرم برسد پیاده شود وبجهت حرم
حرم غسل کند وبعد پا ها را بر هم کند وفعلین را بهر دو دست خود بگیرد ودر داخل شود ودر وقتیکه داخل
شد مستحب است قدری از کیاه اذخر بجا بیاید که دهان او خوش بو شود هرگاه میسر شود ومستحب است در این
حال بنیز اینده عاء انجواند بسم الله الرحمن الرحیم اللهم انک قلت فی کتابک المنزل وقولک الحق
واذن فی الناس بالحج یاتوک رجالا وعلی کل ضامر یاتین من کل فج عمیق ساعفا لندائک ومستجیبا
لک مطیعا لامرک وکل ذلک بفضلک علی واحسانک الی قلت اجمد علی ما وفقتنی له انتهی بذلک الزلفة
عندک والقربة الیک والمنزلة لدیک والمغفرة لذنوبی والتوبة علی منها بمنک اللهم صل علی محمد و
محمد وحرم بدنی علی النار وامنی من عذابک وعقابک برحمتک یا کریم فصل دویم در اداب
دخول در مکه معظمه است واین چند چیز است اول غسل کردن بجهت دخول در مکه است دویم داخل
شدن در حالتی باشد که نظیف باشد بشوب وبدن او از کثافات سیم داخل شدن در حالتی باشد که با سکینه
ووقار بوده باشد وپا ها هم برهنه باشد فصل سیم در اداب داخل شدن در مسجد الحرام است بدان
مستحب است در ان مراعات چند چیز اول غسل کردن بجهت دخول در مسجد هرگاه در غسل اول قصد همه را
نکرده باشد وهرگاه قصد کرده باشد کافیست دویم مستحب است داخل شدن از باب بنی شیبه لیکن نظر بزرگ

کردن

کردن مسجد در این وقت باب مذکور داخل در مسجد الحرام شده است که محاذی باب السلام است وبنا بر این مستحب
باستقامت داخل بشود بر رود تا استوانه ای که در باب بنی شیبه است بگذرد تا مرد بان واقع شود سیم
مستحب است وقتیکه بدر مسجد الحرام برسد توقف نماید واین دعا را بخواند بسم الله وبالله ومن الله و
ما شاء الله وعلی ملة رسول الله وخیر الاسماء لله والحمد لله والسلام علی رسول الله السلام علی محمد بن
عبد الله السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته السلام علی الانبیاء الله ورسله السلام علی ابراهیم خلیل
الرحمن السلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین اللهم صل علی
محمد وال محمد وارحم محمدا وال محمد کما صلیت وبارکت وترحمت علی ابراهیم وال ابراهیم انک حمید مجید
اللهم صل علی محمد وال محمد عبدک ورسولک وعلی ابراهیم خلیلک وعلی الانبیاء ورسلک وسلم علیهم و
علی المرسلین والحمد لله رب العالمین اللهم افتح لی ابواب رحمتک واستعملنی فی طاعتک ومرضاتک واحفظنی
بحفظ الایمان ابدا ما ابقیتنی جل ثناؤک وجهک الحمد لله الذی جعلنی من وفده وزواره وجعلنی ممن یعمر مساجده
وجعلنی ممن یناجیه اللهم انی عبدک وابن عبدک وابن امتک وعلی کل ما ذکرت من ثناء وزواره وانت خیر ما ذکر
مزور فاسئلک بالله یا رحمن وبانک انت الله الذی لا اله الا انت وحدک لا شریک لک وبانک واحد احد
صمد لم تلد ولم تولد ولم یکن لک کفوا احد وان محمدا عبدک ورسولک صلهم وعلی اهل بیته واجعل ایاکم
یا اجد یا اجیاد یا کریم اسئلک ان تجعل تحفتک ایای بزیارتی ایاک اول شیء تعطینی فکاک رقبتی من النار
اللهم انک سرتنی من النار سره دفعه بگوید این جزو را واوسع علی من رزقک الحلال الطیب واذرا عنی
شیطان الجن والانس وشر فسقة العرب والعجم وهرگاه این جزو را هم سه دفعه بگوید خوب است واگر وقت
مساعدت نماید ایزاید عاها که مذکور شد اید عاء انجواند در حالتی که ایستاده باشد در مسجد الحرام السلام
علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته بسم الله وبالله ومن الله وما شاء الله والسلام علی انبیاء الله ورسله
والسلام علی رسول الله والسلام علی ابراهیم والحمد لله رب العالمین چهارم مستحب است که داخل بشود با خشوع
وخشوع پنجم مستحب است بعد از انکه داخل مسجد شد بلند نماید چشم خود را وروی بخانه کعبه باید دید وانید

بخواند اللهم انی اسالک فعفو هما و اسالک ان تقبل توبته و ان تجاوز عن خطیئته و تصفح عنه و رزقنی الحمد لله
الذی هدانی بیته الحرام اللهم انی اشهد ان هذا بیتک الحرام الذی جعلته مثابة للناس و امنا مبارکا و هدی
للعالمین اللهم انی عبدک و البلد بلدک و البیت بیتک جئت اطلب رحمتک و اؤم طاعتک مطیعا لامرک
راضیا بقدرک اسالک مسئلة المضطر الیک المشفق المعترف بذنوبه اللهم افتح لی ابواب رحمتک و استعملنی بطاعتک
و مرضاتک **ششم** مستحب است نظر کردن بسوی کعبه در حال استقبال و توجه بسوی ان بلکه مطلقا و اخبار در
فضیلت نظر کردن بکعبه بسیار است در حدیث است از حضرت صادق که فرمودند هر که نظر بکعبه کند و عارف
باشد بحق انکه ان را بزرگ داند خوشتر کناهان او را بیامرزند و کفایت کند مهمات او را و در حدیث دیکر است
که فرمودند که هر که نظر کند بکعبه نا نظر شریکعبه است در عمل او حسنه مینویسند و کناهان او را محو
میکنند تا چشم از ان بر دارد و در حدیث دیکر است که هر که نظر کند بکعبه بلی حسنه در نامه عملش مینویسند
و ده سیئه محو میکنند و در حدیث دیکر است که فرمودند نظر کردن بکعبه عبادت است و نظر کردن بپدر و مادر
عبادت است و نظر کردن بمصحف بی انکه بخواند عبادت است و نظر کردن بروی عالم عبادت است و نظر کردن
بال محمد عبادت است و مستحب است در وقت نظر کردن بکعبه اینعا را بخواند الحمد لله الذی عظمک و شرفک
و کرمک و جعلک مثابة للناس و امنا مبارکا و هدی للعالمین **هفتم** مستحب است بعد از دخول در مسجد الحرام
در وقتیکه محاذی حجر الاسود و ایستد اینعا را بخواند اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد
ان محمدا عبده و رسوله امنت بالله و کفرت بالجبت و الطاغوت و باللات و العزی و بعبادة الشیطان
و بعبادة کل ندید من دون الله **هشتم** در وقتیکه نزدیک حجر الاسود رسید مستحب است که با دست
و روی خود را مسح کند و دستهای خود را بر دارد و حمد و ثناء خداوند عالم را بجا اورد و صلوات بر محمد و ال
محمد بفرستد و بکوید اللهم فتقبل منی یعنی ای خداوند و ای آفریننده کل عالم و برادرنده حاجات مخلوق سوال
میکنم از درکاه بارغبت تو که قبول بفرمائید این اعمال ناقصه را **نهم** ان است که بعد از این دست و صورت
خود را بحجر الاسود برساند و حجر الاسود را ببوسد و بهتر ان است که شکم و بدن را بحجر الاسود بالد و اکر متعذر شود

ازانده

ازانده جام ناس و منکر از بوسیدن ان نشود اکتفا نماید بمالیدن دست و ظاهر ان است که همان کفایت کند
و احوط هم عدم ترک ان است و هرکاه قدرت بر دست رسانیدن نداشته باشد اشاره نماید بان بدست خود
و بهتر ان است که در این حال دست خود را ببوسد و بکوید اللهم امانتی ادیتها و میثاقی تعاهدته لتشهد لی
بالموافاة اللهم تصدیقا بکتابک و علی سنة نبیک اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و ان محمدا
عبده و رسوله امنت بالله و کفرت بالجبت و الطاغوت و باللات و العزی و عبادة الشیطان و عبادة کل
ندید من دون الله و اکر نتواند تمام دعا را بخواند بعضی ان را بخواند و نیز مستحب است در این حال بکوید
اللهم البیت بیتک و الحرم حرمک و العبد عبدک و انا عبدک اطلب رضیتک و اقبل مسخطتک و اعتذر الیک من الکفر
و الفسوق و موافقة الخزی فی الدنیا و الاخرة **دهم** مستحب است که طواف را نزد زوال شمس بجا اورد **یازدهم**
مستحب است که در حین طواف پا برهنه بوده باشد **دوازدهم** مستحب است که در حین طواف نمودن کامها را نزدیک
بهم دیکر بکذارد بحیثی که در حیان کامها کم قرار بدهد از ترس خدا **سیزدهم** مستحب است در جمیع احوال
طواف مشغول قران خواند و ذکر بکوید و دعا خواند بهر دعائیکه باشد و لکن با خضوع و خشوع مستحب
با حضور خواند از این دعا را اللهم انی اسالک باسمک الذی یمشی به علی ظهر الماء کما یمشی به علی جدد الارض
و اسالک باسمک الذی تهتز له عرشک و اسالک باسمک الذی تهتز له اقدام ملائکتک و اسالک باسمک
الذی دعاک به موسی من جانب الطور فاستجبت له و القیت علیک محبة منی و اسالک باسمک الذی غفرت
به لمحمد ما تقدم من ذنبه و ما تاخر و اتممت علیه نعمتک ان تفعل بی کذا و کذا و بجای ان تفعل بی کذا و کذا
انچه از مطالب شرعیه که دارد از خداوند عالم بخواهد که انشاء الله باجابت خواهد رسید و هم چنین مستحب است
در اینحال خواند این دعا را اللهم انی ابتدیک دبیرا و انی خائف مستجیر فلا تغیرنی جسمی و لا تبدل اسمی در حدیث
مرسل کالصحیح است که نیت طواف کننده که طواف بکند خانه خداوند را در زمان دوال شمس حال کونی که ان
شخص خاسر باشد از سر تا بر برهنه باشد پای او و قریب باشد کامهای او و بر هم کذاشته شده باشد چشم او
و بند کرفته باشد حجر الاسود را در هر طوافی که میکند شبها انکه اذیت نکرده باشد احدی را بیرا قطع نکرده باشد

ذکر خداوند عالم را جل جلاله و عظم شانه را از ذبانش مکر انکه میشنوید خداوند عالم از برای او بهر کامی هفتاد
هزار حسنه و محو میکند از او هفتاد هزار سیئه و بلند میکند از برای او هفتاد هزار درجه و زیاد میکند
از او هفتاد هزار بنده که وجه و ثمن هر بنده ده هزار درهم باشد و شفاعت خواهد نمود هفتاد نفر
از اهل بیت خود را و برادرده خواهد شد از برای او هفتاد هزار حاجت اکر بخواهد بتعجیل اپس میدهند
یا معجلا و اکر بخواهد که مؤجل باشد میدهند او را موجلا پس تامل کنید ای مومنان که خوبست
یا چنین فضیلتی لاجرم شعور کردش بکنید یا مشغول یا مردنیای فانی باشید البته اهتمام بکنید که از
غافل از ذکر خداوند عالم نشوید که باعث ابادی دنیا و اخرت است انشاء الله **چهاردهم** مستحب است هرکاه
انحجر الاسود کذشت و بخانه کعبه رسید در هر شوط صلوات بر پیغمبر خدا بفرستد و این دعا بخواند سالک
فقیر اسکنک ببابک فتصدق علیه باجابة اللهم البیت بیتک و الحرم حرمک و العبد عبدک و هذا
مقام العائذ بک المستجیر بک من النار فاعتقنی و والدی و اهلی و ولدی و اخوانی المؤمنین من النار
یا جوادا یا کریم **پانزدهم** مستحب است بعد از رسیدن بحجر اسمعیل و پیش از انکه بنا و دیوار خانه کعبه
برسد سر خود را بالا کند و نظر بمیزاب اندازد و بکوید اللهم ادخلنی الجنة برحمتک من النار و عافنی من
السقم و اوسع علی من الرزق الحلال و ادرا عنی شر فسقة الجن و الانس و شر فسقة العرب و العجم
شانزدهم مستحب است در وقتیکه رسید بشش کعبه که از حجر اسمعیل بکذرد بکوید یا ذا المن و الطول
و الجود و الکرم ان علی ضعیف فضاعفه لی و تقبله منی انک انت السمیع العلیم **هفدهم** مستحب است
در هر وقت که رسید برکن یمانی سر را بلند کند بسوی کعبه و بکوید الحمد لله الذی شرفنا و عظمنا و الحمد لله
الذی بعث محمدا صلعم نبیا و جعل علیا امامی اللهم اهدنا لخیار اخلاقک و حبنبه شرار اخلاقک **هیجدهم**
مستحب است در ما بین رکن یمانی و حجر الاسود این دعا بخواند ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و فی الاخرة حسنة و قنا
عذاب النار **نوزدهم** مستحب است که در برکردن ارکان چهار کانه را دست بمالد بجمیع انها و این ارکان
عبارت است که ان رکن عراقیست که ان رکنیست که حجر الاسود در ان منصوب است و رکن شامی و ان رکنی است

که از بنا

که از بنا خانه کعبه روی بان میروی و متصل است باول حجر اسمعیل و رکن مغربی و ان رکنیست که منتهی الیه
حجر است یعنی حجر اسمعیل و از ان دو مستجار میروند که ان مقابل باب کعبه واقع شده و بعد از ان میروند
برکنی که انرا متصل بان است و ان را رکن یمانی میکویند و اشرف ارکان اربعه رکن یمانی و رکن عراقیست
و استلام این دو رکن اکد است بلکه در برکرفتن اخیر بهتر است **بیستم** مستحب است هرکاه در شوط هفتم
محاذی در کعبه که مستجار مینامند رسید دستهای خود را بکشاید بر خانه کعبه و بچسباند شکم و روی
خود را بکعبه و اعتراف نماید بکناهان خود و سوال مغفرت نماید از خداوند عالم و مستحب است که این
دعا را در نزد مستجار بخواند اللهم البیت بیتک و العبد عبدک و هذا مقام العائذ بک من النار پس
اقرار نماید بانچه کرده است از معاصی و بکوید اللهم من قبلک الروح و الفرج و العافیة اللهم ان علی
ضعیف فضاعفه لی و اعتقنی مما اطلعت علیه منی و خفی علی خلقک پس بکوید سبحان ربی من النار
و هر دعائی که خواهد بکند و لکن بسیار مبالغه و الحاح بکند در انچه دارد از مطالب دنیویه و اخرویه
کفایت و تتمه تمام برا ورده است و این عاصی درکاه الهی را و بحضور والد ماجد حقیر را اعلی الله تعالی
درجته و اعلاء علیین ذاموش نفرمایند که امید هست هرکاه دعا بشود تمام عابد دعا کننده بشود
بر وجه اتم و انفع **بیست و یکم** مستحب است که چون بحجر الاسود رسید و طواف را تمام نمود بکوید
اللهم تقبله مبارورا و ارزقنی و بارک لی فیما اتیتنی **بیست و دویم** مستحب است سعی و شصت طواف بکند که عبارت
از دو هزار و پانصد و بیست شوط است و اکر استطاعت بر انها نرساند سعی و شصت شوط سنت است
بکند که عبارت از پنجاه طواف و دو شوط باشد و دو شوط اخیر را قصد نماید که دو شوط طواف صفا و مروه
سنت قربة الی الله و اکر دو شوط را در طواف تمام کند که عبارت از پنجاه و دو شوط باشد نیز احوط است
و اکر این قدر را نیز استطاعت نرساند هر قدر که میسر او شود سنت است بجا اورد **فصل چهارم**
در امور ایست که شرط است در طواف و ان چند چیز است **اول** طهارت از حدث اکبر و اصغر است و هرکاه ممکن
از استعمال اب نشود جایز است استعمال تراب بنحویکه کذشته است در طهارت و فرقی نیست در شرطیت ذکر میان

انکه عامد باشد یا ناسی یا ساهی یا جاهل و مختص است این شرطیت در طواف واجب و در طواف مندوب شرط
صحت نیست ولکن چون که بعضی از فقهاء شرط دانسته اند در ان نیز مقتضای احتیاط در دین این است
که اعتبار بشود در ان هم نیز دویم طهارت از خبث است بنحویکه هیچ ثوب و بدن ملوث بنجاستی از نجاسات
نباشد و قیدیت در شرطیت ان در میان طواف واجب و مندوب واظهر ان است که معفو است در ان
انچه معفو است در نماز از خون قروح و جروح و انچه کمتر از درهم باشد ولکن احوط در همه اجناس است
سیم ستر عورتین نمودن است بنحویکه گذشت در مباحث گذشته از نماز چهارم خشنه کردن است با منکر
از ان در مطلب چه در طواف واجب باشد چه در طواف مندوب و شرط نیست در زن بلکه در خنثی و غیر
بالغ از ذکور هر چند احوط در اخیرین اعتبار است فصل پنجم در امور نیت که واجبست در ان و ان نیز
چند چیز است اول نیت است باینکه نیت نماید که طواف عمره متمتع حجة الاسلام را میکنم واجب قربة
الی الله تعالی و کفایت میکند همان قصد کردن ان و حاجت نیست بتلفظ کردن بان و احوط اعتبار انچه ذکر
شد از تنزه و الا واجب نیست و معتبر است استدامه داعی بر فعل دویم ان است که در حال طواف خانه
کعبه را در طرف چپ قرار دهد و مدار بر صدق عرفیت که طواف بر یسار است پس مضر نیست انحراف کمی
بسمت راست نمودن و هرگاه مخالفت نماید باینکه خانه را طرف راست بنماید از یا مقابل روی و یا پشت سر
هر چند بقدر کامی باشد باطل است حج عمدا باشد چه سهوا چه جهلا و واجبست اعاده ان سیم ابتدا
کردن بحجر الاسود است و ختم نمودن بان و کفایت میکند در هر دو صدق عرفی که صدق نماید در عرف که
ابتدا بحجر الاسود نمود و ختم بان نمود و لیکن احوط ان است که اول جزء از حجر را مجازی اول جزء از پیش
روی خود نماید علما یا ظنا بحیثیتی که مرور نماید علما یا ظنا بعد از نیت بر حجر الاسود جزء اول جمیع مقادیم
بدن او از سر و دماغ یا انگشت بزرگ پای چپ یا مقدم شکم در خوکسیکه چاق بوده باشد بسیار و هم چنین
در ختم بحجر الاسود ولکن اصل وجوب اینها معلوم نیست اعتبار نیت شان در شرعیت مقدمه شده باشد
بلکه خلافشان معلوم است و اگر داخل نماید جزئی از خانه را در حال ابتدا کردن یا قصد نمودن انکه ابتدا و طواف

انتها

از کعبه نیست که مجازی حجر الاسود میشود اول جزء او جزء است و هم چنین در ختم نمودن هر شوط از طواف بدستور
ابتدا عمل کنند اعم از انکه داخل بیت باشد چنانکه مشهور است هم چنانکه شهید اول رحمه الله علیه
حکایت ان را کرده اند و بر طبق ان هم بعض اخبار هست یا نه چنانکه ابن هم قول دیگر است چهارم داخل نمودن
حجر اسمعیل است در طواف و هرگاه چنین طواف کند که از میان حجر اسمعیل عبور نماید واقع میشود انشوط باطل است
بحضور مرتبا بر قول اول و واجبست اعاده همان شوط از اول و هم چنین است حکم هرگاه قدم کذارد بعضی از
کعبه یا بعضی از اجزاء دیوار حجر اسمعیل بعلت انکه در طواف خانه کعبه بقدر یا بیشتر زیاد تر از فضای
از کم نموده اند در وقت تعیین ان چنان که مذکور است و این مقدار خارج از بنای کعبه مانده است و این
صحیح است نباشد در ان و این مقدار البته صیانت داخل طواف بوده باشد باین معنی که مکلف در خارج ان
صیانت طواف نماید پس در اثناء طواف هرگاه بخواهد که دست بمالد بارکان یا بسر سد رکن میان او رکن
حجر الاسود را یا بسر سد خود حجر الاسود را داخل در این فضا خواهد شد و طواف بیت الله العظیم نخواهد
شد پس بعد از اینها لازم است که خود را پس بکشد و مجالت اول خود نماید انوقت شروع بطواف نماید
تا در جمیع اجزاء طواف خارج از ان فضا بوده باشد تا صحیح بشود حج او و این امر عظیمی است که مغفول
ان بسیار است باید غافل از ان نشد که باندک غفلتی باطل خواهد بود طواف و هرگاه باطل شد حج هم باطل
خواهد شد و هر ان است که ادم بی توقف و بسیت و با این اعمال را در طواف ادای سنت بکند و در طواف
واجب احتیاط خود را نگاه دارد که مبادا عیبی بکند و دیگر باید دانست که ایا واجب در حال طواف بحجر
اسمعیل نیست که باید جانب بسیار بحجر باشد چنانکه بر کعبه بود مادامیکه مشغول طواف او بود یا نه
بلکه بایست منظور همان کعبه باشد و داخل کردن حجر را مدخلیتی نیست در ان ظاهر از کلمات اصحاب انجماعت
چنین است که بایست بسیار تحضر در جانب کعبه باشد مادامیکه در سه طرفست و در جانب حجر باشد مادامی
که در طرف حجر است و اگر بخواهد احتیاط بکند جمع میان کعبه و حجر بکند در نیت باینکه مرة حضور کعبه تا نیت
کند و مرة حضور حجر را و مرة جمع کند میان کعبه و حجر در نیت پنجم خارج کردن مقام ابراهیم است از طواف

هرگاه چنین طواف کند که مثلا حجر اسمعیل بشود که داخل در طواف بشود هر چند قدری از ان باشد از شوط
باطل است نیز و واجبست اعاده از شوط اول نیز پس لازم است بایست طواف در مابین خانه کعبه و مقام
ابراهیم باشد همان عبارت است از منکه موضع قدم حضرت ابراهیم نمودند باان دیواریکه در طواف
از منا است علی الاظهر الاشهر ششم ان است که اعتبار بشود در همه طواف کعبه ان دیواریکه ثابت در مابین
ان و مقام ابراهیم است که بیست و شش ذراع دست بوده باشد چنانکه بعضی تحدید باین فرموده اند و احوط
ان است که حجر اسمعیل را داخل این مسافت دانیم نه اینکه این مقدار فاصله را در جانب حجر اسمعیل نسبت
بحجر اسمعیل هم جایز دانسته باشیم هفتم هفت بودن اشواط است یعنی بایست هفت مرتبه در دور خانه
کعبه بگردد مبحث سیم در نماز طواف است و در ان دو فصل است فصل اول در بیان عدد اوقات
و محل که بایست بجا اورد ان را بدانکه بعد از فراغ از طواف واجبست بر هر مکلفی که دو رکعت نماز بکند بیشتر
نماز صبح و این وجوب بحضور است بطواف واجب ولکن بعضی مستحب دانسته اند و لیکن قایلان در دلیل
اخذ و عزم فراغ نیست و هرگاه طواف مستحب باشد نماز او هم مستحب خواهد بود و از ان و انامه در او نیست
و باید نیت چنین کند که دو رکعت نماز طواف میکنم در عرض اسلام عمره متمتع واجب قربة الی الله و مجزا
مکلف در حجر و اخفات و واجبست در حال اختیار واقع ساختن این نماز را در پشت مقام حضرت ابراهیم
سلام الله علیه بلکه اظهر در پشت مقام عبارت است از ان محوطه که عقب پشت ان امر است که نصب شده است
از برای اعضاء در پایین پای ان منکی که واقع است در میان ان محوطه و بایست تا این سال که سال هزار و دویست
و شصت باشد که مشرفشم ولکن بایست مقصل بارس باشند و اجزا باشند که در طرف یمین و یسار
ارسی که حال ان منکی است باشند و جایز است این نماز را بجماعت کردن هرگاه خواسته باشند و نیت در این
مسئله خلاف در میان علمای بلکه انچه ظاهر میشود از کلمات معظم ایشان و خصوصا شهید اول رحمه الله علیه
در ذکری انست که اتفاق اصحاب واقع بر این است و بعض دیگر از متاخرین که تصریح است فرموده در کتاب مخالف
ندیده ام در ان مرحوم ابن شهر ایشان و خصوصا الاول دلیل بر جواز و همین کفایت میکند علاوه بر انچه ثابت شده است

در بین

در بین احوال وارده در ترغیب و تحریص در صلوة واجبه همه جماعت ولکن اینها خالی از اشکال نیستند و هرگاه
متعدد شد نماز کردن در خلف ان احوال است که نماز کند در عقب ان بنائی که در میان ان است که حجر
اسمعیل متصل بان و هرگاه این هم متعذر شد نماز نکند در یکی از دو جانب مقام ان در خارج ان متصل
بان نیز از جانب یمین او یا از جانب یسار او و مستحب است که بعد از حمد در رکعت اولی قل هو الله احد و در رکعت
دویم قل یا ایها الکافرون بخواند و اگر کسی فراموش کند نماز کردن در مقام ابراهیم را بایست برگردد در پی
اتمام و نماز را بکند اگر متعذر نباشد یا مشتمل بر مشقتی نباشد و هرگاه متعذر باشد یا مشتمل بر مشقتی باشد
نماز را بکند در هر جائیکه متذکر شد و احوط ان است که اگر تواند در مسجد احرام نماز کند مقدم بدارد
مسجد را بر مسجد و اگر نتواند در خارج مسجد از حرم بکند مقدم بدارد حرم را بر غیر حرم از سایر مواضع و حکم
جاهل حکم ناسی است و اگر فراموش نمود نماز را و نکرد تا مرد واجبست قضا نماید ان را و اگر طواف را نیز
فراموش نمود و مرد واجبست بر ولی که قضا نماید هر دو را مراد بمقام ابراهیم که ذکر شد ان سنگی است که
حضرت ابراهیم بر ان ایستاده بنای کعبه صعود نمودند و بر ان سنگ اثر قدم شریف انحضرت میباشد و در عصر
حضرت ابراهیم در جنب خانه بود و در ایام جاهلیت ان سنگ را نقل نمودند در مکانیکه حال در ان مکان است
و در ایام رسالت جناب رسول خدا ص را بر انحضرت ان سنگ را نقل نمودند در مکان اصلی خود و در ان مکان بود
تا مجموع ایام رسالت جناب رسول خدا و مجموع ایام خلیفه اول و در بعضی از زمان خلیفه ثانی تا اینکه
خلیفه ثانی چنین صلاح دانست که در شود در مکانیکه در ایام جاهلیت در ان مکان بود تا تجدید مکان
طواف بان شود لهذا باز خلیفه ثانی سنگ را نقل نمودند در ان مکانیکه حال در ان مکان است فصل دویم
در بیان بعضی از احکام مهمه متعلقه باتمام طواف و نماز ان است بدانکه طواف رکن است در عمره و هم چنین
در حج که خواهد امد اشاره بان پس هرگاه ترک نماید او را عالما عامدا در وقت و محل ان باطل است حج او
طواف از عمره یا حج باشد و اما طواف ثانی پس ان رکن نیست و اگر فراموش نماید یکی از افعال را و متذکر شود بعد
از فراغ از مناسک و گذشت وقت ان باطل نمیشود حج ان چه در عمره باشد چه در حج چه طواف زیارت باشد

چه طواف نساء واجبست بر هر شخصی که قضا نماید این طواف را و مخصوص طواف نساء را که خواهد آمد در آن مقام
حج بنابر احوط هر وقت که عذر شد هرگاه عذر یا متعذر نباشد و اگر متعذر یا متعسر باشد نایب میگیرد
از برای قضا که بنیابت او قضا نماید چه بولایت خود رسیده باشد یا نه لیکن اظهر در طواف نساء آنست
که با عدم تعذر و تعسر نایب میتوان گرفت بشرط آنکه خود هم نکرده باشد و اگر هم کرده باشد معین آنست
که خود بجا بیاورد و اگر خود طواف نساء باقی مانده واجب است که قضا کند از نیابت او ولی او یا غیر او و هرگاه
واجب شد قضاء طواف احوط اعاده سعی است نیز لیکن در وجوب آن شک است و اگر تازه نماید طواف را از روی
جهل واجبست اعاده کردن حج و کشتن بدنه و واجب نیست کشتن بدنه اگر تازه طواف از روی عمد باشد و اگر
شک نماید در حرم در عدد اشواط طواف بعد از انصراف شک را اعتبار ندارد چه داخل در فعل دیگر شده باشد
چه شده باشد و انصراف متحقق میشود به نیت آنکه معتقد بشود که تمام کرده است طواف را پس هرگاه چیزی
شد پس صد و میکند که شخص منصرف شده است و بنابیت اعاده میکند هر چند باقی در طواف باشد و فعل صادق
بعمل نیاورده باشد و هرگاه این شک پیش از این اعتبار کردن است میباشد این شخص منصرف میخواهد رفت
حجر الاسود باشد یا بعد از آن خارج شده باشد از مطاف یا نشده باشد مثل صادق بعمل آورده باشد یا
نیاورده باشد و اگر هم در بین طواف باشد و شک در بین تمام و زیاده نماید باین معنی که شک کند که هفت
شوط است یا هشت خالی نیست از آنکه این شک یا در اخر شوط است یا در وسط شوط اگر اول است باید که قطع
کند و صحیح است طواف او و چیزی بر او نیست و اگر ثانیست با طلاست طواف او چنانکه جمعی هم از اجله علما بر آن
تصریح نموده اند از متقدما و متاخرین و اگر در بین طواف باشد و شک کند در تمام و نقیصه باین معنی که هفت
شوط است یا کمتر باید تمام را اعاده کند این طواف را و قول باتمام آن و عدم بطلان ضعیف است و اضعف
از این است قول سید نقف و لکن اینها وقتیست که شک در طواف فریضه باشد و اما هرگاه در مندوب باشد پس
معین است نیکو آنکه از اول و اگر در بین طواف فریضه یا بعد از آن مشکوک شد بحرم که طهارت نداشته است چه
اصرو چه اکبر واجبست اعاده نماید طواف را و هم چنین نماز آن را هرگاه بعد از نماز یاد آن شاه آن باشد و اگر طواف

سنت

سنت باشد اعاده ندارد لیکن اعاده نماز سنت است و اگر بعد از طواف مطلع شود بحرم که رفت او بحیث است طواف آن
صحیح است و اگر عمدا بار رفت بحرم باید بدن بحرم طواف کند طواف آن را با طهارت و اگر علم بهم رساند بنجاست در اثنا
طواف آن را که کند او را و طواف را تمام نماید چه آنکه آن را که موقوف باشد بر فعلی که ساقط کند قطع طواف را یا باشد
و چه آنکه کرده باشد یا نباشد بنابر اظهر و اگر علم بهم رساند از طواف بنجاست و فراموش کرده باشد آن را اعمال
و اگر قول باعاده آن خالی از قوت نیست و مطابق قاعده احتیاط در دین هم هست پس معین است عمل کردن بآن
و اگر در بین طواف باشد بحرم که وقت نماز فریضه داخل شود جایز است قطع نماید طواف را چه چهار شوط را
نکرده باشد چه وقت فریضه مضیق و چه موسع نماز فریضه را بکند اولا و بعد از آن تمام نماید طواف را از آنجا که
قطع کرده است و لکن احوط آنست که اگر چهار شوط را بعمل نیاورده باشد قطع نکند و هم چنین است هرگاه وقت
نماز ترسد و خوف فوت شدن نماز داشته باشد جایز است قطع بکند و برود و نماز را بکند و مراجعت نماید و
طواف را تمام نماید بنابر اشهر طواف و وقتیست در جواز قطع طواف در این دو مقام میان آنکه طواف طواف
واجب باشد یا مستحب و اگر فراموش نماید طواف را بالمره و داخل در سعی میان صفا و مروه نشود و بعد از آن
بخاطر او بیاید که نزد کرده است طواف را باید برود طواف را بکند و رجوع نماید و شروع در سعی کند و
بعمل بیاورد و اگر در میان طواف فراموش نموده کردن طواف را و رفت مشغول سعی میان صفا و مروه شد و بخاطر
آمد که بعضی از اشواط طواف را نکرده است باید برگردد و طواف را تمام نماید و بعد برگردد و استیناف نماید سعی را
و وقتیست در حکم مذکور میان آنکه چهار شوط آن را بعمل آورده باشد یا نه و لیکن احوط بر تقدیر دویم اتمام
طواف و اعاده آنست و اگر فراموش نموده شوط از طواف را و بخاطرش آمد پیش از آنکه صفا بعمل بیاورد و صرف
شود تمام کند طواف را و طواف او صحیح است و اگر بخاطرش آمد بعد از آنکه داخل شود در سعی و شوط را نکرده است
باید برگردد و تمام نماید طواف را و طواف او صحیح است بلکه اگر چهار شوط را بعمل آورده باشد نیز تمام نماید صحیح است
و اگر معلوم شود که نقصان بیش از صفت است با طلاست این طواف و باید تازه بکیرد و هر چه بعمل بیاورد
اگر ممکن است او را و اگر ممکن نیست او را نایب بگیرد و هم چنین است در شوط اول که خود بجا آورده شوط است

بامکان و اولا باید نیز نایب بگیرد و صحیح است نیز طواف و باید شخص عمره تمام کند آن را و هرگاه قطع نموده باشد آن را
بسبب عذری که ممکن نباشد از تمام کردن آن یا بسبب عارض شدن حدث چه اصغر و چه اکبر یا بسبب روی آوردن
حائض یا بسبب داخل شدن مواضعی که ممنوع است داخل شدن در آنها از مساجد که مثل مشاهد و زوار و غیره
که قطع کرده است از هر جا چه بجا آورده باشد از نصف و چه بجا آورده باشد و این تفصیل در جمیع صور
وقتیست که طواف واجب باشد نه مندوب و اما اگر مندوب باشد بنا میگیرد و مطلق تفریق نیست در جمیع
صور در میان نقصان و قطع میان آنکه بر وجه عمد باشد یا فراموشی یا جهل بحکم و حرام است قران در طواف
فریضه باینکه طواف نماید دو طواف و بیشتر و بعد از فراغ از جمیع نماز کند بلکه جزء اول با طلاست بلکه
بعضی دیگر نموده که مشهور بطلان جمیع است و در آن اشکال نیست و اگر در حین شروع در عمل قران نماید
و تقریب بان بجا بیاورد و اگر در نیت نکند طواف اول را به نیت علی حده و بعد نیت طواف دیگر بکند در بطلان
اول شک است بلکه ظاهر هم بطلان است و اما در طواف مندوب پس قران حرام نیست لیکن ترک افضل است
بلکه کردن آن مکروه است و هم چنین است حکم در بطلان و صحت هرگاه زیاد کند عمدا در فریضه بر هفت شوط
چه این شوط زیاد باشد یا کمتر چه بیشتر چه در حین شروع در عمل قصد نماید زیاد بر آن یا در اثناء یا در آخر
اما اگر قصد نماید زیاد بر آن را در آخر نه آنکه جزء طواف پیش باشد طواف پیش با طلاست و اگر زیاد نماید بر هفت
شوط سهوا تمام نماید آن را بچهار شوط و دو رکعت نماز فریضه را بکند و دو رکعت نافله را اعاده سعی
میان صفا و مروه بعمل آورد لکن این اکمال شوط است باینکه شوط هشتم را تمام نموده باشد و اگر تمام
نموده باشد واجبست که استقبال نماید زیاده را و مکروه است در حال طواف فریضه تکلم کردن بغیر قرآن
و دعا و ذکر بلکه در طواف مندوب نیز در نزد مشهور و نزد در آن بهتر است و مستحب است بعد از آنکه دو رکعت
نماز او بر دو نزد چاه زمزم و باب او را و دلو را بیاورد چاه بکشد و قدری از آن را بخورد و قدری بر رو و پشت
و شکم خود بریزد و اسید بعد از بخوردن اللهم اجعله علما نافعا و رزقا واسعا و شفاء من کل داء و سقم بعد از آن
برود نزد حجر الاسود و دست بحجر الاسود بمالد و حجر را ببوسد و مستحب است هرگاه خود را دیار بخورد که بمحاذات

برسد

امتداد برسد در حدیث نبوی است که عاب زمزم نافع و بحصول است از برای آنچه بیاشامد به نیت او پس بنابراین مراد
خوردن آن از برای هر مطلبی که باشد از امور دنیوی و اخروی سهل است که جمیع مصالح دینیه خود هر چه
باشد و این حال سؤال نماید که مستجاب است چنانکه چیز کرده اند جماعتی از اعاظم علما از برای مطالب مهمه خود
و رسیده اند بآنها چنانکه شهید ثانی اعلی الله مقامه نقل فرموده اند در شرح لمعه و اهم از مطالب طلب کردن صحت
خالی از رضویه است بخوردن آن و هم چنین طلب کردن نزد یکی بآن است و در مستحب شدن خوردن آن
وقت وقت استجابت دعاست بنابیت سهل شده که حیف است و مستحب است علاوه بر اینها نیز برداشتن آن
و هدیه بردن آن از برای برادران دینی خود **مبحث چهارم** در سعی کردن در میان صفا و مروه است
و در آن دو فصل است **فصل اول** در واجبات آن است بدانکه در سعی واجب است نیت که باین نحو نیت کند
که هفت شوط سعی میان صفا و مروه میکنم در عمره اسلام عمره تمتع واجب قربة الی الله و معتبرات مقارن بودن
این نیت با اول عمل و واجبست در حکم نیت بودن تا فارغ شود و واجبست ابتدا نمودن بصفا و ختم نمودن
بمروه و واجبست هفت دفعه شوط و سعی نمودن باین نحو که حساب کند رفتن را شوطی و برگشتن را شوط
دیگر و اگر عکس نماید عمدا یا جهلا یا عمدا با طلاست و هم چنین واجبست راه رفتن بر آنچه متعارف است آنکه
داخل مسجد شود از دری و از دری دیگر بیرون بیاید و هم چنین واجبست در حین رفتن از صفا بمروه پشت
بصفا نبوده باشد و روی بجانب مروه و در حین رفتن از مروه بجانب صفا عکس آن یعنی پشت بمروه نبوده باشد
و روی بصفا پس اگر هر فقری و پشت طرف صفا نکند صحیح نیست و هرگاه در بین راه رفتن التفات بطرف
چپ و راست کند هر زمان دو جایز است که سوار و در عمل طرف صفا نکند و لکن افضل آن است که پیاده
باشد و واجبیت بالا رفتن بکوه ندا در صفا و نه در مروه و نه بالا رفتن بدیلهای آنها چه از طرف صفا
باشد چه از طرف مروه لیکن از برای تحصیل ابتدای بصفا و ختم بمروه بایست قدری بالای کوه برود از طرف
تا علم بحصول سعی بهم رسد بآنکه چیزی کند که بعد از نیت باشد و پای خود را بصفا بچسباند و بعد شروع
برفتن نماید بسمت مروه تا برسد بر انگشتهای دو پا بمروه و بعد از آن قصد شوط ثانی نماید و پای

خود را مرده بچهاند و شروع کند به رفتن بسوی صفا تا برسد بصفا و همکذا چنین کند تا آخر شوط هفتم که
در چهار شوط باشد دو بار از صفا بچهاند و انکشان دو پا را مرده و در سه شوط دیکر باشد دو پا را
مرده بچهاند و انکشان انها را بصفا و جایز نیست تاخیر نمودن سعی را از طواف باینکه هر باند را در روز
واقع بسازند ولکن جایز است تاخیر کردن تا بیك ساعت یا دو ساعت و از روز تا شب و بالعکس و از برای
تحصیل راحت ولکن هر قدر تعجیل نماید افضل خواهد بود **فصل دویم** در مستحبات سعی است و ان
دهست است **اول** ان است که در این حال ظاهر از حدث و خبث بوده باشد **دویم** ان است که بیرون رفتن از
بصفا از دری باشد که محاذی حجر الاسود است که در این وقت داخل در مسجد است و دوستون عالم است
از میان ان دو ستون بیرون رود **سیم** ان است که با سکینه و وقار برود **چهارم** ان است که بالا رود بر روی کوه
و مشغول شود بحمد و ثنای خداوند عالم و بمخاطر یاد در نعمتهای او که پروردکار عالم باو عطا فرموده است
از اول عمر تا ان وقت و استقصای ان نعمتها نماید با تامل و تفکر در ان و اعتراف بعظم ان نعمتها نماید و اعتراف
بعجز از شکر ان نعمتها **پنجم** ان است که توقف نماید در بالای کوه صفا تا بدعاهای عزیز مناهیه که پروردکار عالم باو عطا فرموده که از جمله انها همین نعمت عظمات که باو
رسیده که شرف وصول به بیت الله العظیم است که سلاطین دوران قابل نیستند که باین فوز عظیم فایز
شوند و در انجا مشغول بمناجات با ناشی احاجات با تضرع و ابتهال و مستحب است که هفت دفعه بکوید
الله اکبر و هم چنین هفت دفعه الحمد لله و هم چنین هفت دفعه لا اله الا الله و بعد از ان سه دفعه لا اله
الا الله وحده لا شریك له له الملك وله الحمد یحیی و یمیت و هو حی لا یموت و هو علی کل شیء قدیر بعد از ان
صلوات بر جناب رسالت پناهی و ال الطاهرین ایشان بفرستد و بکوید سه دفعه الله اکبر علی ما هدانا و الحمد لله
علی ما اولانا و الحمد لله الحی القیوم و الحمد لله الحی الدایم و باز بکوید سه دفعه بعد از ان اشهد ان لا اله
الا الله و اشهد ان محمدا عبده و رسوله لا نعبد الا ایاه مخلصین له الدین و لو کره المشرکون و هم چنین سه
دفعه بکوید بعد از ان اللهم انی اسئلك العفو و العافیة و الیقین فی الدنیا و الاخرة و بعد از ان باز بکوید اللهم
اتنا فی الدنیا حسنة و فی الاخرة حسنة و قنا عذاب النار و بعد از اینها مستحب است نیز بکوید صدق الله

وصدق رسوله

وصدق رسوله لا اله الا الله وصدق رسوله الحمد لله وصدق رسوله سبحان الله و بعد از ان بکوید لا اله الا الله وحده
وحده و نصر عبده و غلب الاحزاب وحده له الملك وله الحمد وحده وحده اللهم بارك لی فی الموت و فیما بعد
الموت اللهم انی اعوذ بك من ظلمة القبر و وحشته اللهم اظلنی فی ظل عرشك یوم لا ظل الا ظلك و بعد از ان بکوید
بسم الله استودع دینی و نفسی و اهلی و بعد بکوید استودع الله الرحمن الرحیم الذی لا یضیع ودائعه نفسی و دینی
و اهلی اللهم استعملنی علی کتابك و سنته و توفنی علی ملته و اعذنی من الفتنة و بعد از ان بکوید سه دفعه
الله اکبر و بعد از ان اعاده نماید ان دعا را دو دفعه دیکر و بکوید بعد از ان الله اکبر و بعد اعاده نماید ان دعا را سه دفعه
و احتمال دارد مقصود از اعاده در دو مقام اعاده استودع الله تا باخر باشد و جمع میان هر دو خوب است و از
احتمال اعاده تمام عمل چنانچه بعضی هنده اند در دو مقام دنیا و دولت و لیکن بقصد ذکر و دعا بلکه بقصد
احتیاط از ارتکاب امر مهدکه دنیا خوب است و هر کاه استطاعت بهم نرساند که جمیع انچه کذشت بجای اورد
بعضی ان را بجا اورد **ششم** ان است که توقف نماید بر صفا بقدر انکه سوره بقره تیاز نمیخواند کسی در مدت است
که اگر بخواهد دنیا شود مال تو پس دنیا توقف نماید در بر وه صفا **هفتم** ان است که هر کاه اعداد کوه صفا باید
مستحب است باینکه بر پله چهارم مقابل کعبه و بکوید اللهم انی اعوذ بك من عذاب القبر و فتنته و من وحشته و
ظلمه و ضیقه و ضنکها اللهم اظلنی فی ظل عرشك یوم لا ظل الا ظلك بعد از ان مستحب است پائین برود از پله
چهارم و در حال پائین رفتن پشت خود را برهنه کند و بکوید یا رب العفو یا رب العفو یا من هو اولی بالعفو
یا من یثبت علی العفو العفو العفو یا جواد یا کریم یا فو یا رب یا بعید از دو علی رقبتك و استحلی بطاعتك
و مرضاتك بعد از ان دو روی خود را بر طرف راست و چپ بمالد تا نماز **هشتم** ان است که میان روی بکند در میان
هر دو رفتن در طرفین مسافت میان صفا و مروه و تند رفتن که تعبیر از ان هرولة و رمل مینمایند در میان ستون
و باز عطاران در طرفین چه از صفا برود و چه از مروه بصفا و احکم بعضی مرد راست و نیست از برای زنان
چنانچه از برای پیاده مستحب است نماز برای سواره لیکن هر کاه سواره باشد مستحب است حرکت بدهد حیوان خود را
که شتر برود در هر هرولة **نهم** ان است که هر کاه از نماز کذشت بکوید بسم الله و الله اکبر و صلی الله علی محمد

و علی اهل بیته اللهم اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم انك انت الاعز الاکرم تا برسد بغیر ان دیکر که باز از عطاران است
پس از انجا هر کاه کذشت بکوید یا رب لکن و الکرم و السخاء و الجود اغفر لی ذنوبی انه لا یغفر الذنوب الا انت و برو
تا مروه برسد و لکن با دلم تر و دل چنانکه کذشت **دهم** ان است که بالا برود بمروه تا ظاهر شود از برای
خانه کعبه و بکند انچه کذشت در صفا از اعمال **فصل سیم** در بعضی از احکام مشهور ان است بدانکه
سعی کردن است در عمره تمتع بلکه در حج تمتع چنانکه خواهد امد و هر که ترك کند او را عمدا حج او باطل است
و هر کاه سهوا ترك کند باطل نمیشود و لیکن واجب بر کردد و قضا نماید با عدم تعذر یا مشقت شدیدی
و با تعذر یا مشقت شدیدی واجب است نایب بکیرد که بنیابت او سعی را بجا اورد یا خود نایب سعی را
بجا اورد و نیز از سایر محرمات بر او حلال نمیشود و اگر جاهل بمسئله باشد مشهور ان است که حکم
کسی دارد که عمدا ترك کرده باشد و بعضی کفته اند حکم ناسی دارد و اول حال از قوة نیست و اگر زیاد کند
در سعی عمدا چیزی حکم ان حکم زیادتی در طواف است و اگر سهوا زیاد کند باطل نمیشود بان سعی و احوط ان است
که ان زیادتی را استقبال کند و اگر یقین داشته باشد در عدد با شوط و شك کند که ایا از اصفا عوده
یا از مروه اگر عدد زوج در مروه است باطل است و اگر در عدد فرد در مروه است صحیح است و اگر در عدد
فرد در صفا است باطل است و اگر در عدد زوج در صفا است صحیح است و اگر بداند که انچه سعی کرده است چند
عدد است باطل است و بایست اعاده کند سعی را و اگر شك نماید در فرق میان تقصیر و اتمام ان سعی نیز باطل است
مثلا انکه هر کاه شك نماید در میان هفت و نه در مروه باشد و اگر در میان اتمام و زیاده و صفا فی الشروع از صفا نباشد صحیح است و اگر صفا فی باشد مثلا انکه شك
کند در هجیز هفت و نه در صفا باشد ان باطل است بعلت اینکه شك در این میانیت زوج باشد چه باطل است در صفا نیست
مرده باشد در میان هشت و ده نه هفت و اگر کسی سهو کند و بعد علم بهم رساند که از ان چیزی کم شده
بلیت از انکه انچه بجا اورده است صحیح است شوط است یا کمتر اگر چنانچه بجا اورده باشد تمام میفماید و اگر کمتر
از چهار شوط باشد هر چه باشد احوط اتمام و اعاده ان است هر چند اظهر کفایت اتمام است و اگر قطع نماید
سعی را بعلت دخول وقت نماز چه وقت ان تنك شده باشد یا نه بجهت حاجت موضع یا بجهت تدارك نماز فرا

که در نوشتن

مبحث اول در احرام است بدانکه بعد از تقصیر در عمره تمتع واجبست که احرام حج تمتع را بگیرد و میقات این
احرام اندرون مکه است پس هرگاه عمره در بیرون مکه احرام بگیرد صحیح نیست و افضل مواضع ان مسجد الحرام است
و افضل مواضع مسجد الحرام مقام ابراهیم است یا زیر ناودان بنابر قول یا تحتیه در میان مقام ابراهیم و حجر
اسمعیل بنابر قول افضل انست که در روز ترویه هشتم ذی الحجه باشد و قول بوجوب ان ضعیف است
و مستحبست انکه احرام بسته در عقب نماز باشد بنحو یکه گذشت و مستحبست غسل احرام بکند باین نیت که
احرام حج اسلام حج تمتع میکنم قربة الی الله و مستحبست که هرگاه جامه احرام بازکرده باشد باز کند و دو رکعت
بپوشد و نیت کند که دو جامه احرام میپوشم در حج اسلام حج تمتع از جهت انکه واجبست قربة الی الله و هرگاه جامه
کند بهتر انست که اولا نیت حج بکند که حج میکنم حج اسلام حج تمتع و بلبیک اربع میگوید از جهت انکه واجبست
قربة الی الله و بعد نیت احرام بکند که احرام میگیرم بحج اسلام و حج تمتع از جهت انکه واجبست قربة الی الله و بعد
از برای لباس پوشیدن بگوید دو لباس میپوشم بحج حج تمتع حج اسلام واجب قربة الی الله و بعد از برای تلبیه
بگوید چنین که از جهت عقد این احرام واجبست قربة الی الله پس تلبیه میگوید و در اینجا چند چیز است مقارن کردن
تلبیه را با نیت احرام و ناصله دادن و احوط ان است که مقارن بگوید و بهتر این است که اهسته بگوید و چون
بر قطاصد بان تلبیه بگوید و چون مشرف شود بر ابطح صدا را بتلبیه بلند کند و کیفیت تلبیه همان است که
گذشت و ادعیه که در حال احرام بعد از احرام وارد شده است بخواند و احکام احرام از واجبات و مندوبات و
چنان است که در احکام احرام عمره گذشت مبحث دویم در وقوف بعرفات است و در ان دو فصل است
فصل اول در امور یست که مستحبست ارتکاب انها تا بعد از دو عرفه و ان چند چیز است اول ان است که
اشاره شد بان و ان بیرون رفتن در روز ترویه است که هشتم ذی الحجه باشد و اگر از بیماری باشد یا پیر باشد
یا بترسد از ضعیف مردم یا بکند بجهت مطلق عذر و مرخصست بان در روز یا دو روز یا سه روز قبل از ترویه از انکه
بیرون رفتن مرخص ندارد دویم ان است که چون متوجه منی میشود بگوید اللهم ایاک ارجوا و ایاک ادعوا فبلغنی
املی و اصلح لی عملی سیم ان است که هرگاه وارد منی میشود بگوید اللهم هذه منی و هی مما منت به علینا من المناسک

فاسالک

فاسالک ان تمن علینا بما منت به علی اولیائک فانما انا عبدک و فی قبضتک چهارم ان است که چون متوجه عرفات
میشود باید دعا بخواند اللهم الیک صمدت و ایاک اعتمدت و وجهک اردت فاسئلک ان تبارک لی فی رحلتی و ان
تقضی لی حاجتی و ان تجعلنی الیوم ممن تباهی به من هو افضل منی پنجم ان است که نماز ظهر و عصر را در مکه
مقدم بجا اورد هرگاه غیر امام باشد و هرگاه امام باشد مستحبست تاخیر کند نماز ظهر و عصر را تا منی و در ایام
حاجیان جماعت ذکر کرده اند امیر حاج است ششم ان است که توقف نماید در شب نهم ذی الحجه که شب عرفه است
در منی تا طلوع فجر و نماز صبح را در ان و افضل ان است که تا طلوع افتاب در ان توقف نماید و از ارتکاب
اعذار از بیتوته در منی و نخواند هرگاه تجاوز کند در بیرون رفتن از منی حرج ندارد اصلا و از برای غیر انها اولی از انست
و احوط ان است که تجاوز نماید از وادی محسر پیش از طلوع افتاب بلکه مکروه است تجاوز نمودن بعد از طلوع
هفتم ان است که چیزی خورد در بیرون عرفات در وقتی که از اثر و صیامند بزند هشتم ان است که غسل
نماید بعد از زوال ظهر از برای وقوف و نیت کند که غسل میکنم از برای وقوف بعرفات سنة قربة الی الله
ان است که چون نماید میان فریضه ظهر و عصر بان اذان و دعا نامه چه سفر باشد چه امام چه ماموم و اذان
بگوید تا نافله ظهر بزند نهم ان است که بوده باشد بودن در عرفات و وقوف در ان در سمت چپ کوه در حد میل
صحرای صدا در چپ بسمت چپ رونده بعرفات است و بعضی اعتبار نموده اند چپ کسیکه رو بقبله باشد
و ان ضعیف است دهم ان است که بودن در عرفات در سنگ جبل باشد و ان پائین کوه است که محاذی بجبل
میان از کوه هرگاه بریزد و با بجمله دامنه کوه است و احوط عدم تجاوز از ان است نظر بانکه بعضی از فقها واجب
دانسته اند و انچه مکون نزدیک تر باشد افضل است از انچه دورتر باشد چنانچه وقوف در روی زمین احوط و
افضل است از وقوف در بالای کوه و بعضی وقوف در بالای کوه را تجویز نموده و بعضی مکروه دانسته اند
و هر دو قول در حال عزوبت نه مکروه است و نه حرام یازدهم ان است که با وضو باشد در حال وقوف بعرفات
دوازدهم ان است که جمع نماید اسباب خود را و رفع نماید اسباب بشتر خود را خود در وقتی که محاذی بجبل
میان از کوه است که سد نماید رخنه انکه در محاذی وقوف میباشد بمیزد و اسباب خود در فضای خود و بجوان خود یا بعضی انها

مبحث دویم

فصل

سیزدهم ان است که در حال وقوف بعرفات در سنگ جبل باشد و ان پائین کوه است که محاذی بجبل میان است
چهاردهم ان است که چون متوجه منی میشود بگوید اللهم ایاک اعبد و ایاک ارجو و ایاک ادعو فبلغنی
مبلغ الراجین علی پانزدهم ان است که در عشاء عرفه اندک غذائی بخورد و بعد از ان نماز
و تصدق نماید بچیزی شانزدهم ان است که هر نماز بعد از اداء نماز ظهر و عصر در روز عرفه
نماید از جناب احدیت باینچه خواهد چه ماثور باشد یا نه و بیشتر از ماثور از جناب رسول الله و ائمه علیهم السلام
از برای افضل عرفات یا مخصوص باعرفات چه ماثور باشد چه یا ماثور باشد از برای غیر اهل عرفات یا نه چه بعربی
باشد چه بزبان دیگر و لکن از افضل انست و از انجمله است دعای سید شهدا که در عصر باید خواند که مذکور است
در زاد المعاد و دعای صحیفه سجادیه صلوات الله علیه که معنون است بدعای یوم العرفه و این بهترین دعاهای
در این روز است البته بخواندن ان با تضرع و خضوع و فائق در رقت که مشتمل است بر جمیع مطالب دنیا و اخرت
و هم چیزیست مناجاتهای دوازده گانه سید الساجدین و دعای ندبه صحیفه کامله که هم مناسب است در این روز
خواندن و نیز مستحبست خواندن این دعا اللهم رب المشاعر کلها فک رقبتی من النار و اوسع علی من الرزق
الحلال و ادرا عنی شر فسقة الجن و الانس اللهم لا تمکرنی و لا تخدعنی و لا تستدرجنی یا اسمع السامعین و
یا ابصر الناظرین و یا اسرع الحاسبین و یا ارحم الراحمین اسئلک ان تصلی علی محمد و ال محمد و ان تفعل بی کذا و کذا
و بجای کذا و کذا حوائج خود را طلب نماید و نیز مستحبست که در حالیکه دو دست را برداشته باشد بسوی اسمان
بگوید یا تضرع و استهال اللهم حاجتی التی ان اعطیتنیها لم یضرنی و ان منعتنیها لم ینفعنی و ما اعطیتنی
خلاصه فیه من النار اللهم ان عبدک و ملک یدک و ناصیتی بیدک و اجلی بیدک اسئلک ان تؤتینی فیه ما سئلک
عنی و ان تسلم منی مناسکی اذ قد ابیتها طلبا لما ابراهیم علیه السلام و دللت علیها حبیبک محمدا صلی الله علیه و اله

و مستحبست

و مستحبست نیز بگوید بسیار اللهم اجعلنی من رضیت عمله و اللذت عمره و احییته بعد الموت حیوة طیبة و نیز مستحبست
بگوید اللهم ان عبدک و ابن عبدک و ابن امتک ناصیتی بیدک ماض فی حکمک عدل فی قضائک اسئلک بکل اسم هو لک
الا الله و حده لا شریک له لک الملک و له الحمد یحیی و یمیت و هو حی لا یموت بیدک الخیر و هو علی کل شیء قدیر
اللهم انی عبدک الذی تقول و بقولک اقول و فوق ما یقول القائلون اللهم لک صلوتی و نسکی و محیای و مماتی
و لک رب التراث و بک حول و منک قوتی اللهم انی اعوذ بک من الفقر و من وساوس الصدور و من شتات الامر و من عذاب
القبر اللهم انی اسئلک خیر الریاح و اعوذ بک من شر ما تجیء به الریاح و اسئلک خیر اللیل و خیر النهار اللهم اجعل فی قلبی
نورا و فی سمعی نورا و فی بصری نورا و فی لسانی نورا و فی عظامی نورا و فی عصبی نورا و فی دمی نورا و اعظم لی نورا
یا رب یوم القیامة انک علی کل شیء قدیر بیستم ان است که چون افتاب بغروب رود و در پیش از شروع در حرکت
بگوید اللهم انی اعوذ بک من الفقر و من شتات الامر و من شر ما یحدث باللیل و النهار و اسئلک خیر اللیل و النهار و اسئلک خیر ما
و اسئلک خیر و خیر ما فیه و اعوذ بک من شره و شر ما فیه و اسئلک خیر ما یهب به الریح و اسئلک خیر ما یهب به الریح و اسئلک خیر ما
و اسئلک خیر و خیر ما فیه و اعوذ بک من شره و شر ما فیه و اسئلک خیر ما یهب به الریح و اسئلک خیر ما یهب به الریح
و ایا اجود من اعطی جلیل رحمتک و الینک عافیتک و اعوذ بک من جمیع شر خلقک بیست و یکم ان است که بعد
از ان که افتاب غروب کرد بخواند اللهم بسیار اللهم لا تجعله اخر العهد بی من هذا الموقف و ارزقنیه ابدا ما ابقیتنی
و اتلب الیوم مفلحا منجحا مستجابا بالا مرحوما مغفورا لی با فضل ما ینقلب به الیوم احد من وفد و حجاج
بیت الله الحرام و اجعلنی الیوم مرا کرم وفد ک علیک و اعطنی افضل ما اعطیت احدا منهم من الخیر و البرکة و الرحمة
و الرضوان و المغفرة و بارک لی فیما ارجع الیه من اهل و مال او قلیل او کثیر و بارک لهم فی بیست و دویم
ان است که دعا نماید بسیار در حق برادران مومن خود از زنده و بمحضر من این عاجز در رکاب الهی را و در دعا
مبالغه بلیغ بکند در ان و بمحضر من جمیع علمای دینیه اثنی عشریه او و بمحضر من اعلی جنابان معظمان مکرمان
اعلیان القدریان المشهوران بین العرب و العجم الموالف و المخالف را اعنی والد مرحوم مبرور خلد الله شانه و نور
مکان اعلی الله مقامه فی اعلی علیین و جناب السید السند السید محمد باقر الاصفهانی مسکنا و مدفنا
و بمحضر من اول از این دو را چنانکه بمحضر صدر اشرف دعا نموده اند در این مقام از جمیع حاجیان از برای خود

در کتب خود از فارسی و عربی معلوم است که فراموش نخواهند نمود و بدانید که هرگاه معافی مستحب شود هم چنین
و علیت البته فاعل از او نشود در کافی و بند صحیح نقل شده است از ابراهیم بن هاشم که او گفت من دیدم
عبدالله بن جندب برادر عبدالرحمن را پس دیدم موقف نیکو تر از موقف او پس بسته دستهای خود را بسوی آسمان
بلند کرده بود و اشک از دیده های او جاری بود تا بر زمین میریخت چون مردم فارغ شدند گفتم وقوف هیچکس را
بهتر از وقوف تو ندیدم گفت بخدا سوگند که دعا نکردم مگر از برای برادران مومن خود زیرا که از حضرت امام
موسی شنیدم که هر که دعا کند از برای برادران مومن خود در غیبت او از عرش ندا رسد بر او که از برای تو صد هزار
برابر باد پس تمنا داشتم که دست برداشتن صد هزار برابر دعای ملک که البته مستجاب است برای یکی های خود که
نمیدانم مستجاب خواهد شد یا نه **فصل دویم** در امور است که واجبست عمل کردن بانها بدانکه اول وقت
وقوف عرفات زوال آفتاب است از نصف النهار روز نهم ذی الحجه و آخر آن بر آمدن صبح روز دهم مشرقیه است از آن و
واجب است تقدیم جمعه بر اول و تاخیر آن از آن لیکن در تمام اینوقت واجبست وقوف در عرفات بلکه جایز است
که غسل و نماز ظهر و عصر را در بیرون عرفات بکند چنانکه پیغمبر آخر الزمان علیه الاف التحیة من الرحمن چنین
چنین فرمودند و عبادات داخل عرفات شود بلکه ظاهر اینست که هرگاه قادر بر جمع مادون داخل عرفات شود که
نماید و وقوف در عرفات در آخر روز کفایت میکند در راه واجب و احوط این است که از ظهر تا مغرب را در عرفات
باشد و قصد واجب مجموع نکند بلکه قربت کفایت نماید و احوط بعد از این اینست که بعد از غسل و نماز
ظهر تا مغرب در عرفات بماند و بیرون نرود و حالیت بنابر این تقدیر مثل صورت سابق است هم الکفایه
بقصد قربت نماید و قصد وجوب مجموع نکند و اگر پیش از مغرب از عرفات بیرون رود از روی جهل و نادانی
یا از روی فراموشی بر او چیزی نیست و لیکن اگر پیش از مغرب هم بدین مسئله را که بنابیت پیش از مغرب کوچ نماید
یا بجا آورد واجب بر او که برگردد در عرفات و اگر بعد از این بنا بر حکم و حکم عامه است و ان احوالت و اگر
عالما عامدا پیش از مغرب بیرون رود آثم است و بالجمله بیشتر حج او و لکن واجب بر او بدنه تخریج نماید نه شاة
تخریج اگر عاجز باشد از آن صیام سه روز و هفت روز بگیرد چه در مکه معظمه باشد یا در راه سفر یا بعد از رود در اهل خود

وواجب

و واجب است در آن تتابع و لکن اینها در وقتیست که پیش از مغرب برگردد و اگر پیش از مغرب برگشت کفاره از او
ساقط است هر چند اثم است و اگر بعد از مغرب برگردد ساقط نمیشود قطعا و وقوف جزء است پس اگر ترک
کند کسی عمدا بالجمله میشود حج او و اگر فراموش نمود و نفهمید بعرفات را در روز نهم لیلت نماز نماید او در شب
دهم هر چند پیش از فجر باشد و کفایت میکند در ماندن بر این تقدیر مسمای وقوف و لکن این در پیش از وقتیست
که ممکن باشد که مرد و واجبست که در آن مشعر را بنماید پیش از طلوع شمس بطریق علم و اظهر بقطعه و اگر
ممکن نشد اکتفا نماید بوقوف مزدلفه در مشعر و حج صحیح است صورتا و در این و طهارت و ستر عورت و استقبال
قبله در این وقوفیست نه بر هم و جوب و نه بر هم شرطیت باشد و کفایت میکند در ماندن بر این تقدیر مسمای
وقوف و بدانکه مراد از وقوف در این مکان کون در آن مکان شریف است خواه در حین قیام بوده باشد و خواه
در حین قعود و خواه مختار باشد و خواه سوار و لکه اگر نیت نماید و بخوابد یا نزد کرده خواهد بود و لکن
هرگاه خواب باشد بیهوش شده باشد پیش از ورود بعرفات و مستمر بماند خواب یا بیهوشی آن تا باخر وقت
مجزی نخواهد بود از وقوف و چنانکه اگر وارد عرفات شود و نداند که وارد شده است تا وقت منقضی شود
مجزی نخواهد بود و هم چنین است این احکام در وقوف مشعر و اگر کسی وقوف نماید در مزدلفه
یا ثویه یا زو المجاز یا تحت الاراک مجزی نخواهد بود نیز چونکه اینها خارج از عرفات اند و محسوبند
از حدود آن و عرفات در میان اقامت و کیفیت نیت از چنین است که قصد کند که وقوف مینماید در عرفات
از جهت آنکه واجبست در حج تمتع یا عمره از حجة الاسلام قربة الی الله و وقت آن بعد از زوال شمس است و
مبحث سیم در وقوف بمشعر الحرام است و در آن دو فصل است **فصل اول** در امور است که مستحب است
در آن و در آن چند چیز است **اول** آن است که پیش از روانه شدن بمشعر الحرام بگوید اللهم عتقنی من النار
دویم آن است که در حین روانه شدن بگوید اللهم انا نعوذ بک ان نظلم او نظلم او نفسد او نفسد او نوذی جارا و
سیم آن است که هرگاه روانه شود بمشعر الحرام با رام ظاهری مدام باشد یعنی نشتابد نزد ملکه حد وسط را
اختیار نماید **چهارم** آن است که استغفار بکند و ذکر الهی را بگوید در حالت روانه شدن **پنجم** آن است که هرگاه

وادی محسر شتافته اهرول الا نرالله لست خیر مطلوب الیه و خیر مسئول و لکن و اند جائزة فاجعل
جائزتی موجبة هذا ان تقبلنی عتق و تقبل معذرتی و ان تجاوز عن خطیئتی ثم اجعل التقوی من
الدنیا **ششم** آن است که مناسک رمی جمرات را که بایست بکند در منی از زلفه و مشعر الحرام چنانچه
در شب و آن هفتاد است و اگر چه چنین از مزدلفه در منی نیز جایز است **چهارم** آن است که تاخیر نماید امام یعنی امیر
حاج رمی از مشعر الحرام را تا طلوع آفتاب **پانزدهم** آن است که هروله نماید در وادی محسر بانکه اگر پیاده است
سرعت نماید در حرکت و اگر سواره است حیوان خود را تند نماید و بگوید اللهم سلم لی عهدی و اقبل توبتی و اجب
دعوتی و اخلفنی بخیر شرکت بعدی و اگر فراموش نمود هروله را تا دو نماید بعد از آن و بعضی گفته اند که ظاهر
اینست که استحباب این هروله مخصوص باشد بوقت رفتن از مشعر الحرام بسوی منی و در وقت رفتن از منی بعرفات
در روز نهم ظاهر اینست که این استحباب ثابت نباشد بلکه بقصد شریعت بدعت بوده باشد و صاحب جواهر
هم دعوی اجماع نموده است بر آن و عمل بآن خوبست و اعتنا در این وادی چنانکه ظاهر میشود از حدیث صحیح
بلی صدوق است در حدیث دیگر تجدید نموده اند بصد ذرع و هر دو با اجمال یکیست چه آنکه مقدار ذرع و گز
غالبا مساوی میباشد و در اخبار مبالغه بسیار شده است در رعایت کردن این مستحب تا ممکن شود و شهر
نیابت ترک کند از حدیث وارد شده است که مردی مرور کرده بود بر لوی محسر و هروله ننموده بود پس او
حضرت امام جعفر صادق ع امر کردند که برگردد بمکه تا سعی و هروله نماید در آن وادی **شانزدهم** آن است که حرمت
آفتاب برگرد تا بدانکه از آن کنار هان حرز نماید و هفت نوبت استغفار کند و روانه منی شود **فصل دویم**
در واجبات بدانکه واجبست نیت نماید در اینجا چنانکه گذشت در عرفات و واجبست آنکه بوده باشد کون در این
مشعر الحرام بعد از طلوع فجر تا طلوع آفتاب و واجبست نیت آنکه بوده باشد بطریق استقرار بلکه کفایت میکند و لکن
استقرار احوالست و بعضی واجب دانسته اند که از شب را بصبح در مشعر الحرام باشد و این احوالست نیز بلکه
و جریان حال از توقع نیت و شرط نیت در آن طهارت بلکه هرگاه جنب باشد نرفتن و حدود مشعر الحرام از منی
که میان مازمین و حیاض است تا وادی محسر و جایز است رفتن بکوه با ازدحام و کثرت خلق و تنگی مکان و بدون

اند احوط ترک است و جایز است اتیان آن از برای زنان و در حال ضرورت از برای هر مسافری
و اگر جمع نماید بیشتر از یک جا عامداً کسی که بر او جایز نیست واجب است که جزا نماید از اکبر مفسدی و این وقوف
مثل وقوف بعرفات مرکن است هرگاه ترک شود عمداً در شب و بعد از فجر تا طلوع آفتاب بالاتفاق حج او و اگر سهواً
ترک شود بالاتفاق نمیشود و هم چنین است حکم هرگاه ترک از روی جهل باشد و فرقی نیست در این جهل در میان مقصر
از آن و غیر مقصر از آن و مثل این است وقوف بعرفات که اگر آن را شخص ترک کند از روی سهو یا جهل مقصر
باشد یا نباشد بالاتفاق نمیشود حج او و امید و موضع یکی از مواضع اربعه ایست که جاهل معذور است در افاضه و اگر وقوف
مشعر وقوف بعرفات و مشعر هر دو بالاتفاق حج او چه عمداً بوده باشد چه سهواً و بدانکه آنچه ذکر شد در اینجا و در وقوف
بعرفات که بایست وقوف بعرفات و مشعر پیش از طلوع فجر یوم النحر باشد تا طلوع شمس و در عرفات از زوال روز
عرفه تا غروب شمس مخصوص بحال اختیار است و اما اضطرار وقوف در حق مضطر در عرفات از زوال تا غروب شمس ثابت
و هم نزد اکثر جهات تا طلوع فجر و در مشعر از طلوع آفتاب است در روز اضحی تا زوال پس معلوم شد که هر یک از
وقوفین منقسم میشود باختیاری و اضطراری و اقسام مقصود در آن هشت است چهار از آن معذره است و چهار
از آن که اما چهار اول پس از آن در حال اختیاری و مشعر الحرام فقط است و در حال اختیاری عرفه فقط و در حال اضطراری
مشعر فقط و در حال اضطراری عرفات فقط و اما چهار باقی پس از آن در حال اختیاری هر دو است و این کلی و اصل
اقسام است و در حال اضطراری هر دو و در حال اختیاری عرفات و اضطراری مشعر و در حال اضطراری عرفات و اختیاری
مشعر و مخفی نبوده باشد که مقتضای قواعد دینیه که مؤسس شده است در شریعت مقدسه آنست که هر کس
که در حال اختیار این اقسام وقوفین را بجای نیاورد حج او صحیح خواهد بود و حج او هم صحیح خواهد بود هر که در حال اضطراری
عرفه را اشتباهاً که او بجای نیاورد و وقوف بعرفات و حج او هم صحیح نخواهد بود و هر که در حال اختیاری عرفه را
یکی از اقسام سه گانه اختیاری و اضطراری وقوفین را بجا آورد حج او صحیح خواهد بود و هر که در حال اختیاری عرفه را
اشتباهاً بجا آورد حج او بجای نخواهد بود و بایست در رمل العدا اعاده نماید آن را هر چند احتیاط بدین است که در صورتی که
در حال اضطراری هر دو را کرده باشد یا در حال اختیاری عرفات را اشتباهاً کرده باشد یا در حال اضطراری مشعر را اشتباهاً

اعاده

اعاده بشود در رمل العدا و حال است که در شق اخیر احتیاط اشد بدانست که ترک شق احتیاط اولی در آن اگر چه جمعی از عقد بین
و متاخرین رفته اند بجهت آن **مبحث چهارم** در نزول منی است و آن واجب است که در روز عرفه باشد و واجب
است بعد از نزول بآن سه چیز بجا آورد **اول** رمی جمره ایست که او را می نامند جمره عقبه و رمی این جمره از آن است بسه
دویم ذبحات یا نحر **سیم** حلق است یا تقصیر و کلام در اینها در سه مقام ذکر میشود **مقام اول** در احکام رمی جمره
عقبه است و در آن سه فصل است **فصل اول** در واجبات آن است و آن چند چیز است **اول** نیت کردن است در حین رمی
کردن باین نحو که این رمی جمره که هفت سنگ ریزه است میزنم در عقد الاسلام حج تمتع واجب قربة الی الله و معتبر است
در آن نیت اخلاص و مثل اخلاص عبادات میکند در آن و غیر آن از سایر واجبات که گذشته و آنچه در آن معتبر نیست در آن اظهار
تقلب و نه تلفظ کردن بآن **دویم** آن است که از سنگ ریزه هفت عدد بوده باشد **سیم** آن است که از چیز سنگ بوده
پس هرگاه از چیز کلوخ و سرمه و زنجفه و امثال آنها باشد کفایت نمیکند **چهارم** آن است که ایشان ریزه و خورد
و ایشان نزدیک باشد **پنجم** آن است که بکر باشد باین معنی که احدی استعمال نکرده باشد پیش از این در رمی صحیح
آن است که رمی بطریق متعاقب بوده باشد پس هرگاه یک دفعه بزند هفت را یا از پی یکی را کفایت نمیکند بلکه اگر یکی
را پی در پی بزند و پس بیش واقع نشود کفایت از جمیع نمیکند **ششم** آن است که رمی بطریقی بوده باشد که صدق
شود رمی عرفی پس هرگاه بکذارد آن را بر روی جمره کفایت نمیکند **هفتم** آن است که عمل از دست باشد پس هرگاه رمی
نماید از سر پل آنها یا از دهن کفایت نمیکند **هشتم** آن است که حاصل شود رمی بفعل خود یعنی بایست خود شخص
مستقل باشد در رسانیدن سنگها بجمره پس هرگاه با اشتراک با غیر یا با استقلال غیر بیندازد مجزی نخواهد بود **نهم**
آن است که بایست رمی بعد از طلوع شمس باشد تا غروب آن هرگاه صاحب عذر نباشد و هرگاه صاحب عذر باشد از
قبیل حائض و مستحاضه و عبد و غیر ایشان جایز است از برای ایشان در شب رمی کردن و شرط نیست در آن که بایست مختص
در اخلال ظاهر باشد از حدث اصغر یا اکبر و هم چنین شرط نیست در سنگ و نه در شخص رامی طهارت از نجاست **فصل دویم**
در مستحبات است بدانکه مستحب است از بسیار است بعضی از آنها گذشت در وقوف بمشعر و بعضی از آنها در اینجا ذکر میشود
و آن چند چیز است **اول** آن است که میان رامی و جمره ده ذراع یا پانزده ذراع فاصله بوده باشد **دویم** آن است که

رمی با طهارت بوده باشد **چهارم** آن است که مجزی آن دعا را در حینی که میزند رمی نماید و سنگ ریزها در دست داشته
اللهم هذه حصیاتی فاحصهن لی وارفعهن فی عملی وتقبلهن منی **پنجم** آن است که با هر سنگ ریزه که میاندازد
بگوید الله اکبر اللهم ادحر عنی الشیطان اللهم تصدیقا بکتابک وعلی سنة نبیک صلی الله علیه وآله اللهم اجعله حجا
مبرورا وعملا مقبولا وسعیا مشکورا وذنبا مغفورا **پنجم** آن است که رمی بوده باشد بوجه جمره نه باعلا و آن
ششم آن است که پشت پای بقبله باشد و روی او بجمره **هفتم** آن است که سنگ ریزها را بدست چپ نگاه دارد و بدست
راست بیندازد **هشتم** آن است که پیاده باشد و هرگاه سواره باشد میتواند انداخت بلکه چه سواره بودن را افضل
دانسته و لکن اول را اظهر دانسته اند بعضی از اجله علماء **نهم** آن است که مزم باشد یعنی صلابت نداشته باشد
دهم آن است که هر یک از این سنگ ریزها بقدر نیم بند اعلای انگشت بوده باشد **یازدهم** آن است که هر یک از این
سنگها را بر چیده باشد نه آنکه سنگ را بشکند و خرد نماید **دوازدهم** آن است که سفید و سرخ و سیاه باشد بلکه
سرخ و یا زعفرانی و نقطه دار باشد **سیزدهم** آن است که هر امام قلیلی پیش از طلوع آفتاب حرکت نماید و افضل
و امام بعد از طلوع آفتاب **چهاردهم** آن است که بطریق حذف بیندازد و در وقتی حذف بجوز و مجمعه یعنی نقطه دار
خلافت و اشهر این است که سنگ ریزه ها را بکذارد بر شکم انگشت بزرگ دست راست و بناخن انگشت شهادت
بیندازد و بناخن انگشت سبابه هم جایز است چنانکه بعضی ذکر کرده اند **پانزدهم** آن است که سنگها طاهر باشد
شانزدهم آن است که اخذ نماید سنگ را از مشعر الحرام چنانکه جایز است اخذ نمودن از غیر آن خود در وقتی بلکه از
تمام حرم غیر مسجد الحرام و مسجد خیف و بعضی استثنا نموده اند جمیع مساجد تا حرم را و آن احوط است **هفدهم**
آن است که اخذ نماید هفتاد عدد سنگ ریزه از مشعر الحرام و هفت عدد آن را در روز عید رمی جمره مذکوره
نماید و بیست و یک عدد را در روز یازدهم رمی جمرات ثلث نماید و بیست و یک عدد را در روز دوازدهم و بیست و یک عدد
در روز سیزدهم **هجدهم** آن است که هرگاه جمع نمود از برای جمره دیگر از خود بگوید اللهم بک وثقت وعلیک
توکلت فنعم الرب ونعم المولی ونعم النصیر **فصل سیم** در بعض از احکام مهمه دیگر آن است بدانکه هرگاه
فراموش بشود رمی جمره بلکه ترک شود عمداً یا جهلاً بایست قضا نماید در روز بعد و جایز است قضا نمودن در شب

واحوط

واحوط تاخیر از روز است و مستحب است که قضا را بعد از طلوع آفتاب بجا آورد و آن را بعد از ظهر و واجب است که قضا
مقدم داشته شود بر ادا و در قضا واجب نیست قضا مجاز آن ادا بعد واجب نیست تعیین اداء و آن را بلی احوط
تعیین ادا است و جایز است رمی نمودن بنیابت از نایب معذور هر چند مایوس نباشد از برء مرض او و هم چنین
جایز است نیابت از برای طفل غیر ممیز و در سهو و مستحب نیست از ذکر نیت در نیابت بجهت آنکه بلکه و بغیر این نیز
از غیر عذر آورد هر چند از ذکر نیت احوط است لکن واجب است بر عاجز نایب تعیین کردن و اگر برء از برای او حاصل شد
واجب نیست اعاده نمودن و اگر نایب معین نمود و سهو شد معزول نشود نایب **مقام دویم** در قربان
کردن است و آن عبارت است از ذبح کردن هدی که غیر شتر باشد و نحر کردن آن بعینه کارد و نیزه در گردن کردن
از نحر بردن هرگاه شتر باشد و در آن چند فصل است **فصل اول** در واجبات و شرایط هدی است بدانکه واجبات
در آن امور چند **اول** آن است که نیت بکند باین نحو که ذبح میکنم این هدی را یا نحر میکنم آن را در حج اسلام قربة
واجب قربة الی الله و در وقت آن شروع در ذبح یا نحر کرده است و شرط نیست که باید خود حاجی بکشد و انجام را
بلکه جایز است که کسی را وکیل نماید که صاحب شتر و ذبح یا نحر را و اگر بدون نیت ذبح یا نحر کند یا آنکه به نیت
غیر هدی ذبح یا نحر نماید چه مالک و چه غیر مالک مجزی نیست **دویم** آن است که استحلال از مذبوح بکند و هرگاه غیر
آن بکند مجزی نخواهد بود هر چند در مکه باشد **سیم** آن است که هر یک از احتیاج کمتر از آن ذبح یا نحر
کند حتی در ضرورت و هم چنین است حکم در حجی که واجب میشود شروع نمودن در حال ضرورت و واجب است در
کرفتن و لکن مستحب است در هدی مستحب یک ذبح از برای یک نفر و بیشتر بلکه مجزی است این ذبح از هفت نفر بلکه از
هفتاد نفر در حال اختیار خواه شتر باشد و خواه گاو و خواه گوسفند **چهارم** آن است که آن هدی از گوسفند
باشد یا گاو بوده باشد و افضل از هفت شتر است و بیشتر از هفت بز و گوسفند است **پنجم** آن است که اگر شتر باشد
پنج سال از آن تمام شده باشد و داخل در سال ششم شده باشد و هرگاه گوسفند باشد یک سال تمام کرده باشد یکسال
و هرگاه گاو و بز باشد بایست که داخل در سال دو شده باشد **ششم** آن است که کور یک چشم بود و چشم باشد که هرگاه
چیزی باشد مجزی نخواهد بود چه چشم زایل شده باشد و خشکیده شده باشد یا نه **هفتم** آن است که لنگ نباشد

که نتواند اگر سفر نماید راه برود و بالاشان بجود **هشتم** آن است که بیمار نباشد به بیماری که ظاهر باشد **نهم**
آن است که پیر بسیاری نباشد که مغز سر از برای آن نمانده باشد یا دندانهای آن افتاده باشد **دهم** آن است
که شاخ او شکسته نباشد اما هرگاه روی شاخ شکسته باشد و شاخ سفید زیر باقی باشد مجزی است چنانکه
هرگاه اما اصل شاخ نداشته باشد بحسب خلقت اصلا عیب ندارد و بعضی ملحق موده اند شاخ کوشر اهرگاه
بحسب خلقت کوشر نداشته باشد ولکن احوط ترک آن است هر چند بعید نیست اجزاء آن چنانکه فرموده اند
جناب والد اعلی الله مقامه فی اعلا علیین **یازدهم** آن است که کوشر آن بریده نباشد و اما هرگاه شق موده
باشد کوشر یا یا سوراخ موده باشد و از آن چیزی نیفتاده باشد پس آن مجزی خواهد بود **دوازدهم**
آن است که مخ آن کشیده نشده باشد پس هرگاه کشیده شده باشد مخ آن مجزی نخواهد بود مگر در حال
ضرورت و اما هرگاه مخ آن را بپیچیده باشند یا گرسیده باشند اما بر طرف نشده باشد کراهیت ولکن آنکه
مکروه است **سیزدهم** آن است که چنین نباشد که دنبه او بریده شده باشد و انداخته شده باشد که
هرگاه چنین شده باشد مجزی نخواهد بود **چهاردهم** آن است که لاغر نباشد یعنی در قلوه آن پیه باشد پس
هرگاه لاغر باشد مجزی نخواهد بود و هرگاه مجزی باعتقاد چاقی و بعد از کشتن لاغری آن معلوم شود کافی
است که مجزیست بلکه بعید نیست که هرگاه پیش از کشتن نیز ظاهر شود لاغری آن مجزی باشد ولکن احوط
اجتناب است و هرگاه خرید حیوانی را که میخواهد هدی نماید باعتقاد لاغری و پیش از کشتن چاقی آن
معلوم شود فی الشکال مجزیست و اگر بعد از کشتن چاقی آن معلوم شود در آن دو قولست ولکن مقتضای حدیث
صحیح آن است که مجزی بوده باشد نیز و علی آن صغیر است نظر بعضی نسخه ها و اگر خرید حیوانی را باعتقاد آنکه
تمام است اعضای آن و بعد از آن ناقص را هدی مجزی نیست اگر معلوم شود نقصان پیش از ذبح موده بلکه دور نیست
عموم حکم مذکور هر چند معلوم شود نقصان بعد از ذبح موده لکن اگر بعد از معلوم شدن نقصان قادر بر جزیدن
حیوان دیگر نباشد نظر بفتوای آن نیت حیوان مجزیست در زمان بعضی آنچه ناقص را هدی و اظهر عدم اجزاء است
ولکن جمع در میان هدی نمودن و دور نه کردن احوط است و هرگاه ممکن نشود مگر حیوانی که جامع جمیع شرایط

پس

پس کفایت کردن آن بنهادن یا واجب بودن دور نه در عرفات احوط است اقوی اول است و احتیاط در جمع است
و مرجع در تشخیص چاقی و لاغری اخبار اهل خبر است **پانزدهم** آن است که این ذبح یا نحر بعد از رمی جمره و پیش
از حلق باشد بنا بر اصح چنانکه بعضی واجب دانسته اند ولکن اظهر استحباب این ترتیب و عدم وجوب است **فصل**
دویم در آداب و مستحبات هدی نیت دادن چند چیز است **اول** آن است که حیوان چاق باشد و نظر کند در سیاهی
و آب و در سیاهی و مجرد و بیاشامد در سیاهی و مجرد بود در سیاهی و سیاهی مذکور تفسیر شده است باینکه موضع
مذکور سه از چشم و قوایم اربع و شکم و موی او سیاه باشد و باینکه در سبزه زار بریده باشد و باینکه مقصود این است
که بهتر باشد و بیاید چاق در اعلا درجات مستحبات و جمع موده جمیع کلها و احسن است **دویم** آن است که آن
حیوان در عرفات بوده باشد و بهتر آن است که در عشاء عرفه بریده شده باشد و کفایت میکند در آن جزء آن
روز شده **سیم** آن است که شتر نر و گاو و ماده بوده باشد و میش و بز نر بوده باشد و جایز است عکس **چهارم** آن است
که نحر نماید شتر را در حالتیکه ایستاده باشد و بسته است که خوابانیده شده باشد میان سر و سنت نا آن
آن **پنجم** آن است که طعنه زده شده باشد از جانب راست باینکه بایستد نحر کننده در طرف راست شتر و بسته شده
باشد در سمت چپ شتر و ایستاده باشد بر جانب دست راست و خواند سه مرتبه این دعا را بسم الله الله اکبر اللهم هذا
منک و لک اللهم تقبله منی **ششم** آن است که در وقتیکه میخواهد نحر کند یا ذبح کند بخواند این دعای متوجه
وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا مسلما و ما انا من المشرکین ان صلوتی و نسکی و محیای و مماتی
لله رب العالمین لا شریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین و بعد بگوید اللهم منک و لک بسم الله و الله اکبر و بعد
از ذبح صاحب هدی بگوید اللهم تقبله منی **هفتم** آن است که خود متوجه ذبح کردن و نحر نمودن شود اگر نتواند
و اگر نتواند خود متوجه شود نایب بگیرد و نگذارد دست خود را بر دست نایب و احوط آن است که هر دو نیت کنند
هر چند نیت نقصان ظاهر این است کفایت میکند **فصل سیم** در کیفیت مصرف رسانیدن این گوشت است
با بعضی از احکام دیگر و بدانکه کیفیت مصرف رسانیدن این گوشت محل خلافست در میان علمای ما رضوان الله
علیهم و مقتضای احتیاط اینست که چیزی عمل کند که مال را سه قسمت کند یک حصه را از برای خود و عیال خود

قرار دهد و از آن بخورد اگر چه ظاهر باشد در وقت خوردن نیت کند که میخورم از این گوشت قربانی حج اسلام را مع
تمتع قربة الی الله و بهتر آن است که سه حصه خود را تصدق کند و این حصه دیگر را بعنوان تصدق بفقرا
و مساکین دهد و باین نحو نیت کند که تصدق میکنم این گوشت هدی حج اسلام را مع تمتع را قربة الی الله
و این حصه دیگر را برای موضع هدیه بفرستد و باین نحو نیت کند که هدیه میفرستم این گوشت قربانی را
در حج اسلام مع تمتع قربة الی الله و بهتر آن است که در باب تصدق در متن دویم سیلی و قانع و معتر باشند اما سائل
پس آن فقیریست که سؤال مینماید و قانع کسیست که هر چه باو دهند قناعت میکند و اصرار بلکه اظهار
در عادت بر آن نمیکند و معتر کسیست که خود را بتر مینماید که باو دهند لکن اظهار نمینماید و دور نیست
که فقیر هم معتر باشد و بعضی از علما قانع را تفسیر بسائل کرده اند و جایز نیست دادن چیزی از هدی را بنائب
در حج بانحر مگر آنکه یکی از سه صنف باشد و هرگاه هدی یافت نشود و تعیین موجود باشد واجبست بنا
بر اشهر و اقوی و احوط که نایب بگیرد آن شخص را که مجزی آن را ذبح نماید اولا از نیابت او تا آخر ذی الحجه
اگر نمیماند در مکه و اگر میماند خود ذبح نماید هدی را و اگر در آن سال نمیرسد در سال آینده در ذی الحجه هدی
نشود و اگر نیت هدی یافت نشود چه هدی یافت شود یا نه واجبست روزه روز دوم کردن که سه روز
از اول حج بگیرد پی در پی مگر آنکه روز دوم بگیرد شرط و عربه را پس بایست تاخیر بیندازند روز دوم را
تا بعد از ایام تشریق و هفت روز آن را بعد از روز دوم بجا آورد خود بگیرد و اگر سه روز را روز دوم کرفت در حج و
و بعد از آن یافت شد هدی واجب است نیت بلکه افضل آن است که بازگشت هدی را و شرط نیست در روز
هفت روز متتابع ولکن احوط عدم تفرقه است و اگر فوت شد و ممکن از روز اصلا شد قضا ندارد و اگر
ممکن شد از تمام روز روز دوم کرفت جماعتی حکم کرده اند باینکه واجبست بر بدل روزه بگیرد از جهت او
سه روز را و واجب نیست بر او قضا موزد هفت روز را و بسیاری از علما واجب دانسته اند قضای آن هفت روز
نیز و این قول احوط است بلکه اظهر است و اگر معین شد بر شخصی هدی موزد و فوت شد واجبست اخراج نماید
از اصل ترکه و بدانکه از جمله مستحبات موکده در روز نحر قربانی کردن از برای خود و عیال خود است چه زنده

باشند

باشند چه مرده و هرگاه در روز نحر میسر نشود تا سه روز بعد هم میتوان کرد و در سایر بلاد محترمات سه روز بعد
و روز بعد از آن و مکان معینی از برای تضحیه نیست و در هر جا که بشود شده است و وقت آن طلوع شمس روز نحر است
ولکن احوط آن است که تاخیر نشود عمدا از عید و در خطبه آن و بادیار خبر شتر یا گاو کرده اند و بنا شد
و سال هر یک از آنها بخرید که کذشت در هدی و افضل در اجناس اهلی اشتر است و بعد از آن گاو و بعد از آن گوسفند و بز
گوسفند و بز بهتر آن است که کاو و میش و گاو نر نباشد و مکروه است بریدن چیزی از اضحیه را از نحر و
مکروه است اضحیه نمودن حیوانی را که در خانه تربیت آن شده باشد و کفایت میکند هدی از اضحیه و لکن جمع
کردن افضل است و هرگاه بهم رسد حیوانی بجهت اضحیه تصدق نماید و بعد از آن مکروه است دادن پوست
اضحیه را بعقب بازار اجرت و هم چنین مکروه است پوشانیدن و انبان کردن مگر آنکه نیت آن را تصدق
نماید و صوفی است و متکی اراده میفرماید قربانی کند بخواند این عبارت را بسم الله و جهت وجهی للذی فطر السموات
والارض حنیفا مسلما و ما انا من المشرکین ان صلوتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین اللهم منک
و لک **مقام دویم** در حلق و تقصیر است بدان بعد از آنکه فارغ شد حاجی از رمی جمره و ذبح یا نحر و احوط
بر او یکی از دو چیز یا حلق که سر را تراشد باشد یا تقصیر که کوتاه کردن موی باشد و لکن افضل اختیار کردن اول است
حضرت از برای حاجی که بسیار تاکید دارد و جمعی واجب دانسته اند بر خواجه که سر بتراشد بر سبیل تعیین
و آن احوطست و هم چنین واجبست سر تراشیدن بر کسیکه موی سر خود را بسبب شپش و جرب عسل
یا صمغ یا مثل آنها و هم چنین واجبست بر کسیکه موی سر خود را در هم پیچیده باشد که از او در عربی معقوص
میامند و کسیکه موی سر خود را به سبب زیر آن شپش و جرب عسل یا صمغ یا مثل آنها مالیده باشد که در آن
در عربی ملبد میامند اینها حکم مرد است اما زنان پس بر ایشان واجبست تقصیر یعنی چیزی از موی خود
بر آنها خود بگیرد و افضل جمع ما بین کردن موی و آن است و احوط در اول آن است که کمتر از انگشت
انگشت نباشد و هرگاه کسیکه معین باشد بر او سر تراشیدن و موی سر نداشته باشد ساقط است از آن
سر تراشیدن و احوط مالیدن تیغ است بر سر او و هرگاه در روز نحر نتواند که بجا بیاورد حلق یا تقصیر را بجا

بعد از روز نحر بجا آوردن و جایز نیست تاخیر از آن در هر کاری که موجب از منی بشود از حلق یا تقصیر هر چند جاهل یا ناسی
باشد واجبست رجوع نماید در آن هر کاه ممکن است او را و هر کاه ممکن نیست در ذبح حلق کند و مستحب است نیز سنت
موی سر را یعنی تا موی در منی و احوال عدم نزد است و هر وقت که بخواهد سر بتراشد واجب است نوبت
کند باین نحو که سر و ریش را تمام بجهت محل شدن از احرام حج اسلام حج تمتع واجب قربة الی الله و بهتر آن است که
دلالان نیز نیت کند و مستحب است که در این وقت غسل کند و روی بقبله نماید و استدبار بجا نیاورد است نماید
و تسمیه بگوید و در حال تراش یا بعد از فراغ از سر تراشیدن بگوید اللهم اعطنی بکل شعرة نورا یوم القیمة
و اگر زیاد کند و حسنات مضاعفات آن علی کل شعرة مقدر باشد خوب است و مستحب است موی سر را در منی دفن
کند در خیمه خود یا مزار خود و بعضی از علما دفن موی را در منی واجب دانسته اند و احوط آنست که ترک
نشود و احوط آن است که تمام سر را بتراشد که موی از آن باقی نماند در هیچ موضعی از آن اگر چه اظهر کفایت
مسمی است در آن نظر بعدم وجوب چیزی که دلالت بر وجوب کل آن کند علاوه بر اصول و مجموعات ثابت
در بین و مستحب است آنکه بتراشد موی سر را تا دو استخوان آنکه بر لب و منع دو گوش است چنانکه پائین آن
داخل در تراشیدن است و در تقصیر مسحی کافیست و در آن نیز نیت بکند چنین که تقصیر میکنم از جهت محل شدن
از احرام حج تمتع واجب قربة الی الله و احوط آن است که در صورت عمل تقصیر از اطراف سر و ریش و شارب
و موی بگیرد و مستحب است بعد از اینها ناخن را بگیرد و هر کاه سر را تراشیده باشد دیگر نیت وجوب نکند در تقصیر
بلکه قصد استحباب کند یا بقصد قربت اکتفا کند و حال آنکه شود در جائی بعد از ذبح یا نحر و حلق یا تقصیر
هر چیزی که بر او حرام بود حتی صید احرامی مگر زن و بوی خوش و لکن او لی این است که لبس محیط و ستر راس
ننماید مگر بعد از فراغ از طواف حج و سعی بین الصفا و المروة و لکن اینها در وقتیست که حلق یا تقصیر بعد از
ذبح جمره باشد و ذبح واقع شده باشد و لکن بغیر واقع شده باشد محل میشود از آنچه ذکر شد بعد از رمی جمره
و ذبح مزدوج و مستحب است که هر کاه سر خود را تراشید رخت دوخته خود را بپوشد و لبیک دست که در حال
احرام بود بدارد خود را لبیک تا حال آن طواف زیارت را تمام نماید و سعی میان صفا و مروه را بجا آورد و مبحث هفتم

مبحث

مبحث هشتم در بقیه اعمال حج است از آنچه گذشت اشاره بانها کل اینها در گشتن از منی بمکه و از مکه
بمنی میباشد و آنها هفت جزء است اول از آنها طواف زیارت بیت الله العظیم است بدان بعد از آنکه فارغ شد روز
عید اضحی از عبادات منی که عبارت از رمی جمره عقبه و ذبح یا نحر و حلق یا تقصیر بوده باشد لازم است که عود نماید
بمکه و او طواف است که بجا آورد در عود نماید در همان روز و اگر تاخیر نماید تا فردای آن روز جایز خواهد بود و احوط
آن است که تا روز یازدهم تاخیر ننماید و لکن احوط آنست که تاخیر جایز است تا بقیه دویم بلکه تا آخر شهر ذی الحجه
و در وقتیست که جایز باشد نظر صحیح نماید بشرط نیامدن حج اشهر و عدم حوز چیزی که معارض با او باشد بعد از
دلالها و هر کاه کسی مقدم بدارد این طواف را بر حلق جایز است یا تقصیر پس حالت آنکه این عمل یا از روی
عمد است یا از روی سهو یا جهل بمسئله اگر عمد بوده باشد باین معنی که با علم بلزوم تاخیر طواف حج از تقصیر یا حلق
اتیان بطواف نماید قبل از تقصیر پس صورت لازم است که باید کوسفند قربانی کند و طواف را اعاده بکند بعد
از آنجا و در وقت حلق یا تقصیر و اگر سهو بوده باشد کفاره واجب نیست و لکن اعاده طواف بعد از حلق یا تقصیر
لازم است و هم چنین است حال صورت بیم و مستحب است که چون داخل مکه شود عسل نماید و ناخنها را بگیرد و
و هم چنین شارب را و متوجه مسجد الحرام شود با ذکر مجید و تعظیم الهی و صلوات بر محمد و آل او و تقدیم
و چون بدر مسجد رسید مستحب است که بایستد و بایستد علی الخبر اللهم اغفر لی ذنوبی و سلمنی و سلمه لی
مسئلة القلیل الذلیل المعترف بذنبه بهمان تعترف لی ذنوبی و ان ترحمنی فلما حتیه اللهم ان عبدک و البلد بلدک و
بلدک جئت اطلب رحمتک و ارجو طاعتک متعلا لامرک راضیا بقدرک اسئلک مسئلة المضطر الیک المطیع
لامرک المستسلم من عذابک الخائف لعقوبتک ان تسلمنی عفوک و تجیرنی من النار برحمتک و بعد از آن بایست تا
شود از برای طواف حج همان را طواف زیارت میگویند و اول بر وی نزد حجر الاسود و دست خود را بآن بمالد و حجر را
ببوسد و اگر نرسید آن ممکن نشود دست بآن بمالد و دست خود را ببوسد و اگر این هم ممکن نباشد مواجه حجر
بایستد و تکبیر بگوید و هر آنچه در طواف عمره مذکور شد بخواند که آن اللهم اعانتی علی نسکک و سلمنی و سلمه لی
الخ الدعا باشد و بعد از آن نیت کند مقارنا اول شوط اول باین نحو که من هفت شوط طواف زیارت خانه کعبه

مبحث

میکنم بدیع تمتع حج اسلام واجب قربة الی الله و طواف را بهمین نحو که در طرف عمره مذکور شد بجا میآورد و داعیه که
در طواف عمره مذکور شد مستحب است که اتیان نماید لهمان نحو که در آنجا مذکور شد در اینجا و لکن باید سعی نماید
که در غایت خضوع و خشوع بجا آورد و لا سیما در وقتیکه دعای در خانه کعبه را میخواند و میگوید الرحم حرمة
البیت بنیانه العبد عبدک که باید در غایت خضوع و خشوع و تضرع و ابتهال بخواند آن را و بعد از آنکه فارغ
شد از هفت شوط طواف نماز در پشت مقام ابراهیم و دو رکعت نماز طواف حج را بجا میآورد چنانکه در عمره مذکور
شد و نیت آن را چنین میکند که دو رکعت نماز طواف زیارت میکنم در حج اسلام حج تمتع واجب قربة الی الله و بعد
از فراغ از آن مستحب است که بمروه نزد حجر الاسود بایستد و تکبیر بگوید و بعد از فراغ از اینها واجب است بمروه
صفا از جهت سعی بین الصفا و المروة و سعی میان صفا و مروه را بجا آورد بنحوی که در عمره گذشت و تفاوتی
نیست در آنچه در سعی مگر در نیت که در اینجا باید چنین نیت کند که هفت شوط سعی میکنم میان صفا و مروه
در حج اسلام حج تمتع واجب قربة الی الله و بعد از آنکه تمام شد این هفت شوط سعی استحبابا گردن عطر زیرا آن
شخص حلال میشود و این محلل دویم است و بعد از آنکه فارغ شد از سعی لازم است برگردد بجانب خانه کعبه
از برای طواف نساء و نیت میکند که باین هفت شوط طواف نساء را میکنم در حج اسلام حج تمتع واجب قربة
الی الله و بعد از آن شروع مینماید در طواف نساء بهمان نحو که مذکور شد و این طواف نساء در همه افسام
حج واجبست و در عمره تمتع واجب نیست و لکن چونکه قول نادری هست در میان بوجوب آن اگر کسی در اینجا
هم بکند احتیاطا و خروج از شبهه احوط آن در نیت که بنحو باشد و بعد از آنکه فارغ شد از این هفت شوط
لازم است که برود بمقام ابراهیم باز و دو رکعت نماز طواف را بجا بیاورد و در این نیت که دو رکعت نماز طواف
نساء میکنم در حج اسلام حج تمتع واجب قربة الی الله و هر کاه فارغ شد حلال میشود بر او آنچه باقی مانده بود
از محرمات که تمتع بردن از زنان باشد و این محلل سیم است و دیگر بعد از این هر چه بخواهد بکند حتی لذت بکند
مگر صید حرمی را که آن حرام است باز و لکن نه بجهت حرمت است بسبب احرام بلکه باعتبار کونها است در حرم
و بعد از آنکه فارغ شد حاجی از اعمال روز عید اضحی در مکه معظمه که عبارت از طواف و زیارت و دو رکعت

نماز

نماز آن و سعی ما بین الصفا و المروة و طواف نساء و دو رکعت نماز آن بوده باشد لازم است باز بگردد بمنی و بماند در آن
در شب یازدهم و دوازدهم همان واجبست بلکه شب سیزدهم نیز واجبست که بماند در آن کسیکه پرهیز نکرده باشد
در احرام حج بلکه در احرام عمره نیز بنابر احوط از اجماع یا از صید یا روز دوازدهم را در منی باشد که آن اجتناب
عزیمت کرده باشد بلکه احتیاط آنست که از منی نیز بیرون نرود در شب سیزدهم کسیکه از او صادر شده باشد امری که
موجب کفاره باشد مطلقا هر چند عمره آنچه ذکر شد باشد و احوط آن است که کسیکه محرمی از عورات در احرام از او
صادر شده باشد مطلقا چه کفاره داشته باشد در شرع چه نداشته باشد بیرون نرود از منی آن شب را بلکه احوط
از جمیع آنها آن است که اگر بموضعی باشد نیز بیرون نرود آن شب را و باهمه اینها افضل آن ماندن است برای
هر کسیکه معذور نیست بر او ماندن و واجب نیست در ماندن شب در منی علی مگر همان ماندن و واجبست که در
هر شب در اول شب مقارن آن نیت کند که این شب را در منی میمانم از برای حج اسلام حج تمتع واجب قربة الی الله
و هر کاه کسی بعد از فراغ از رمی جمره عقبه و ذبح یا نحر و حلق یا تقصیر عود بمکه معظمه باشد از برای اعمال در مکه
معظمه و بعد از عود بمنی در وساعت یا سه ساعت از شب یازدهم گذشته باشد از این جهت کفاره بر چنین
نیت حالت که معصیت هم نکرده و اگر تاخیر تا آن وقت یا بر جهت سبزه باشد بلکه لا لعذر بوده باشد
ظاهر این است که آثم بوده باشد و لکن باز کفاره نیست و واجبست در هر روز از این سه شب هر یک سه جمره را هفت
سنگ ریزه بزند باین ترتیب که اول جمره اولی را بزند که بعرفات نزدیک تر است بعد از آن جمره وسطی را بعد
از آن جمره عقبه را و اگر عکس نماید اعاده نماید جمره وسطی و عقبه را تا ترتیب بعمل آید و کیفیت رمی اینها همچنین
که در رمی جمره عقبه ذکر شد و وقت آنها تمام روز است و از طلوع فجر تا غروب لکن افضل آن است که از زوال
تاخیر نیندازد و جایز نیست رمی در شب مگر بعلت عذر چنانکه گذشت و هر کاه بماند در مکه و رمی نکند در شب اول
بر او هفت سنگ ریزه که بزند و در دو شب دیگر هفت هفت سنگ بماند در مکه و واجب باشد بر او در منی
بودن در دو شب دیگر که بزند باید بکشد و اگر از مکه بیرون آمد و نرسید بمنی احوط کشتن یک گوسفند است
نیز خصوصا از عقبه مدینه نکرده باشد و اگر نیت نکرده و ماند در منی احوط نیز کشتن یک گوسفند است

نیز هر چند اظهر عدم لزوم است و فرقیت در کشتن کردن مفسد میان جاهل و ناسی و عالم بلکه احوط شدت
حکم است از برای مضطر نیز هر چند اظهر عدم وجوب است لیکن واجب نیست بلکه شبهه بر تقدیر اجبار بر دخول
در مغوه از آن جملهاست کسیکه بیمار باشد و ماندن مضر باو باشد یا خوف بر نفس یا عرض او باشد یا بخوف
آن و هر گاه ترک نمود رسکاه یا عصیانا عمدا یا سهوا یا جهلا تا آنکه رفت بمکه واجبست رجوع نماید بمنی
و نماز را بجا آورد که نزد او نمود است اگر ایام تشریق باقی باشد و اگر نمود رسکاه آینده اگر بحج رود و اگر بحج نرود احوط
آن است که ولی هر گاه داشته باشد او بدل او رود بنیابت از او و اگر نباشد دیگری را نایب نماید که نماز نماید و
اگر فراموش نماید از برای یک جمره یک سنگ یا دو یا سه سنگ ریزه را و نداند از کدام یک از جمره است لعل
بر زهر یک از جمرات و ترتیب در آن معتبر نیست بجا آورد آنکه اگر عدد مذکور از هر جمره نزد شده باشد باید یک
بلعدد بر زنیب بترتیب و اگر بر یک جمره یا بجا آورد فراموش آمد که فراموش نموده و نداند که کدام است اعاده نماید بر آن
در هر سه جمره و مثل آن است حکم هر گاه عدد باقی مانده چهار یا بیشتر باشد و محل آن معلوم نباشد و هر گاه اگر
نموده باشد سنگ ریزه یا بیشتر تا سه و شک داشته باشد که آن از کدام جمره است یا بیشتر باید رمی نماید بعدد
از هر یک از جمرات مشکوکه بنیت قبل سابق و مستحبات عادی بر آنچه گذشت در رمی هفتم آنکه بگیرد از عین
جمره هفتم را از زمین است و بیندازد سنگ ریزه را از طرف چپ جمره که در شکم واقع است که کاهی میان دو پا
روان میشود و بگوید آنچه در روز نحر میگفت از دعا آنکه گذشت در وقت رمی جمره هفتم و بعد از فراغ از رمی
و دعا مستحبات باقیه در جانب چپ راه پیروی کند بقبله و حمد و ثنا بر مدد کار بگوید و صلوات بر محمد و
بفرستد و بعد از آن بیشتر رود و روی بجمره اولی نماید اندکی پس دعا کند و سؤال نماید از جناب الله تعالی
که قبول نماید از او و بعد از آن بیشتر رود و روی بجمره دویم پس آنچه کرد در نزد جمره اولی در نزد جمره دویم
بکند و رمی جمره نماید و بایستد و دعا نماید بنحوی که در جمره اول پس برود روی بجمره سیم و مستحبات که باید
باطن و ظاهر باشد و رمی جمره سیم را نماید و نایستد نزد آن بعد از رمی و مستحبات در رمی بعد از پانزده نماز
که اول آن نماز ظهر روز عید است و آخرش نماز صبح روز سیزدهم این تکبیرات را گفتن الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله

والله

والله اکبر الله اکبر و لله الحمد الحمد لله اکبر علی ما هدینا الله اکبر علی ما رزقنا من بهیمة الانعام والحمد لله علی ما ابلانا
و چون که بعضی از علما واجب دانسته اند احتیاط عدم ترک آن است و مستحبات مادامی که در منی میباشد
خود را مشغول بمناجات با قاضی الحاجات و توبه و انابه نماید با کمال تضرع و ابتهال و مستحبات بسیار
نماز کردن در مسجد که در آن مکان است که آن را مسجد خیف میخوانند و حضرت صادق نزد رمضان که در وسط
آن است مسجد و در آن موضعیست که مسجد رسول خدا بوده است و آن در نزد مناره ایست که در وسط مسجد است
و فوق آن مناره ایست روی بسمت قبله نزدیک طرف سوی دراع و هم چنین از طرف راست و چپ و محاذی قبله
از آن در حدیث صحیح است که در این مسجد هزار پیغمبر نماز کرده اند و نیز در حدیث است که هر که در آن مسجد صد
رکعت نماز بجا آورد معادل هفتاد سال عبادت است و هر که در آن مسجد صد تسبیح بگوید مینویسد
جناب الله تعالی از برای او مثل اجر بنده را که و هر که در آن لا اله الا الله بگوید صد مرتبه معادل میباشد
اجر بنده را که آزاد کند بنده باشد و هر که بگوید الحمد لله یک صد مرتبه معادل خواهد بود اجر خراج
عراقین را که تصدق نماید در راه خدا و مستحبات نیز از برای هر که ارادهٔ موضع مناسک خود را در موضع
نماید بلکه از برای دخول خانه کعبه و حضور آن از برای موضع در حدیث است که داخل شدن در خانه کعبه
داخل شدن در رحمت است و بیرون آمدن از آنجا بیرون آمدن از گناهان است و در حدیث دیگر است که
داخل شدن کعبه خوشنودی خداوند عالم است و بیرون آمدن از آن و بیرون آمدن از گناهان است و مستحب
از برای هر کس که در روز نیز دهم کوچ نمود نزول نماید در ابطح و قدری در آنجا توقف نماید از غیر آنکه بخوابد
در آنجا و هر که بعد داخل مکه شود و مستحب است غسل کردن از برای دخول در خانه کعبه چنانچه مستحب است
در حال دخول با آرامی باطن و ظاهر باشد و مستحب است در حال دخول در پای نعلین نباشد و بعد از دخول مستحب
بگوید اللهم انک قلت و من دخله کان آمنا فاعتق رقبتی من عذاب النار و مستحب است در رکعت نماز بکند در میان دو
ستون بر سنگ سفید و مستحب است در رکعت اول بعد از حمد بخواند هم سجده را و هم سجده نماید بعد از آن
سجده و بر چیزی که فراموش نمود سجده را هر وقت که بخواطرش آمد بجا آورد و باقی سوره را بخواند بعد از آن

و مستحب است در رکعت دویم بقدر آیات چهار سجده از قرآن بخواند هر سوره که باشد و مستحب است که باز نماز کند چهار
کنج نماز به خانه کعبه و بخواند بعدد هائیکه وارد شده است و از جمله مستحبات آن است که مشرف
شود موضع متولد رسول خدا را بدان بعضی از اصحاب عصر امام الله متم درجته و اعلا علیین نقل کرده که مولد
آنجناب در خانه شده است که آنخانه بحبیب لامرث منتقل بآن سرور شده بود و آن جناب آنخانه را به
بخشیدند بعقیل بن ابیطالب و آنخانه در دست عقیل بود و بعد از فوت او منتقل شد باولاد او و
فروختند همان خانه را بمحمد بن یوسف که برادر حجاج بن یوسف بوده باشد و محمد آن خانه را داخل
فضل خود نمود و چیزی بود تا آنکه دولت بنی امیه منقرض شد بعد از آن که مادر هرون الرشید بمکه مشرفه
مشرف شدند آن خانه را از قصر بیرون کرد و در آن مسجدی ساخت محمد آن حال آن موضع مبارک در مسجدی
میباشد تحت آن یعنی کرد است چند ارجین دارد از آن ارجینها داخل آن مسجد میشوند و مجری دارد از
از چوب بشکل مجری طرف ساخته اند و نصب در آنجا نموده اند که محیط است بموضع متولد آن سرور و
و در مجری جهت مجری قرار داده اند مناسب است که آن در را باز نمایند و بعقد بیتین و بتر از روی خود را
با موضع شریف بمالند و بعقیده عظیم آن موضع را ببوسند و زیارت آن سرور در آن مکان مناسب است
و بحمد الله میسر شد از برای انفاسه در گاه اله و در وقت تولد آنجناب محل خلافت که دوازدهم شهر
ربیع الاول میباشد با هفتم آن و این مشهور ما بین شیعه است و مستحبات نیز مشرف شدن
خانه خدیجه زوجه جناب رسول خدا که مادر فاطمه زهرا صلوات الله علیها بود و این خانه در
سمت کوه موضع متولد رسول خدا است واقع است و این نزدیک تر است بباز ار مکه و در آنجا حجر ابیض که
میگویند این موضع موضع عبادت جناب رسول خدا بوده پس شرافت آن موضع از چند زینه است در آن
مکان شریف مناجات کردن با قاضی الحاجات مناسب است و در این مکان در فوقان مسجدی ساخته اند
در آن مسجد مشرف شدن و نماز تحیت را ادا کردن مناسب است و مستحب است نیز زیارت قبر حضرت خدیجه
زوجه جناب رسول خدا و مادر فاطمه زهرا صلوات الله علیها را نمودن و قبر آن مرحومه در دامنه کوهی

واقع

واقع شده است و بقعه دارد و قبر در حجره ایست در آن بقعه در همان سمتی که قبر جناب رسول خدا صلعم در آن
سمت واقع است لکن قبر جناب خدیجه دور تر است از مکه معظمه و جناب رسول خدا صلعم احترام
او را منظور میداشته اند حتی اینکه نقل کرده اند که آنجناب تا خدیجه در حیات بود تزویج دیگری
نفرمودند و مستحبات نیز مشرف شدن بغار یکه در جبل حرا واقع است چون که جناب رسول خدا
در اوایل نزول وحی در آنجا مشغول عبادت بودند و مستحب است نیز مشرف شدن بغار یکه در جبل
ثور واقع است و این غار غاریست که جناب رسول خدا در آن مخفی شدند از شر مشرکین و مستحبات
نیز مشرف شدن مسجد ارقم و خانه که این مسجد در آن واقع است و مشهور است بدار خیزران و مستحبات
نیز بلکه موکد است ختم قرآن نمودن در مکه در حدیث است وارد است که کسیکه ختم قرآن در مکه نماید
بمیرد تا آنکه ببیند جناب رسول خدا صلعم را و ببیند منزل خود را در بهشت و مناسب است که
بنشیند نزدیک خانه کعبه ما بین رکن یمانی و حجر الاسود یا ما بین حجر الاسود و مقام حضرت ابراهیم
یا در حجر حضرت اسمعیل یا در قبر مسجد ار و مشغول شود بقرآن خواندن و اگر بتواند جمع نماید ما بین
همه جا است و در حدیث وارد است که ما بین رکن یمانی و حجر الاسود هفتاد پیغمبر مدفون است و
هم چنین مستحب است ذکر خداوند عالم و عبادت او را در این مکان شریف بجا آوردن که ثواب او
از حد و نهایت افزون است در حدیث است از جناب علی بن الحسین علیه السلام که لیلة تسبیح در مکه افضل است
از خراج عراقین و انفاق کردن در راه رضای جناب احدیت جل جلاله و عظم شانه و مستحب است نیز
بلکه از جمله مستحبات آنکه وارد است که چون خواهد از مکه بیرون بیاید کوچ کند و نخواهد ماند دیگر بعد
از آن مگر آنکه مشغول شود باسباب بیرون آمدن مقام ابراهیم علی نبینا و علیه الاف السلام و بعد از آن برود
در حجر اسمعیل و بعد از آن هر جا که قریب است وداع نماید در آن مکان اشرف مکه عالم است پس با غایت
حزن و ملال و تضرع و ابتهال هفت شوط باز طواف کند از برای وداع و نیت کند در حین طواف که این
هفت شوط طواف وداع میکنم نسبت بربه الی الله و استلام نماید ارکان آن را خصوصا رکن یمانی و رکنی

وکعبه میان حجر الاسود است در هر شوطی هرگاه نادر نشود اکتفا نماید بهمان دو رکن در شروع و اختتام و
مستحبست دعا کردن در نزد حطیم که از میان دیوار خانهٔ کعبه و حجر الاسود است در احادیث متواتره
وارد شده است که آنجا بهترین مواضع روی زمین است و ائمه هدی صلوات الله علیهم فرمودند که بهترین
جاهای عالم مکه است و بهترین جاهای مکه مسجد الحرام است و بهترین جاهای مسجد حطیم است پس بنا بر این
مناسب است که همین مکان را چنان معبود عبادت خود قرار دهد و عبادت نموده باشد از عمر خود تا بحد
از حوایج شریفه که دارد سؤال نماید و لکن تا تواند از برای برادران مؤمنین خود دعا کند که اثر نافع از برای
او خواهد بود انشاء الله تعالی اسفلست درگاه الهی را هم فراموش نخواهد فرمود که مکان قریب مکانیست امید است
که مطالب او در وقت مراجعت نماید و مستحبست نیز آمدن در مستجار و دعا خواندن در زمان در هر شوط
مانند گذشت در طواف زیارت و مستحبست بعد از آن دو رکعت نماز طواف وداع بکند باین نیت که دو رکعت
نماز طواف وداع میکنم سنت قربة الی الله و مستحبست بعد از آن آمدن بمستجار و دعا کردن از برای خود
هر دعائیکه خواهد و مستحبست نیز زدن تن نزد حجر الاسود و دست بر حجر بمالد و بگیرد سنخود را بر حجر
بگذارد و شکم خود را بچسباند و باز کند رخت خود را از شکم خود و حمد و ثنای خداوند عالم را بسیار
کند و صلوات بر فرکاینات و آل اطهار آن سرور بفرستد بعد از آن استدعا بخواند اللهم صل علی محمد
و آل محمد عبدک و رسولک و نبیک و امینک و حبیبک و خیرتک من خلقک اللهم کما بلغ
رسالاتک و جاهد فی سبیلک و صدع بامرک و اوذی فی جنبک و عبدک حتی اتاه الیقین اللهم انی اسئلک
مقاما محمودا یحمد به احد من رفدک من المغفرة و البرکة و الرحمة و الرضوان
و العافیة اللهم ان امتنی فاغفر لی و ان احییتنی فارزقنیه من قابل اللهم لا تجعله آخر العهد من بیتک
اللهم ان عبدک و ابن عبدک و ابن امتک حملنی علی دوابک و سیرتنی فی بلادک حتی اقدمتنی حرمک
و امنک و قد کان فی حسن ظنی بک ان تغفر لی ذنوبی ان کنت غفرت لی ذنوبی فازدد عنی رضا و قربنی
الیک زلفی و لا تباعدنی و ان کنت لم تغفر لی فمن الآن فاغفر لی قبل ان تنادی عن بیتک دارک فهذا

اوان

اوان انصرافی ان کنت قد اذنت لی غیر راغب عنک و لا عن بیتک و لا مستبدل بک و لا بیتک اللهم احفظنی من بین
یدی و عن خلفی و عن یمینی و عن شمالی حتی تبلغنی اهلی فانی لا اکتفی عونک عباداً و عیالی
فانک ولی ذلک من خلفک و اهلی و مستحبست بعد از این برود نزد مقام و از آن آب بخورد بعد از آن
بیرون رود و مستحبست که بیرون رود از باب حناطین و خاطبین در بیت در مقابل رکن شامی و آنچه
تغییر یافته است بسبب مقرنس کردن در مسجد الحرام پس بنا بر این اگر در مقابل رکن شامی رود تا صفت مسجد
بعد از آن از هر در که خواهد بیرون رود عمل باستحباب ظاهر کرده باشد و مستحبست در وقت بیرون
آمدن از هر دری که باشد خواندن این دعا را اعوذ بالله العظیم و بوجه الکریم و کلماته التامة من شر ما
اخاف و احذر اللهم انی اسئلک بحق محمد و آله ان تصلی علی محمد و آل محمد و ان تعیذنی من الشیطان الرجیم
و مستحبست عزم نماید بر عود و سؤال نماید عود را از پروردگار خود در حدیث است که هر که بیرون رود
از مکه و عازم باشد حج را در سال آینده زیاد میشود در عمر او و مستحبست از برای کسیکه از راه مدینه رجوع
مینماید نزول عزیمت نماید و آن مسجدیست نزدیک مسجد شجره در سمت قبله آن چنانچه جمعی ذکر نموده اند
و دو رکعت نماز در آنجا بکند هر گاه وقت فریضه یا نافله نباشد و اگر باشد وقت بکند آن را بین دو آن را بجا
آورد و لذکر بخواند چه در شب وارد شده چه در روز و مکروه است مجاور شدن مکه معظمه خاتمه
در ذکر امور یکه لازم است شنیدن آنها اولا در بیان احکام حائض زنانست در این مدت بیان اولا
آنچه لازم است بر مرد و زن در عمره تمتع و حج تمتع چنانکه مفصلا معلوم شد نوزده چیز است اول
احرام بستن است از میقات کاهائی که گذشت از برای عمره تمتع دوم طواف کردن در بیت الله
الحرام است با آداب و واجباتیکه گذشت سیم دو رکعت نماز کردن در مقام ابراهیم است بنحویکه نیز گذشت

چهارم سعی کردن بین الصفا و المروه است بطریقی که گذشت پنجم تقصیر است یعنی جدا کردن ناخن یا مو است
از خود چه از موی سر باشد یا غیر او اگر مرد است یا از ناخن جدا کردن است ششم احرام بستن در مکه
در روز ترویه که هشتم ذی الحجه است از برای اعمال حج تمتع هفتم رفتن بعرفات است از برای وقوف
در آن و بجا آوردن آن اعمالی که گذشت در روز عرفه که نهم ذی الحجه است از اول ظهر تا بغروب آفتاب
هشتم رفتن مشعر الحرام است بجهت اعمالیکه گذشت بعد از غروب کردن آفتاب و ماندن در آنجا
تا بطلوع آفتاب روز عید نهم رفتن بمنی است در روز عید دهم رمی جمره عقبه است در آن
بکیفیتی که گذشت یازدهم نحر یا ذبح کردن در آن است بنحویکه گذشت دوازدهم سر تراشیدن
یا کم کردن ناخن یا موی است در آن نیز سیزدهم طواف زیارت بیت الله العظیم است در مکه معظمه بعد
از عود از منی در همان روز عید چهاردهم دو رکعت نماز است در مقام حضرت ابراهیم علیه السلام
بعد از فراغ از آن پانزدهم سعی بین الصفا و المروه است بعد از فراغ از آن شانزدهم طواف نساء است
بعد از آن هفدهم دو رکعت نماز است در مقام ابراهیم علیه السلام نیز بعد از آن و تفصیل اینها بایست در
روز عید بشود هر گاه مانع روی ندهد هیجدهم بیتوته بمنی است در رمی میباشد بنزد رستب یازدهم
بعد از معاودت بآن هر گاه مانعی نباشد نوزدهم رمی جمرات است در ایام تشریق در همین مکان
بعد از آنکه هفتم ذی الحجه اینها را حالا حال نیت حیضی که هم می رسد از برای زن یا پیش از احرام است یا بعد
از احرام و یا پیش از طواف زیارت است و یا بعد از احرام و بعد از طواف و نماز آن است یا در بین طواف است
یا در بین نماز آن است و علی جمیع التقادیر یا معلوم میشود بر او این حال قبل از دخول در آن یا بعد که در اثنا
یا در اثناء آنها یا اصلا معلوم نمیشود تا بعد از فراغ از این اعمال پس هر گاه زن حائض شده باشد پیش
از احرام و بعد از آن حالی که پیش از طواف پاک خواهد شد یا شکال بایست غسل احرام را بکند و نیت
احرام بکند و میت لذا احرام را ببندد و احرام بی تن مطلب احتیاج بغسل و نماز ندارد بلکه اینها از جمله مستحبات
احرام است پس بنا بر این احرام عمره تمتع را هر گاه از مسجد شجره بخواهد بگیرد میبایست داخل مسجد گردد و در

راه

راه و تن در مسجد بدون توقف در آن ۲ نیت احرام را نماید و بلبیک مرتبه تلبیات اربع را که گذشت بگوید و نزد
بیرون آید و هر گاه احرام حج تمتع بخواهد بگیرد میبایست از بیرون مسجد احرام بدهد چه اگر باشد از شهر یکه احرام
ببندد در داخل مسجد نشود و همچنین از اعمال عمره حج صفا تا قبل از حیض و نفاس ندارد مگر طواف و نماز آن
و چون زن با احرام عمره تمتع داخل مکه شود و حائض شده باشد نیت احرام را بکند و احرام را ببندد بعد از آنکه
فارغ از حیض شد غسل بکند و مشغول بقیه اعمال عمره و حج میشود و هر گاه بداند که پاک نخواهد شد یا وقتی
که پاک میشود بعد از طواف عمره و نماز آن خواهد بود و وقت هم وسعت ندارد که بتواند تاخیر بکند باین
معنی که زمان دو قرین و اعمال غیر متصل است باید چنین زن عدول کند از حج تمتع بحج افراد و همان
احرام عمره تمتع تمام اعمال حج را بجا بیاورد مگر طواف زیارت و چهار رکعت نماز را و تمام میکند اعمال را و بعد
از آن که پاک شد غسل میکند هر وقت که میشود و حائض شده باشد نیت احرام را بکند و احرام را ببندد بعد از آنکه
وجوب زن با احرام عمره تمتع داخل مکه میشود و حائض شده باشد نیت احرام را بکند و احرام را ببندد بعد از آنکه
فارغ از حیض شد غسل میکند و مشغول بقیه اعمال عمره و حج میشود و هر گاه بداند که پاک نخواهد شد یا وقتی
که پاک میشود بعد از طواف عمره و نماز آن خواهد بود و وقت هم وسعت ندارد که بتواند تاخیر بکند باین
معنی که زمان دو قرین و اعمال غیر متصل است باید چنین زن عدول کند از حج تمتع بحج افراد و همان
احرام عمره تمتع تمام اعمال حج را بجا بیاورد مگر طواف زیارت و چهار رکعت نماز را و تمام میکند اعمال را و بعد
از آن که پاک شد غسل میکند هر وقت که میشود و حائض شده باشد نیت احرام را بکند و احرام را ببندد بعد از آنکه
وجوب زن با احرام عمره تمتع داخل مکه میشود و حائض شده باشد نیت احرام را بکند و احرام را ببندد بعد از آنکه
فارغ از حیض شد غسل میکند و مشغول بقیه اعمال عمره و حج میشود و هر گاه بداند که پاک نخواهد شد یا وقتی
که پاک میشود بعد از طواف عمره و نماز آن خواهد بود و وقت هم وسعت ندارد که بتواند تاخیر بکند باین

مضیق بوده باشد مثل آنکه عذر حیض در روز هشتم ذی الحجه باشد در چنین صورت در مکه عذر از مسجد احرام
نیت احرام حج را میکند و احرام حج را می بندد و اعمال آنچه هست بجا میآورد عذر طواف حج و طواف نساء و
دو رکعت نماز آنها را و بعد هر وقت باشد تا آخر ذی الحجه اینها را بجا میآورد و هرگاه عذر حیض
بعد از طواف عمره و پیش از نماز آن باشد یا نظر طواف عمره آن صحیح است و باید باقی اعمال را بجز از نماز بجا بیاورد
و بعد از پاک شدن نماز را بکند هر وقت که بشود هرگاه وقت وسیع باشد و هرگاه نباشد عدول باز آورد میکند
چنانکه گذشت و هرگاه عذر حیض در اثناء طواف باشد خالی نیست یا این است که حایض میشود بعد از تجاوز
از نصف مثل آنکه بعد از اتمام شوط رابع حایض می شود یا حایض میشود پیش از اتمام شوط رابع

[illegible]

علیهان بخود را بر نفسهای خود که جهت باشد و خداوند علیهان پس مرا کشید و گفت بنویس علی خود
من گفتم تو خواطر از دام و گفت تو بنویس من بتو املا میکنم آنها را و احوال مردن یا وجود آنکه این حال بود و
و اصل از جهاد است پس چون بعد بود احوال نصر و فتوح و نه عتبه دیگر تا بعد برسد آنچه ذکر شد آنچه
باشد من الابتلاء بالجمع پس هرگاه اعتقاد بجا دارد و آخرت باشد و بجا باشد کاری که در این دنیا که
عمل نیست آخرت که در آنجا مطلوب جزا و مبلا بعد این [illegible] بنوده باشیم انفاق نمیکنم و در جهان [illegible]
و ضمیم بوا شد و عطا بای جلیل جزیل طلا و مستقبل به زنان در دار قرار بوده باشیم [illegible]
هر که [illegible] مجتهد در بعد مان و شرایط نماز است و آن شش چیز است
اول طهارت از خبث دویم طهارت از حدث سیم ستر عورت کردن چهارم ملاحظه کردن مکان پنجم اعاده
کردن وقت ششم ملاحظه کردن قبله و کلام در اینها در ضمن شش مقدمه ذکر میشود مقدمه اول در
طهارت از نجاسات و در آن چند فصل است فصل اول در عدد نجاسات بدانکه نجاسات دوازده
چیز است اول دویم بول و غایط است و لکن نه طهارت مگر از هر چیز اینکه حلال گوشت نباشد و صاحب
خون قوی جهنده باشد در حالتیکه بیرون بیاید از رگ و قت بیرون آن و فرق نیست در میان چون
جاری دیری و نه در میان طیر و غیر طیر و نه در میان حفاش و غیر حفاش و نه در میان بیرون آمدن
از مخرج معتاد و غیر مخرج معتاد و نه در میان قلیل از آن و کثیر از آن اما هرگاه نجاست بر سر سوزن
برسد بیشتر باید بر آن مصطفی باید بر آن باید باز تطهیر کرد اما دعوی بانکه این قول را قول معصومین
نماز ضعیف است در غایت ضعف و هرگاه چیزی ملوث شود بسول و غایط و لکن در باطن نه در ظاهر
پس آن طاهر است هرگاه بیرون بیاید غیر ملوث و فرق نیست در میان آنکه این بول و غایط در محل خود
باشد یا حرکت کرده باشد از محل و فرق نیست نیز در حرام بودن گوشت در میان آنکه حرمت آن اصلی
باشد مثل شیر و نحو آن یا عارضی باشد مثل جلال و هر چیز اینکه حلال است گوشت آن و جایز است خوردن آن
بول و غایط آن پاک است و هر چیز اینکه صاحب خون قوی جهنده نیست پس بول و غایط آن نیز پاک است چه خورده

جناب ابی عبدالله علیه السلام امام مظلوم مقصد شریف [illegible] بلا [illegible]
و اجنبی و نقد و فرش و زر [illegible] در [illegible] داشته [illegible]
[illegible] مبارک حضرت دوازده هزار تومان [illegible]
[illegible] مبارک حضرت [illegible] از برای حضرت
آورده چهار هزار تومان [illegible] از برای [illegible]
طبع [illegible] بطلبید [illegible]

کتابخانه مجلس شورای ملی
تهران ۱۳۰۴

شود گوشت آن و چیزی که در هر حیوانی که شک است در صاحب نفس سائله بودن و ماکول بودن آن

و چیزی که حکم است بطهارت بنجس است از هر حیوانی که صاحب نفس سائله باشد هم ماکول

اللحم باشد چه نباشد و منی هر حیوانی که چیزی بنا شک پاک است و لکن اجتناب کردن اولی است و هر چیز

بیرون نیاید از قبل و دبر بغیر از بول و غایط و منی و دم و قیح و لبن و فرق نیست در نجاست قبل

از آن و کثیر از آن و همچنین پاک و همچنین معلوم نیست صاحب نفس سائله باشد یا نباشد و

طاهر است خنثیات کران حیوان صاحب نفس سائله نباشد چه از آن باشد یا نباشد و فرق نیست

اگر آن شرعی باشد یا آن غیر آن و علی الاقوی و فرق نیست در نجاست بین آنکه باقی بحال باشد یا نه و فرق

در نجاست آنکه بعد رد هم بوده باشد یا کمتر از آن باشد و قول بطهارت اقل از درهم و بقدر

حمص ضعیف می‌شود و مجهول در بیان طاهر است و هر چیزی که باقی بماند در بدن آن گوشت ذبیحه

ماکول اللحم بعد از غسل و چیزی که متعلق است طاهر است و هم چنین است هر چیزی که مشتبه شود بحیوان

در هر گاه شک شود در چیزی که از صاحب نفس سائله است یا نه حکم است بطهارت

و همچنین هم اجتناب کردن آن و هر گاه واقع شود در دیگی که چیزی از غسالت مرده و گوشت و

سایر آن چیزی که نجاست کردن آن پیدا شد سهل است هر گاه بر مرد لشکر و آن چیزی بنا بر آنچه

است در قول بطهارت و مظهر بنا بر عنایت ایشان ضعیف است و مثل حرمت سایر نجاسات دیگر و زن

مسئله در خلق محرابیت و در حکم آب و دست اجزای آنها هر چند جزء در آنها

حلول نکرده باشد مانند مو و ناخن و استحباب در قول بطهارت اینها ضعیف است و ملاک نجاست

چیزی که باقی می‌شود و بیرون می‌آید و تخم خارج نجاست است و مثل آب است اجزای میشود بیش

حلال ماکول اللحم هر گاه باقی شود و چیزی که در آن نجاست تخم خارج است چنانکه چیزی

بسوی در آن هر گاه صاحب نفس سائله باشد پس شکی و اجتناب در آنها اعتبار بسلک و قول

در آنها پاک و قول بنجاست آنها ضعیف است و هر گاه کلی تر شده باشد و بر سد چیزی که

پاک نباشد و بر پاشیدن آب بر آن و موضع که فوق این کلی نجس است باب تشنه شود و

فوق

وعلی اشد و کلی فرق نیست در نجاست قبل از آن و کثیر از آن

وبنا بر اول فرق نیست در نجاست بین صغیر و کبیر و فرق نیست در نجاست بین آنکه باقی باشد یا نه و فرق نیست در نجاست بین آنکه باقی باشد یا نه

رضوی نیست در نجاست

رضوی نیست در نجاست

رضوی نیست در نجاست

خطی